

FERIÆ SACRÆ

octo libris comprehensæ,
IN QVIBVS, NATVRÆ,
tabularum, & gratiæ leges ex-
primuntur.

AVTHORE HENRICO
Dethick Oxoniensi.

LEVIT. 23

¶ Quando congregaueritis omnes fructus
terre vestre, celebrabitis ferias domini.

EXCUSVM LON-

DINI PER T.E. PRO

Humfredo Toy. Anno Do,

1577.

T. 4D.10.

XV.

THE FIRST PART

OF THE HISTORY OF THE
NATURAL HISTORY

OF THE HISTORY OF THE

OF THE HISTORY OF THE

OF THE HISTORY OF THE

OF THE HISTORY OF THE

EXCUSE ME

DINI PER T. E. PRO

Humboldt Toy Anno Do.

1777

Illustrissimo viro Guilielmo

CECILL, prænobilissimi Equestris Ordinis

Garterij Militi, Domino & Baroni de

Burghley, nec non summo Angliæ

Theſaurario, ſumma ſalus, cum

ſempiterna felicitate.

MNES artes, & diſciplinæ omnes, ſpei quadam ratione id proponūt, quod cum ſœlici rerum euentu, aliquando exhibent, & exequuntur. Et quemadmodum futuræ vbertatis, lata quædam expectatio, & cupiditas, facit agricolam (vt eſt apud Comicum) fodere aut arare, aut aliquid ferre: ita ſanè me in hanc alacrè verſuū ſementem, id impulit cōſilium, vt ex eadem, tua nobilitas, & amplitudo, ſi ad maturiorem forte meſſem peruenerit, aliquā aut vtilitatem, aut voluptatem, poſſit dimetiri. Et illud minimi eſt proſeſſo momenti, quod eſt apud Poëtam: non vacat exiguis rebus aſſe Ioui. Siquidē ſit licet, vt eſt, ignobilis poeta, tamen res eſt eiufmodi, vt neq; per parua, propter amplitudinē, & propter ſe vere diuina iudicetur. Et noſtra certè quidē poëmata, vel eo nomine, valde eluceſcent, quia tibi donantur: ſi quod vulgo verum eſt, etiam lapides, qui alioqui ſpreti iacent, ideo iudicantur precioſi, quia tēplis, & delubris dicantur: quamobrem ſi & clarum poëma fuerit, & nobilis materia, non verebor proſeſſo, ne putidū ſit vtrūq; tibi nuncupare: quorum alterū, propter te illuſtre exiſtimetur. Quid quod officiij teſtificatio, & voluntatis meæ, non poſtulat quidem, ſed flagitat certè, aliquē etiā ocij mei fruſtū, præſtare ei, cui omnes meos labores, cupiam vehemēter, & valdē referre: igitur videat amplitudo tua ipſam vulgaris etiam experientię conditionē. Ego, cum intellexeram, optimā in notis harmoniam, tum fieri demū, cum mēbra, capiti: appetitus, rationi: humana, diuinis pareāt, & obſequantur. Ita certè Ciuili prudētia, ſeriā nauabam operā, vt cœleſti ſimul ſapientia, tanquā

A.ij.

mode-

EPISTOLA.

moderatrice quadā, eandē regerē, & ita pulchrē cum Iu-
stiniano, Mosen, & prudēter cōiungerē. Hinc erat factū
planē, vt quēadmodū, qui in sole ambulant, aliam ob cau-
sam, nimio fit calore tamen, vt sæpe colorētur, sic ego, me
sentiam diuinarū literarū lectione, & suauitate, quasi ca-
lore quodam, ita colorari, vt nihil cupiam in vita iucun-
dus, quā in harū contemplatione, penitus acquiescere.
Quarum facilem, & breuē colligationē, cuius certē qui-
dem patrocinio, fidelius, & tutius, committerem, quā tuo,
habebam neminem. Tu vnus eras, qui propter facilitatē
humaniter, & verē, propter iudicium decernere posses,
huius omnem munusculi ihei rationem. Crede mihi, non
inuito amplitudinem tuam, ad credula phantasmata, Sa-
turni, Iouis, & Mercuri, sed ad credita charismata, Patris,
& filij, & Spiritus sancti allicio. Non ad fabulas, sed Hi-
storias: non ad portenta, falsorum numinum, sed ad potē-
tiam, supernorum ciuium: ad virtutem, Sanctorum, non
ad violentiam tyrannorum: ad saerarum scripturarū am-
plectendam veritatem, non ad poëticarum inuentionum
deridendā vanitatem: quod si cōtemnitur in his, styli me-
diocritas, integritas veritatis, quæso consideretur: & si de-
lectant nonnullos, in carminibus Ethnici, cur non arride-
ant quibusdam, in carminibus Christiani? igitur in bona
materia, voluntas summa sit declarata, quāuis facultas si-
milis, nō exhibita: pateat affectus animi, etsi effectus cau-
sæ non adsit: munus sit impletū obseruātia, licet, non vi-
deatur satisfactum esse tuæ prudētiæ. Interim, qualecūq;
hoc munusculū futurū sit, id a te peto, vt meum, erga te,
sincerum animum, fidemq;, & sedulum in omni fortuna
obsequium, saltē testari videatur: quod ita acceptū iri, a
te, etiam, atq; etiam postulo. Postremo, precibus a Deo
Optimo, Maximo, sedulò cōtendam, qui ex certa sua p-
uidentia, te, non solū, patrem patriæ tuæ, verū etiā, terre-
stris erarij, vigilantissimū Thesaurarium cōstituit: vt te,
etiam, in nouissimo illo die, inter cēlestes patres, pietatis
Thesaurarium designet.

*Tua dignitati studiosissimus
Henricus Derhick,*

In Ferias Sacras H.D. et lect:
Laurentius Humfredus.

Ecce nouus Titulus, FERIAE, miraris opinor,
Quòd Ferias ipsa fronte libellus habet.
Festorum satis est, Ferijs sunt omnia plena,
Est ferijs locus, est prò dolor Inferijs.
Ignauis semper feriæ, nam ludimus omnes,
Dum nugas agimus, tempora nostra fluunt.
Non est militiæ species, non seria pugna
Vita hæc, sed ludus perpetuusque iocus.
Ergo cur liber hic, inquis, iocularia vendit?
Cur noua promittit ludicra, cur ferias?
Non nego, sunt Feriæ, sed quas celebrare licebit:
Sunt Feriæ Sacræ, quas agitare decet.
Omne feret punctum, qui ludens vtile pandit,
Qui grauitè nobis, ludicra sancta refert.
Sunt Feriæ Sacræ, quia metro sacra ligantur
Biblia, coelestis iussa verenda Dei.
Dum Ferias scribit, delectat et allicit Autor,
Dum sacra pertractat versibus, ille iuuat.
Huc propera, Lector, sic legi discas vacare,
Sic feriare piè, Sabbata sancta cole,

Christoph. Ionsoni Doctoris medici
carmen ad lectorem.

Si te quando premit negotiorum
Ingens cura, cupisq; ferari,
Huius perlege ferias libelli:
His mentem recrea iocis iacentem
Hæc ad ludicra serijs relictis
Te conuerte libens, amice lector.
Non hîc sunt teneri faces Amoris,
Non furtiua Venus, nec inquietas

A.ijj

Bellonæ

Bellonę furor, aut ferox Tonantis
 Armata in rigidos manus Gygantes
 Iraque alticrepantibusque flāmis.
 Non hīc mille rates, decemque menses
 Troicad mēnia protrahunt duellum.
 Non error sapientis hīc Vlyssci est:
 Non clamor tragici furens cothurni
 Non comēdia prisca, non nepotum
 Luxus, quos satyrę, salesq; mordent.
 Hic sunt innocui pijq; lusus
 Quales ludere sanctior vetustas
 Et patres soliti modelliores.
 Vt sit conditus, vt nocens beati
 Sedem liquerit abdicatus horret.
 Infelix hominum parens nouorum.
 Quę promissio facta tum salutis:
 Per quot sęcula semper innouata est,
 Et sanctis data patribus perennis:
 Donec temporis illa plenitudo
 (Quam tot fatidici palam Prophetę
 Preuisam satis ante prenotabant)
 Cœli fundere iam pararet omnes
 Thesauros: hominiqu; non vt ante
 Iam de nube deum daret loquentem
 Per tot fulmina, fulgurumq; flammās,
 Sed coram, facilem, piūm, benignum,
 Mitem, congenerem, atq; condolentem,
 (Quid multis?) hominem, hostiam, liturgum,
 Vitam, spem, mediationem, amorem,
 Peccati antidotum, beatitatem,
 Sacram in fluctibus anchoram, & salutem.
 Hęc, hęc materia huius est libelli.
 Hunc tu, si libet, ergo feriari
 Euolues animo libens soluto,
 Laudabis puto ferias decentes.
 Vel si iam satis otia tus ante es,

Et res verteris ad seueriores,
 Hunc ipsum quoq; perleges libellum.
 Nam non est, pietate Christiana
 Vt maior negotia arbitreris.
 Ergo hæc ludicra ferijs relicta,
 Ego hæc seria ferijs relicta,
 Pertrectato libens, amice lector.
 Hic sunt seria feriæq; iunctim.
 Sacrarum omnia plena feriarum
 Rerumq; omnia plena feriarum.

Eiusdem Ad Henri: Dethicik.

Quod sequeris Vatum vestigia nulla priorū,
 Ausus et exemplo solus es ire tuo:
 Quod rem, quæ Latijs nequeat splendere camænis,
 Perstrepis Ausonia nec reuerere, lyra:
 Laudo animum, Dethicce, tuum: cupioq; labores
 Laus (licet hoc rarum est) penset vt æqua tuos.

Carmen ad Authorem.

Ingenij, fateor, laus est tenuissima nostri,
 tu tamen ingenij laude fruire mei.

Ad lectorem

Quisquis in exemplis rectum, et laudabile quæris,
 Iugiter hæc animo scripta reuolue tuo.
 Sacra recognosces monumentis eruta sacris,
 Nil hic insipidū, nil nisi sacra leges.
 Sæpe Deum Christumq; leges, et nomina Regum,
 Materię titulo conueniente suo.

Aiiij

Ad

Carmina in Ferias Sacras.

AD LIBRVM

**I Liber ad doctos, clarasq; vagare per vrbes,
Tu nil indoctum, nil triurale canis
Guil. Culme.**

In H. D. Ferias Sacras, Petrus Frius.

Sunt quibus insipidas cordi est volitare per herbas
Cum liceat suavi carpere odore rosas.
Sicut apum, ægoletiro postquã saturatur, amaro,
Tincta venenato mella sapore fluunt.
Non desunt cupidi damnosas promere merces,
Atq; Epicureo dogmata, sparsa luto.
Aut Veneris foedas teneriq; Cupidinis artes
Et blandis resonant stupra nefanda modis.
O male, facundi nimiasq; libidine cæci,
Creditis hæc iuuenû sensibus apta pijs?
Cyniphias inter pestes haud tetrior vlla,
Seps, Dipsas, Præster, tabe minore nocent.
Rectius hic noster: veræ cui laudis auaro
Nulla nisi e sacris fama petita placet.
Non hic lasciui quærit præconia vulgi
Nec noua vix casti signa fauoris amat.
Non parat informes, vatum deliria, nugas
Hoc sacrae lucis fulgor adornat opus.
O vtinam quibus ingenij deus attulit vsum
Vberis, atq; ætas otia iusta dedit:
Inclyta scripturae recinant mysteria sancta,
Nec pangant metricis sensa profana modis.

In Ferias Sacras H. D. Io. Willums.

**Vt legi vt placuit nec me meus abstulit error
Iudicio quamuis ardor amoris obest.**

Qui

Qui licet in nostro sit pectore non, tamen errans
In tenebras mentem, per salebroſa, rapit.
Non eſt Phocæis libatum carmen ab antris:
Parnaſſi nulla eſt gloria, nullus honos.
Inde ruunt paſſim volitantia numina Diuūm,
Quæ miſcent orbi iurgia, furta, dolos.
Quiq; gigantæos perſtringunt carmine faſtus,
Exercentq; odijs numina ſancta ſuis.
Talia nulla tuo verſantur numina libro:
Nec venit ad faciles fabula ficta modos.
Vnum nūmen ineſt operi, vaga turba Deorum
Exulat, auxilijs vnus acta Dei.
Non velut ad menſam cithara crinitus Iopas,
Sic canis vnde hominum ſit pecudūq; genus:
Nec rûde ſeminibus chaos, indigeſtaq; moles
Panditur in terras, æra, lumen aquas.
Aſt hominem terris educis, cætera mundi
Corpora de nihilo, voce creata dei.
Nec fruſtra in varias diſpergis tempora partes,
Ætati miſcens cruda metalla ſuę.
Vltima de duro quanquā ſint ſæcula ferro,
Non cedunt primis tempora noſtra viris.
Expectata ſeges patribus, nunc diuite fructu
Meſſis adeſt, granis nutat ariſta ſuis.
Nunc redit & virgo, nunc ſunt felicia regna:
Saturni, natus virgine ſceptra tenet.
Hæc tibi materies operi eſt, hoc nomine vates
Diceris, cœlo tam pia muſa beat.
Perge modo incoëptum, nec contrahe carbaſa pinum
Littora aperta vocant vltiora tua
Quid tamen vltius nil aras Pindarus ultra
(Quanquam vana fides) Herculis eſſe putat.
At tuus exiguoq; breuiq; volumine claudit
Iſte liber quicquid pagina ſacra ſonat.
Hoc nihil vltius, ſpacio niſi forſitan æquor
Liberiore velis rurfus obire tuū.

Carmina in Ferias Sacras.

Area lata patet : pergas modo mente animoq;
Nec subeat, studijs hæc aliena tuis.
Nil opus inuidia : te sacris vatibus ætas
Inferet, atq; tuis ora rigabit aquis.

Iohannis Allen ad lectorem
carmen.

Collectam Zeuxis multis ex millibus vnam,
Effigiem pinxit, Tyndari pulchra tuam.
Ex multis ducibus perfectū, summus Homerus,
Te summum, finxit, fortis vlysse ducem.
AENEAM Recinit Maro, Crassum Tullius ornat,
Ex multis vnum, fingit vterq; virum.
Sic etiam ex dapibus scripturæ, hic præbuit autor,
Coeleste hoc epulum (lector amice) tibi.
Ac veluti ex varijs stillatis floribus, vna,
Dulcis iucundi manat odoris aqua:
Vt varias vnâ, chordas cum iunxeris, vnum,
Pulsa dabūt placidum plectra canora sonum:
Sic ex innumeris magno molimine iunctis
Diuina hæc nobis vnica gemma datur.
Vnica gemma datur, quæ præbet et æquor, et auras,
Qua rectâ ad cœli littora puppis eat.
Quisquis in his sanctis mortalis nauigat vndis,
Ad superum portus sanctior aura vehet.
Vnica gemma datur quæ te cœloq; deoq;,
Donet Io felix, vnica gemma datur.
Quæq; docet sparsim sanctissima Biblia multis
Contenta, hic paucis verba salutis habet.
Perlege, disce, tene, superabunt lucra laborem,
Sunt feræ, in sacris his feriare libris.
Hic virtus, vitæq; quies, cœliq; triumphus,
Semper in hoc sancto puluere vince pugil.
Autor, quod potuit, fecit, tibi consulit ipsi,
Hoc tantum curæ est, vt sua scripta probes.

Si placet, atq; probes factum, lætatus, et inquit,
 Quod sua quæ petijt littora, puppis habet.
 Interea hæc cum tempus erit, cape, perlege, disce,
 Mente tene firma, postea viue, vale.

Ad H Dethiccum Stephani
 Goffoni carmen.

Hanc tibi, quam cupio de pectore, mitto salutem,
 Sed tribui, solo Numine dante, potest.
 Et generis nostri dominum per inania vectum,
 Vt verbis missam, re potiare precor.
 Te facit hic calamos cœlesti inflare furore,
 Hic tibi Mæoniam pulsat in aure chelym.
 Troica fata canas, censebimus esse Maronem,
 Accedat capiti laurea, Phæbus eris.
 Te studium, probitas, virtus, doctrina, labores,
 Ingenij vires, nescia fama mori.
 Et decus auratis rapient super æera pennis,
 Atq; operis tanti præmia digna feres.
 Ne timeas raucæ crepitantia murmura plebis,
 Tabifico liuor dente nocere nequit.
 Rumpe moras, nimium nobis noua gaudia differs,
 Quæ canis, in lucem mittere, rumpe moras.
 Obdures, pergas, labor hic tibi proderit olim,
 Cum tuba terribiles claxerit alta sonos.
 Cum mare cum terras, cum summi tecta Tonātis.
 In nihilum cernas lapsa referre pedem.

Eiusdem in H. D.
 Feri : carmen.

Naso poëta iacet pharetrati cultor amoris,
 Spumigenæ demas carmina, nudus erit.
 Non hîc sunt ignes, non cæca Cupidinis arma,
 Nec leuis accensas ventilat aura faces.

Aurea

Carmina in Ferias Sacras.

**Aurea diuini Dethiccus, buccina verbi,
Te, deus, & per te, nil nisi sacra canit.**

LIBER IN ZOILVM.

**Mente, manu, flamma, me spernat, dissipet, vrat,
Zoilus, & fundat verba maligna licet,
Attamen emergam gratis, his grata voluntas
Scriptoris, grati muneris instar erit.**

St.P.

DE DEO.

P Rincipium rerum, sine tempore, tempora formans,
Et formata regens, regnat ubiq; Deus.

Gen. I. v. 26

Quem patris et nati & substantia flaminis vna,
Vnum, sed trinum, nomina trina notant.

Alter enim pater est, q; natus, spiritus alter,

Mat. 28. b

Si modo personas tres, numerare velis :

Personas numerare potes, sine crimine trinas,

Non tamen ergo potes, tres numerare Deos :

Respice personas, trinumq; fatere, sed vnum,

Par decus, et deitas indicat vna deum:

Cumq; sit vna salus, honor vnus, et vna voluntas,

His tribus, hi tres sunt, vnus ubiq; deus.

DE CONIVNCTIONE
ELEMENTORVM.

Q VI varijs Elementa locis aptauit, vt aer

Ignem sit inferior, terraq; subleuet aquis :

Gen. I. v. 1.
Psal. 33

Ne quid in ijs pugnet, neu quid dissentiat, aptis

Et sibi cognatis nexibus, ille dedit.

DE ELEMENTORVM OR-
namentis.

T A L I T E R. exposito rerum fundamine primo,

Addidit ornatus, qui dedit illa Deus :

Gen. I.

Stellarum rutilo fulgore, volubile cœlum

Emicat, et varijs orbibus, astra meant :

Terra ferax nemorum, noua floribus, herbida pratis,

Psal. 104

Fruētibus, eximium promittit opima situm :

Grataq; temperies datur aeris, æquor amœnum,

Dum fluit, ac refluit, dat sine fine locum.

B.

VN-

LIBER. I. VNDE SINT ANIMALIA CREATA.

Gen. i. v. 25
Col. i. h. 16.

NE tamen orba forent animalibus, vnda creata
produxit pisces, protulit ær aues.
Ipse fouet pisces, auis exit in æra, creuit
Terra feris, cœlum cœtibus angelicis.
Terra quod edit habet, prima sed origine rerum,
Angelus ex nihilo conditus, alta tenet :
His honor eximius, simplex essentia, virtus
Plurima, tuta quies, vita beata manet.
Nam stabiles in amore manent, humilesq; beatum,
Deiectis socijs, obtinuere locum.

DE LAPSV DIABOLI.

Esay. 12.

PARS deus esse volens, dæmon fit, & alta petendo,
Ima tenet, misero iure grauata statu :
Nam bona, sponte bonū, quod habebat, habere recusans,
Mox vbi facta fuit, fit mala, moxq; ruit:
Sic cœlum sic terra nitet, sic pōntus, & ær,
Sic cœlo eiectus, tartara nigra subit.

DE CREATIONE HOMINIS.

Gen. i. v. 27

POST operante deo personam cedit in vnam
Vnio naturæ duplicis, & fit homo.
Fingitur humanum de limo corpus, & ortum.
Corpore confecto, spiritus, intus alit.

DE ANIMA.

MENTIS parte potens, superos homo penè coæquat:
Et pecori præstat quod sine mente ruit.
Hec ratione surfactoris imagine pollens,
In sibi subiecto corpore, mira facit.

Hoc

Hoc ea viuificat, mouet, & regit atq; decore
 Induit, & multum sensibus illa viget.
 Ipsa profunda maris, coeliq; cacumina cernit,
 Et faciem, & terræ viscera crassa probat.
 Non minor, in minimis, neq; maior habetur in amplis,
 Partibus in cunctis, tota, simulq; viget.
 Quid deus, & quid homo, quid terra, quid vnda, quid ær,
 Quid sit, & ipsa sua se ratione docet.
 Sic deus ex duplici natura, confociatum
 Hinc hominum primum, principiumq; creat.

Anima est
 tota in toto
 & tota in
 qualibet
 parte.

DE EVA.

INDE viri primi costâ fit femina prima,
 Terra viri, sponsæ, fit caro, costa viri.

Gen. 2 v. 22

AN ANIMA SIT EX
TRADVCE.

ANtamen ex anima, traduxerit Eua mariti,
 Sponsa recens animam, vix ratione liquet.
 Seu magis è nihilo fiat noua, siue latenter,
 Res vetus, in corpus, labitur ipsa, nouum:
 Me res certa latet, veruntamen vnde negabo,
 Quod nobis referans littera sacra sonat.
 Qui semper viuit, semel, & simul omnia fecit,
 Qui secus ista putat, quod putat, ipse probet.
 In dubijs ego tuta sequar, quæ, quando, vel vnde,
 Vtq; velit fateor, singula posse deum.

Qui simili factos ætate, statuq; parentes
 Mox paradisiacis, ditat vtrosq; bonis.

Gen. 3 v. 8

DE CONDITIONE HOMI-
nis ante peccatum.

QVAM bonus ille status, quem noxia nulla fatigant,
 Cuncta iuuant, fugiunt tristitia, læta fouent.
 Hic dolor, atq; labor, pudor, albor, et æstus, et horror
 Tristis abest, et adest, plena quiete, dies.
 Vniuitur ad votum, caro mentem, mens rationem,
 Atq; ducem ratio, gaudet habere deum.

B.ij.

DE

LIBER. I

DE LIGNO VITAE ET

ligno scientiæ boni
& mali.

Gen. 2. v. 16

Gen. 3. v. 23

SED duo ligna deus proponit, et vnius vsum
Præcipit, alterius dura minando vetat.
Hinc probat, inde fouet, conterritat, atq; tuetur,
Officium peragens, hinc ducis, inde patris.
Stare valent, si stare velint, ideoq; perurget,
Iudicio iusto, mors mala, sponte malos.

DE LAPSV HO-

minis.

Gen. 3. v. 4.

HOSTIS enim stantes, humilesq; superbus eosdem
Vidit, et inuidit, lapsus ad ima Satban.

Impatiensq; moræ, mulieri dulcia suadet,
Et mala persuadet, melle venena tegens.

Quid tandem? per eum, seducitur Eua, per Euam,
Cedit Adam, per Adam, stirps quoque tota perit.

Rom 5. v. 12

Tota perit, per Adam, quia tota latenter in illo
Existens, in eo peccat, et inde perit.

AD ADAM.

Pro. 5. d. 21.

15. a. 31.

O Pater, O quid agis, deus est, quem spernis, et illum,
Qui celare potes, terra, cinisq; deum?

Num fugies? is ubiq; viget: fallere? sed idem,
Quod fuit, est, et erit, cognitione tenet.

An vinctes? sed cuncta potest: ipsumue latebis?

Gen. 17.

Quod latet abstrusum, vel patet, ille videt.

Mors igitur vetiti, te poena miserrima ligni
Deprimit, in natos, ius habitura tuos.

DE

DE MISERIA HO-
minis post peccatum.

HINC miser, exilio patriam, terra paradysum,
Fletu commutat læta, pudore decus.

Cura, labor, morbus, cui mentem, membra, dolorem,

Gen. 3. v. 7.

Multa, frequens, varians, occupat, angit, alit.

Lingua sitim, venterq; famem, caro frigus abhorret,

Quod bibat & comedat, quodue tegatur, eget.

Insuper, innumeros gestat mala bestia morbos,

Quos tulit ob vitium, noxia facta, suum :

Iamq; fit ipsa sibi plus hostibus hostis, et eius

Iam caro, spiritui, bella, rebellis, agit :

Mortes mille pati mors est, tam plena malorum est,

Et vita est vitij, non nisi pœna sui.

Est dolor ista pati, meruisse, miserrima mors est,

Nam plus offenso, quid reus esse deo :

Offendisse deum mihi maxima pœna videtur,

Sic ubi culpa viget, sic ibi pœna manet.

Sic viguit, sic sponte ruit, sic, sic, paradysum,

Accipit, atq; intrat, perdit, et exit homo.

DE HOMINIS IN-
constantia.

PROH dolor, inde nouam, nouus hostis, ad hostia flā-

Admouat, & renouet quemlibet inde reum : (mā

Flammea pro foribus peradis, romphea fulget,

Nec finit huc hominem, posse redire reum.

Qui miser, odit, amat, sitit, esurit, æstuat, alget,

Flet, ridet, metuit, sperat, abundat, eget.

Nunc petit hoc, illud refugit, rursusq; repulsum

Expetit, & refugit, quod repetebat amans.

Quicquid adest dolor est, & in vnus omnia penam

Certant, sicq; suum crimen, vbiq; luit.

B. iij.

QVOD

LIBER. I.

QVOD PECCATORI

fit collocanda spes in
deo.

O dolor, O gemitus, quam spem sibi sumat in istis,
Iste malis, quam spem? te nisi summe deus.
Si cedit, sperare vetat? si corripit, odit?
Non ita, sed quicquid condidit author, amat.
Me licet ipse premat, secet, vrgeat, obruat, vrat,
Est tamen ipse meus, spes mihi magna deus.
Cædit enim, sed amans: terret, sed mitis: adurit,
Sed pius: expoliât, sed bona multa parans.
Ergo sit in pæna (pœnam licet inferat ille)
Spes deus, ob veniam, quid tamen exul agat?

Iob. 19.

QVOD PER VICTI-

mam idoneam possit ho-
mo deo reconcilari.

Victima pro vitio cadat, ac dignissima tanto
Flectet enim facilem, victima digna deum
Heb. 9. v. 13 Vnde sed hæc? ubi quæso manet? quod nomen habebit?
Vel quid erit? nec oues nec pecus illud erit,
Rursus, ad angelicum fugiat licet agmen, in illo
Congrua pro misero victima, nullus erit.
Nam procul hos ab eo, status, alter, & altera sedes,
Formaque naturæ disparis, esse facit.

QVOD CONGRVA VIC-

tima pro homine peccatore,
non sit, nisi homo sine
peccato.

Res peregrina reum nihil hic iuuat, ergo reatum
Quem contraxit homo, soluat oportet homo.

Victi-

Victimam pro vitio factura, quod expedit huius,
 Est opus, ut sit Adam, quo renouetur Adam.
 Sed reus ipse quidem renouetur, & hostia placans,
 Totus iure placens, qui sit hic, alter erit.
 Unde sed hic, ab Adam? quid erit? quid Adam? quid et Rom. 5. v. 19
 Restituet multum, quod periit per Adam. (idem?
 Vincere quem potuit sathanam, quid pandere? coelum:
 Quem placare? deum: quomodo? morte sua.
 Sed quid erit? quid aget? quid viuet? quid morietur?
 Hoc amor, hoc pietas exigit, & quis erit? Heb. 2. v. 9.
 Dic quis erit, qui talis erit, qui vincula mortis,
 Et velit, & valeat soluere, morte sua?

DE ABEL.

Intueamur Abel cuius mens, lingua, manusque, Gen. 4. v. 1.
 Vult, loquitur, vel agit, præter honesta nihil.
 Obtulit, offertur, fit quod facit, attamen ipsum,
 Cum patre, iure graui, culpa paterna ligat.
 Funditur in ramum, vitium radice, et vnam,
 Læsus Abel, per Adam, cum patre sperat opem.

DE SETH ET DE
ENOCH.

SICUT Abel, sic frater Abel, de morte paterna,
 Mortem traducens, est reus, et quid Enoch?
 Si Reus est translatus Enoch, quis quæso reatu
 Post hunc liber erit, victima digna quis est?
 Quis bonus in terris, si terris dignior iste
 Est malus, aut quis opem, quam nequit iste, dabit.

LIBER. I.

QVOD FILII SETH NATURAS rerum Inuestigarunt.

Cætera posteritas Seth, quid facit illa, quid inquam?
Stirps agit hîc, cui nil præter honesta placent.
Cui comes est virtus, cui lex natura creatrix,
Cui dux est ratio, cui deus, ars, et amor.
Cui studium, causas inquirere, qualiter ignem
Temperet æthereum, duplicis algor aquæ.
Qui cæli motus, quibus astra recurſibus ipsis
Obuia discurrunt, quidue per istud agunt.
Vt sol, nocte diem mutat, vel lumine noctem,
Vtq; calore suo, res animare solet.
Quod lunæ sit opus, quis splendor, & eius in orbem
Cornua quid ducat, quidue resoluat item.
Quid sit, et vnde cadat, nix, grando, flumina, nimbi,
Quæ vis ventorum, quilibet vnde ruat?
Quæ natura feras, vis herbas, commoda fruges,
Gratia commendet semina, nosse student.
Hoc studium versant, sed lapsu, infecta voluptas,
Labitur indicijs, et probat esse reos.

DE CHAIN.

QVid Chain? quid miser est, miserûne vocem, vel ini-
An fatuum, satis hunc, hæc mala tanta docent. (quû
Liuor enim miserum, cædes fera, fratris, iniquum,
Speq; carens fatuum, mens notat est virum.
Peccat, desperans, lapsusq; resurgere nescit,
Spes extincta iacet, nullâ medela valet.
Mentis inops, inopem bonitatis, et ad miserendum,
Difficilem reputat, perditus esse deum.

DE STULTITIA CHAIN, et dei benignitate.

QVOruit iste miser, miser iste, per omnia præceptis,
Quo ruit, in fratrem, sit satis esse ferum?

Nam nimis, & nimis est, dominus, super omnia mitis,
 Est veniæ facilis, si petat ille locus.
 Vis hunc nosse pium, te respice, respice quid sis,
 Quid fueris, quid eris, quid caro, terra, deus.
 Cœlum sole tibi, sol lumine seruit, & aer
 Flatibus, vnda cibus, terra ꝑ mille bonis.
 Sed quid es? vnde tibi quod habes? quis præbet vtrumq;
 Sponte facit pietas dulcis, & ampla dei.
 Fons bonitate fluens, fons lymphidus, atq; perennis,
 Fons sine fæce fluens, fons sine fine means,
 Hoc dictum, sit Abel, quia velle mouere salutem
 Cæni, est asini tangere velle lyram.
 Quem velut vnda ratem, sic deuius impulit error
 De vitio, in vitium, mens male sana ruit.
 Pro ꝑ deo dat habere deos, quos censet adesse,
 Truncus iners formas cum tulit arte nouas.

DE STIRPE

Chain.

Inde viro soboles, & origine turpis, & auctu,
 Nascitur ad vitium, prona, perosa bonum.
 Hęc oblita Deum, lapides colet, hostis honesti,
 Et veneri sedæ subdita, tota iacet.
 Dulce malum venus est, & opertum melle venenum
 Viribus indomitos, quod domet arte viros.
 Quemque semel superat, sibi mancipat, & quasi seruo,
 Quod placet imponit, seu furensq; suo.

Ad quem finem luxuria
 perducatur.

Turpe iugum, perdulce tamen, dulcedine praua,
 In simili sobolem, Sethi leuitate locat.
 Is status, immo grauis lapsus iuuat, hosque iuuando,
 Post, quasi postrema, scorpio, parte terit.

C.

Finis

LIBER. II.

Finis enim veneris dolor est, pudor, exitiumq;
 Morſq; voluptatem, finit amara, breuem.
 Dum veneri, vinoq; fauent, dum turpibus hærent,
 Et ſimul, & ſimili, turpia morte luunt.

DE DILUVIO.

Gen. 7. v. 10 **I**mber agente Deo denſus ruit, effluit æquor,
 Congeminant varias, imber, & æquor aquas.
 Vnda perofa reos, fluit, & furit, & ſuper omnem,
 Curſibus inſolitis ſeua vagatur humum.
 Cumq; feris, homines inuoluit, & omnibus vno
 Vulnere proſtratis, æris alta petit.
 Cædit aquis, in aquas aer denſatus, aueſq;
 Montibus excelfis, cellſior vnda, necat.

DE HOMINVM TEMPERANTIA

ante diluuium.

Gen. 9. v. 3 **H**ætenuſ antiquis patribus, non æſus in uſu,
 Carnis erat, ciathis non dedit vna mærum.
 Veſtis eis, textura rudis: domus, antra: cibufque,
 Panis: fons, potus: res pecus: arma manus.
 Cultior eſca tamen tunc cruda legumina, glandes
 Poma, mel, & potus, copia lactis erat:
 Ipſorum in domibus, paries, fundamina, tectum,
 Virga ſeqnax, ſolidus ceſpes, harundo rudis.
 Tunc illi vires, ſine Marte fuere viriles,
 Et ſine flagitio, vita victa fuit.
 Vt tamen in vitium præceps ruit, irruit vnda,
 Perdens ſeua pares crimine, morte pari.

DE ARCA.

Vna domus superest, domus hæc, an nauis, an Archa,

Gen 6.7.4.

Et domus, & nauis, rectius Archa tamen.

Hæc homines ab aquis octo tegit, omnis in omni

Terra turba manent, bis quater, vnus homo.

Terq; decem decies, & bis quater octo diebus.

Horis octo tribus, sic domus Archa fuit,

QVOD IN PRIMA AETATE

seculi, homo peccator priori suæ

innocentiæ non restitue-

batur.

Pròh dolor! hunc cursum mundi prior exigit ætas

Et sic clade pari, stirps aboletur Adæ,

Nec miseræ proli pater hic reus, aut ea proles

Esse potest, misero, vera medela patri.

Exitiale scelus, cunctos proscrispsit, & ætas

Mundi prima, nihil, quo reparentur, habet.

Proxima si quid habet, speculèmur, & ista libellum

Primo completo, debet habere suum.

(.ii.)

LIBER

LIBER II.

LIBER SECVNDVS,
SECVNDAM AETATEM CON-
TINENS.

HActenus ipse meis musis, studiosus adhæsi,
Et lusi solito carmina pauca stylo.
Lusit, & exactum calamo spaciante libellum,
Mens mea, more pari, cætera posse putat.
Nunc & in ætatem mundi, mea vela sequentem
Suspendam, quærens quo renouetur Adam.
Tempora iam primo libro patefacta fuerunt,
In quibus est factus, nec reparatus homo.
Ergo bonum, quod prima negat si forsitan ætas
Ista sequens possit, quærere musa parat.

DE NOE.

Quid Noe? nonne bonus? quod si bonus, isne placebit?
Gen. 6. 7. 9 Qui si forte placet, nonne iuuabit Adam?
Nonne placet, quem vita probat, bonus inter iniquos,
Inter aquas liber vir Noe, nauta dei?
Virtus multa, virum commendat, & ornat eundem,
Cuius vita nitens, lectio viua fuit.
Mente, manu, labijs, prudens, fortis, moderatus,
Sentit, agit, loquitur, nil, nisi semper idem.
Quod docet, hoc sentit, quod sentit amat, quod amandū,
Censet, agit, quod agit, perdocet ille suos.
Filius eius ei, par vnus, & alter obedit,
Vltimus, & primus certat honore pari.
Quod sic ergo placet, quod prole placet, quod honesta
Mente, manuq; placet, victima nonne cadet?

Vinctum

Vinctum soluat Adam fortis Noe, stansq; cadentem
 Erigat, huncq; reum protegat, ille placens.
 An simul est, malus atque bonus, pariterque vir idem,
 Displicet, atq; placet, quî pote? sed quid agam?
 Transiliamne vadum quod conspicio? an mea vertam
 Veta? sed ingrediar, nam placet illud iter.

QVOD MALVM ESSE

non possit nisi ex bono, &
 in bono.

STare duo pariter contraria rebus eisdem,
 Ars negat, & rectè, nec tamen vsq; negat.
 Mors vbi vita, salus vbi languor, & albus in vno
 Subiecto nequeunt, & color esse niger.
 Cætera si spectes, hæc pene per omnia vera est
 Regula, nil quod sic dissidet, esse simul.
 Nam quod adest, & abest subiecto non violato,
 Non solet opposito, se sociare suo.
 Cum tamen ipsa bonis mala sint contraria, nullum
 Est tamen absq; bono, nec queat esse malum.
 Res mala nulla quidem, nisi res prius utilis esset,
 Nec mala conspicias, non prius orta bonis.
 Ergo malum quid sit, satis est monstrasse monendo
 Spernere quod ratio suaserit, esse malum.
 Et quia solus homo facit illud, & angelus vnâ
 Iniuste faciens, angelus est, & homo.
 Ecce bonum, quod homo, quod & angelus, hæc duo nãq;
 Sunt & naturæ, munere facta dei.
 Et natura quidem bona quælibet esse probatur,
 Optimus hancq; viris præstat vbiq; Deus.
 Singula quippe dei bona sunt, simul omnia vero
 Facta dei valde sunt bona, nota loquor.
 Angelus ergo capax rationis, homoque, probantur
 Esse bonum, quoniam fecit vtrumque deus.

C. iij.

Sed

LIBER. II.

Sed post hoc, ab eo, vitijs auersus, vterq;
 Est iniustus, & hinc, summa ruina fuit.
 Sprenens namq; Deum, spernit miser, hoc quod eidem,
 Et res, & ratio dixerit esse bonum.
 Sic est ergo mali subiectum res bona, sicq;
 Quamuis hanc ledat, non tamen illa perit.
 Quod si posset ea consumpta, nil superesset,
 Quod quis iam posset, iure vocare malum
 Nam bona sponte sua per se consistere possunt,
 Sed nisi iuncta bonis hoc mala nulla queunt.
 Ergo patet, duo posse simul contraria in vno
 Esse, sed & malus est & bonus iste Noe.
 Quod tamen hic malus est, hoc primus, & vltimus, vnus
 Et generalis homo proh dolor, egit Adam.
 Nam sue sobolis, prius extitit ipse peremptor
 Quam pater, hecque rea est, quam generata prius.
 Et quasi fons riuos emittit amarus, amarus.
 Gignit Adam sobolem, qualis & ipse ream
 Ergo petit, non prebet opem, soluique reatu
 Vult Noe, non soluit quemlibet ipse reum.

De Sem, Iaphet, et Cham.

Quid Sem? quidue Iaphet? res obligat vna parentem,
 Obligat & prolem, spes tamen vna fouet.
 Quid Cham? nemo probus mel poscat ab aspide, ficus
 A spinis, vel opus laudis, ab hoste boni.
 Signifer iste mali, magicas puer hauserat artes,
 Quæ puer addidicit, facerat ista senex.
 Neue periret aquis commenta prophana, metallis
 Inculpsit varijs, sculptaq; fodit humi.
 Post ubi hitoribus vinciri caperat æquor,
 Atq; aer redijt, terraq; terra fuit,
 Abdita Cham repetit, vacuusq; timore sequaces
 Instruit, immo magis destruit ille, suos.

Quid

Quid moror? hic sequitur soboles male nata parentem,
Simia deformem, sic imitata patrem.

De dissimili vita nepotum Noe.

MOribus, & vita, tamen ecce patris sat auitis,
Fratribus orta quidem sancta propago sacris.
Proles illa potens, procul est a prole nefanda,
Assidet illa bonis, gaudet & ista malis.
Hinc fraus, inde fides, furor hinc, constantia certat
Illinc, inde quies, hincq; tumultus atrox.
Illa dat, ista rapit, petit vna, quod altera vitat,
Huic vitium, virtus prorsus inhæret ei.
Languida sepe, mero, conferta cibo, redimita
Sertis, vnguentis oblita, veste nitens:
Et coitu pallens, velut omnia feda lacuna
Suscipit, hæc recipit, quodlibet vna scelus.
Nil recte medijs proles agat impia fratris,
In scelus exactum, tota ruendo furit.
Sic parat æternam sibi crimine, mortua mortem,
Et scelerum merces, mors sine morte subit.

Rom. 6. 21

Quare deus creauit hominem quem
lapsurum præuidit.

Proh dolor, ut quid item, moriturus nascitur ille:
Omnipotens opifex, cur peritura facit?
Si fines operum præit agnitione suorum,
Ergo quid, illa creat, quæ ruitura sciat.

Obiectio.

LIBER. II.

QVARE LABI PERMI-

lit & propter peccatum

pœnam infert semper
ternam.

Vel si cuncta potest, cur non magis illa tuetur

Quæ facit, in vitium ne male lapsa ruant:

Quod si lapsa ruant, quonam rogo, iure ruinam

Præteritam sequitur, pœna perennis Adq̃.

Ad M̃suam.

Nostra quid obiectis, occurrere musa vereris,

Sæpius ut ceptum non remoreris iter.

Si vetat arcta tibi cursum via, pergere tenta,

Si nec id ipsa potes, serpere credo potes.

Cumque nihil fuerit, quod iter remoretur euntis,

Si placet, admissio par habearis equo.

Per vada, per salebras, per celsa, per ima, per arcum,

Perque vices latum, musa subibis iter.

Nunc & in oppsitis age quod potes, hæc aperire,

Est labor haud facilis, sed reperire prius.

Pondere, mensura, numero, deus omnia formans,

Nil agit iniuste, iustus ubiq; deus.

Quædam aut ille facit quædam permittit & ipse,

Nam mala permittit, sed bona cuncta facit,

Et velut is bona cuncta facit, sic & mala iuste

Permittit, primus rem reſerabit homo.

Exemplo sit primus homo tibi, namque probari,

Res satis hæc per eum, si placet, ecce potest.

Solutio primæ Quæstionis.

Principio formatus homo, nihil amplius æquo

Dicitur, aut æquo, nil habuisse minus:

Factus

Factus enim fuerat perquam bonus, idq; decebat,
Artificis tanti, cum foret illud opus.

Factus ad hoc etenim est, factoris vt ipse potiri
Possit in æternam, cognitione sui:

Vt cognosceret hunc, cognoscens gratus amaret,
Et vehementer amans, religione colat.

Rursus, in hoc quod erat, si vis hunc stare, superna
Cogeret, hinc æquo maius haberet homo:

Sed licet ipse suo sit abusus honore rebellis,
Non tamen auctor opus condidit ante malum.

Num quia grande malum facturus homo fuit, ipsum
Debuit omnipotens nolle creare bonum?

Non ita, namq; malum potuit deus illius amplis,
Permutare bonis, auctor vbiq; boni.

Incarnatus enim deus attulit huic deitatem,
Dumq; deus fit homo, fit simul iste deus.

Et plus est, in eo, tua quod substantia regnet,
Quam quod naturæ munera magna manent.

Ergo nunc constet scierit licet hunc ruiturum,
Non tamen iniuste condidit author eum.

Isa. 9. b. 6

Psal. 89.
v. 46.

¶ Solutio secundæ.

QVem nisi temptari permetteret, vnde probari
Posset, an acceptum vellet amasse bonum?

Ergo valens, nec stare volens, lapsusq; suboptans,
Labi permissus, iure videtur homo.

¶ Solutio terciæ.

ET quia quæ potuit gratis bona noluit idem,
Quamuis inuitus post mala iure tulit,

Dumq; bonum quod homo potuisset habere perenne,
Deserit, ecce malum iure perenne subit:

Namq; scelus, non tam metiri tempore debet,
Quam genere, & culpæ, conditione tuæ.

D. j.

Maior

LIBER. II.

Maiores enim impietas non est, quam spernere gratis
Ipsum, qui gratis contulit esse tibi.
Qui tibi te tribuens, sese promisit, eoq;
Nil habuit melius, quod daret ipse deus.
Cui quod es, & quod habes, & quod potes, omnia debes,
Quæ tamen ad meritum sunt nihil ista dei.
Hunc igitur spernens, seseque per omnia subdens
obsequio Sathane, quanta meretur homo?
Si dominum servus quis negligit, aut minus audit,
Cum quid præcipiat poenane mollis erit?
Non erit, in tanta culpa, leve, vel breve damnum,
Tam citò, tam gratum, deseruisse deum.
Adde quod in vitium quisquis ruit, ille ruendo
Turpia committat multa, necesse fuit.
Qui se dat vitio, vitij fit servus, & in se,
Non habet admissum, solvere posse iugum.
Ergo perennis ei debetur poena necesse,
Qui sibi supplicium, sponte perenne parat.
Gratia tollatur, non debita poena sequetur?
Debita poena premens, & sine fine manens.

DE SOBRIETATE SEM, & Iaphet.

Hinc satis est procerum memorata propago duorum
Quæ bene virtutis tota colebat iter.
Illam nulla boni vis præterit, illa modestis
Potibus, atq; cibis, mox saturata manet.
Corporis, & mentis, medicina suprema modestus
Est cibus ille iuvat, nec fatiando nocet:
Liberâ mens ventri, sine labe coheret honesto,
Nil lene, nil fatuum, mens tua sana cupit.
Corpus & ad senium tarde venit, atq; senectus
Mortem sola facit, morbus amarus abest.
Neue morer, veluti redolentia balsama complent
Vas aliquod, mores sic pietate scatent.

Reijciunt alios, hoc plena liquore, liquores
 Vasa, boniq; fatis nectar odoris habet.
 Sic nihil hæc vitij virtute peracta receptat,
 Res inhonesta viris, res aliena sacris.

¶ De eorum mutatione.

Sic virtute diu, vitæq; patrissat auita,
 Nec magno, minor est, gens ita fortis, auo.
 Sed tamen e gradibus, post magna pericla supremis,
 Proh dolor, instinctu contigit hostis eis.
 Illaq; quæ quondam virtutis in arce vigeat
 Natio, complectens, præter honesta nihil:
 Nunc instar torrentis agens, in turpia præceps
 Proruit, & studio nititur esse nocens.
 Ponit in exiguis mendacia, turpibus vti
 Gaudet, & in vitijs, tota sepulta iacet.
 Quid moror, aut nihil est, aut est scelus omne quod optat,
 Quod loquitur, quod item morte grauata parit.
 Mortis enim genus est male viuere, sicq; prophanos
 Sepe patrare mahum, sepe perire facit.
 Quos ita cunctatos, babilonicus incola quidam
 Conuocat, hocq; modo, pauca locutus ait.

Gen. 12.
 v. 3.

ORATIO NEMRODI PER-
 suadens turrem construere.

Multa mihi proceres mens, & labor vsq; fuere,
 Pro me, resq; probat, me vigilasse mihi:
 Letus ager, spatiosa domus, speciosa supellex,
 Iam mihi fructificat, seruit, adesse solet.
 Et quid multa loquar, viuo, sed tutus, abundo,
 Sed per me, regno, sed probitate mea.
 Verum, nemo probus soli sibi viuere debet,
 Res est apta bonis, pluribus esse bonos.

Dij.

Et

LIBER. II.

Et mihi multa quidem vobis bona, velle ministrat
 Vester amor, sed amor, nil nisi velle potest.
 Imo potest, & aget, vobis opus vtile, turrem
 Verticē pulsantem, culmina summa poli.
 Coctilis hanc laterum structura bitumine iuncta
 Eriget, hocq; modo facta, perennis erit.
 Nosse velis finem, sic ibis ad astra, nec vlla
 In terris metues damna furentis aquæ:
 Coctus enim superum pugnasse ruentibus vndis
 Dicitur, & multos inde dedisse neci:
 Sed quos? incautos, nam tales perdere possunt
 Numina, prudenti quid nocuere Noe?
 Nil potuere vndis, nam fortior archa vetabat,
 Fortior irato, fictilis archa deo:
 Et quid fortius est, nos, an Noe? turris an archa?
 Afferis an laterum copia structa simul?
 Res caret ambiguo, turris tamen ipsa loquetur,
 Aduersum cautos, numina posse nihil:
 Ergo manus linguæ subscribant, vtile nobis
 Ocius incipiat, dextra virilis opus.
 Ecce parata manus, dux, & comes omnibus adsum,
 Hinc moueas gressus O pigra turba tuos.
 Sic ait: & fatis est, semel admonuisse Volentes,
 Atq; manus operi, tota caterua mouent.

¶ De diuisione linguarum.

Gen. ii. v. 8. **F**eruet opus, sed iniqua deus molimina spectans,
 Discipat artifices os variando nouum,
 Vertitur in varias, his, vna loquela, loquelas,
 Si numerum rogites, septuaginta duas.
 Sic babilonis opus, confutio finit, & aptus.
 Principio fatuo terminus iste fuit.
 Quod superare Iouem tentabat nocte lycaon,
 Versus erat rapidi dirus in ora lupi.

Luicys

Lyncus & abiecit sumptas feritate figuras
 Triptolemi statuens condere tela sinu.
 Quod voluere nefas, non quod fecere, dederunt,
 Poenas, iratis ille vel ille deis.
 At quum Nemrodum, non mens sed facta vicissim
 Condemnant, viuet? nec tamen ultus erit?

DE DISPERSIONE populorum.

Inde per innumeras quas temperat algor & aestus
 Terras, pars ratibus, pars pede vecta meant,
 Et natos, Europa Iaphet capit, Africa prolem
 Cham, sobolem quoque Sem, maxima pars Asiae.
 Sic velut ex granis, surgit seges ampla, minutis,
 Hi tres ex vno, de tribus, omnis homo.

DE HEBER.

Solus heber deerat, turrem fabricantibus istam
 Affectatus opem, mentis amore deum,
 Presidium pro turre deum, sibi ponit, & ipsum
 Qui sibi spem ponit, spes sua certa manet.
 Nixus eo, per eum, discrimina mille loquelæ,
 Integer in factis, pertulit, vnus Heber.
 Magnus Heber, per eum, populus generatur Hebræus,
 Qui tenet id, quod ab hoc nomen habebat Hebro.
 Quæq; prius fuerat simul omnibus vna, per ipsum
 Permeat ad sobolem, prima loquela suam.

Gen. ii. v. 9

LIBER. II.

DE POSTERIS Heber.

Gen. II.
v. 17

Filius ortus ei, nomen patris, inde nepotis,
Dulcis origo sui, nomina fecit aui.
Post modo fit proauus, post est abauusque, supremo,
Editus, hunc atauum Thare dat esse tibi.
Sextus & hic ab eo, iam claudit fine secundam
Temporis ætatem, sic sibi finis adest.

QVAESTIO QVARE DE- us distulit salutem hominis, cui condonare pro- posuit.

Tempora prætereunt, fugit annus, & vnus, & alter
Annus, vt annis abit, culpa paterna manet.
Culpa voluptate est brevis, & quasi fumus inanis,
Firma dolore tamen, nec diuturna minus.
Et mirum, satis est si præualet, & velit eius
Soluere vincla deus, cur mora tardat opus?
Facturam reparare suam citò debuit idem,
Semper vbique potens, semper vbique bonus,

SOLVTIO.

Est deus inq; deo iustæ pietatis amorem,
Iustitiamq; piam, condita quæq; probant:
Ipse deus pius est, ea virtus eminet, inde
Dammans sponte malum, iustus & ipse deus.

Quod

Quodq; reum redimi voluit, magnę pietatis,
Iustitiq; tamen sera medela fuit.
Quam nisi iustitię censura morata fuisset,
Gratia magna nimis grata fuisset ei.
Nam potuisse quidem per legem iustificari
Perque prophetarum dicta putaret homo.
Sicque deus, post hæc homo factus, & hostia grata,
Inde minus multo nos habiturus erat.
Hinc naturali corrupta lege, prophanis
Lex datur, ipsa tamen iustificare nequit.
Ergo quod hic, neque lex, neque dicta prophetica possent,
Post hæc factus homo, perficit ipse deus.
Et quia præter eum nihil hic potuisse probatur,
Gratior est homini, sera medela sui.
Lapsus homo, miserensue deus, vel magna thalię
Causa, vel omnis erit, prorsus vbique meę.
Sanguinis instar enim, per singula membra refusi,
Hęc vegetant corpus, carminis omne mei.
A breuitate tamen, quoniam brevis esse laboro,
Hunc nostrum, voluit, nomen habere, librum.
Huius at expleti mea sine camena libelli,
Iam recreata, sequens promptius ibit iter:
Fortior interdum, contentus redditur arcus,
Quem nisi desistas tendere, lentus erit.

D.iiii.

Fn-

INCIPIT LIBERTER

cuius terciam aetatem mundi
CONTINENS.

ECCE, viator iter veterum, per amoena virorum
 Latus agens, in eis, quem peto, spectro virum:
 Christi personam quærens, iam spectro figuram,
 Quærenti copus corporis ecce typus
 Namq; quid est Abraham, quid est Isaac & ille,
 Ille Iacob nostri, quid nisi forma boni?
 Gen. 15. v. 6 Hoc et Abram recolens, Abraham fit eumq; fidelem
 Rom. 4. v. 3 Dignum laude deus iudicat, atq; fouet:
 Gal. 2. v. 6 Sed quid amat, quid ei dederat vel quid dedit: illam
 Quam deus almus ei tradit, amatq; fidem:
 Hinc natura fidem, fidei constantia famam,
 Fama dedit laudem, lausq; perenne decus:
 Huic natale solum Caldea, pater memoratus
 Thare, sed & coniux, est sua neptis ei:
 Gen. 12. v. et 4. Hunc tamen ipse patrem patriamq;, domūq; paternam,
 Præcipiente deo deserit, exit, abit:
 Exit, & exul abit, Chanaan petit aduena pauper.
 In lustris habitans, tempora pauca facit.
 Gen. 12. v. 16 Post virgente fame, regnum Pharaonis opimum,
 Frugibus ægyptum dona daturus adit.
 Namq; quod Aegyptus Græcos, græcæque latinos,
 De stellis docuit, nunc prior ipse docet:
 Res etiam per eum geometrica, finibus illis
 Et deus, et mores, personuere boni.

DE PHARAONE.

SED quid agit Pharaon? Rex, cui venus imperat omni,
 Se scelere obstringit, turpia quæq; facit:
 Imperat, & seruit dominus miser, & peregrino
 Regna regens animo, se regit ipse parum.

DE FORMA SARAE.

COniugis hoc Abrahe caput, & color, & caro, mentem
 Ipsius amentem, conspiciendo probat:
 Ille rotundus apex capitis, coma gratior auro,
 Candida frons, facies, lacq; rosasq; gerens,
 Syderibus similes Oculi, labra flamma, densq;
 Candidus, & modici, maximus oris honor,
 Lactea colla, decora manus, inuenuilia membra,
 Istius & gracilis venter, adurit eum.
 Vrit, & vrget eum, quid? numquid amor? sed amor
 Si modus absit, amor dicitur esse furor:
 Et quasi laxatis, equus acer oberrat habenis,
 Sic ratione vacans, omnis oberrat amor.

Gen. 12. v. 11

¶ Ad Pharaonem.

IMpetus in vetitum te protrahit, & tibi præcep
 Grande malum Pharaon velle ministrat amor.
 Totus amas, sed amare quidem, quod amare vicissim
 Nesciat, aut nolit, non leue crimen habet:
 Nescit amare duos, vni coniuncta marito
 Sara, nec ac vitium flectere fraude potes.
 Hancne voles? sed velle parum est, an amare iubebis,
 Haud norunt iussus pectora cauta pati.
 Dona dabis? sed spernit opes, cogesue? sed esto,
 Nil omnino sapit dulce, coactus amor.
 Ergo quod affectas iam factus es vnus adulter,
 Viuis & in vicio, volueris ipse tuo.

E

N u

LIBER. III.

Nam uitio noua plaga tuo te iure coercens
Obuiat, & tecum, iam tua regna premit.

STULTO FLAGELLA-

to sapiens sapientior erit.

STultitiam regis, regnum luit, & grauis error,
Rex leuis, & fatuus dux, generale malum est.
Quod rex delirat, plebs illi subdita moeret,
Principis errorem, plebs sua tota luit.

Turpiter addictus vitijs, venerisq; furori,
Verbera post verum perspicit atq; fauet.

Verbere peruenit stulto sapientia regi,

Gen. 12. v. 18 Et raptam proprio, reddidit ille viro.

Multa reuertentem comitantur munera Sarā,

Diues, & ad proprium, iam redit illa, virum:

Gen. 13. v. 1. Sic Abraham locuples, ex diuite, finibus illis

Profert, & repetit regna relicta fame.

Quo rediens, & habens Lot secum, rebus abundans,

Rebus abundante, transijt vsq; bethel:

Gen. 13. v. 6 Sed locus vnus eis nimis arctus, eos prohibebat,

Ob pecus innumerum, posse manere simul.

DE LOTH ET NEQITIA SODOMITARVM.

Gen. 13. v. 12 **E**Rgo Lot Sodomam, facundam diuite glebā,
Saltibus & pratis, ære, ciboq; petit.

Fertilis vtq; illis tantum locus ipse placebat,

Incola quisq; loci, displicuisse potest,

Cuius opus, violare fidem, peruertere rectum,

Vendere ius, lites spargere, vana sequi.

Cuius amor, feritas, studium scelus, actio sordes,

Cura, loquela, lucrum, vina, venena, Venus.

Quæ Venus: hanc venerem, lasciuior hircus, in hircos;

Non equus, hircus, in equo, non aper, explet apro:

Nam

Nam pariens natura parens, bene prouida, sexum
 Condidit, & statuit, non simul esse parem:
 Inter aues, & oues, armentum, reptile, pisces,
 Mas pater est semper, femina mater erit:
 Quod natura docet, iuuat, & decet, estq; pudori
 Tantæ signa ducis, præuia nolle sequi.
 Sed mala plebs Sodomæ naturæ legibus angi
 Spreuit, & arbitrio ducitur ipsa suo.
 Quilibet alterius pellex, & adulter, & ipsum
 Gaudebant quod erant, proh pudor, esse palam
 Ille minus peccat, qui caute peccat, & ampla
 Est virtus, vitium posse tacere suum.
 Sed ferus impura Sodomita libidine feruens,
 Turpe quod optat agit, nec reticet quod agit.
 Sic auersa deo, turpis sibi, noxia multis
 Post fuit, & dominis gens ea sequa suis.
 Assyria superata manu, ter quatuor annis
 Censum soluebat pacta pauore fidem.
 Inde iugum fugiens hominis, non criminis, omnem
 Assyrijs pactam rupit auara fidem.
 Nam dare pœna grauis, partemq; reuellere vitæ,
 Est parco nummos, imminuisse suos.

DE ASSYRIIS.

Gen 14. v. 1

SED dolus hic, stimulos iræ nimis excitat acres
 Assyrijs, & mox, induit arma furor.
 Nūquid eis odio sperni, num dulce timeri,
 num leuē iam martem vincere Marte fuit.
 Gens hæc læsa suis mox finibus euolat iræ
 Impatiens, marti prona, cruoris amans.
 Moxq; perosa moras, sternit, perterritat, vrget,
 Vrbes, regna, duces, igne, furore, malis.

Eij.

Ensis

LIBER. III.

Ensis & ignis agunt cedes, incendia duri
Arietis impulsu, menia firma cadunt:
Templa ruunt spoliata deis, dii molibus auri,
Virgo pudore, senex pace, salute puer:
Quo libet ire velit, comes est fortuna, nec ullam
Gaudet habere ferox, absq; cruore viam.
Vincit, quid mirum, cum vicerit ipsa gigantes;
Quid facient homines, quid rogo? nonne cadent?
Hec grauis, hic et ibi, quasi quisq; sit hostis, in omnes,
Sequit atrox homines, omnia strage replens.
Compara-
tio. Qualiter aestiferæ libiæ leo, vulnere mauri,
Sautius, aut catulis orba læcena suis,
Huc, illuc, furibunda ruit, fremit, ardet, & hostem
Omne quidem quod adest aestimat esse suum,
Quod prius occurrit, primum perit, vnaq; fontes
Et simul infantes, sæua ruina premit,

DE SODOMITIS.

Postremo Sodomas ea peruenit, at Sodomitas
Inuenit armatam confociasse manum.
Palladis, & veneris, contraria numina certis
Inuenit indicijs, foedus inisse nouum.
Quo nimis indignans princeps Elamiticus, iram
Exerit, & focijs, talia verba facit.

ORATIO PRINCIPIS.

Compertum socij fati est, nisi viribus arma
Et vires animo fulta, valere parum.
Nam quid habere tibi prodest, quo non potes uti,
Vel si forte potes, non tamen ipse velis:
Vel si forte velis, nescis, sic, sic, quid habere,
Amisisse foret, sic quod habetur abest:

Sed

Sed nos arma tegunt, quibus vt superare ^{venimus},
 Mens audax, virtus, vt valeamus adest:
 Vtq; sciamus, in his semper sumus, atq; ea nobis
 In bello facient, præsidiumq; domi.
 His superis iam pene pares, quocunq; venimus
 Vincimus, & domini (cum iuuat esse) sumus,
 Nos reges, & regna tremunt, nos horret & æther
 Non homines tantum, sed sine mente solum.
 Gens hæc sola tamen nos spernit, bella reposcit,
 Et nostro mergi tela cruore petit.
 Quilibet in Thalamis, non castris viuit, & illis
 In quibus arma silent, vina, venusq; vigent.
 Qui simul ac gladijs res hæc peragetur acutis.
 Fit lepus ante leo, tum tremit ante ferox:
 Ergo quod illa homines gens excitet improba fortes,
 Detur ea ad stygios, præda parata lacus.

DE CONFLICTV ASSYRIORVM ET SODOMITARVM.

HAEC vbi dixit, equum dux admouet acer in hostem
 Sanguine conspurcat, tigridis instar, agros.
 Hic cadit, ille gemit, fugit alter & alter in vndam,
 Quos mors dira metus occupat, atq; stupor,
 Moxq; secuta virum, comitum bene magna corona,
 Imbribus hastarum cōminus ora petunt.
 Quemlibet alterius magis & magis emula virtus
 Incitat, & stantes, sternere fero putat.
 Sed vires, animumq; dehinc, non victa resumens
 Natio, quis credat? Martis ad arma ruit.
 Excipit, atq; iacit ballistas, saxa, sagittas,
 Occurritq; feris ensibus, ense fero:
 Arma sonant, & tela volant, clamoribus æer
 Intonat, & puluis densior astra tegit:

Gen. 14. v. 9

E. iij.

Alter

LIBER. III.

Alter in alterius caedem furit, omnibus arma
Sunt in mente, manu, nil nisi tela micant.

Ille leui iaculo traiectus tempora vitæ
Deserit, iste manus, faucius ille pedes.

Alter equo cæsus medio sedet, alter vtrinque
Concidit in partes, fissus ab ense duas,

Lumine vel, labio, vel nare, vel aure, relictis
Artubus efficitur vel minor ille suis.

Gen. 14.
v. 10

Sed tamen Assyrij vinct, victos sodomitas
Dedecus, & damnum spectat, & omne malum.

Gen. 14.
v. 12

Et merito, quid enim sine te deus optime vincat,

Qui sine Marte hostes sternis, ubique tuos?

Loth tandem capitur, vincitur, ducitur hostis,

Hostis habet seruum, post habiturus herum.

DE VICTORIA

Gen. 14.
v. 15

Sanctus ut hoc Abraham cognouit, pectore puro,

Perfectaque fide, speque potente deum,

Concipit, & sequitur victores hosque repertos,

Nocte premendo fugat, plusque fugando premie

Sternitur innumeris, numerosa caterua trophæis

Obruit ingentem copia parua manum.

Octo decemque viris Abraham pater, atque trecentis,

Innumeram gentem dissipat immo deus.

QVO FRVCTV AMA- tur Deus.

O quam dulce decus, quam vera potentia, qualis

Gloria, quam stabilis questus, amare deum.

Euius amans Abraham, plus finibus hospes, et vnus

Plus populo miles, plus ita rege potest,

Nam virtus in amore dei, verumque perenne

Præstat, & esse facit, quicquid amare quod est.

Vere

Vere est ipse deus, qui permanet vnus & idem,
 Cui cras, & præsens, præteritumq; patet.
 Esse habet æternum, sine principio, sine fine,
 Semper idem, quod idem, si quis amare studet:
 Aeternam eterno lacatur patre salutem,
 Nam sequitur vitam vita beata bonam.
 Cætera si spectes, quam sint nihil omnia, finis
 Indicat, Assyrium consule, testis erit.
 Heu quid honos, quid opes, quid forma, quid arma, quid
 Hic iuuat imperium, pectora sacra iuuant: aplum,
 Vis loquar hoc paucis, Abraham redit, hoste perempto,
 Iste illum reditus, monstrat amasse deum.

De Melchisidech.

Cumq; redit, reduci, quid agit facer ille sacerdos
 Et rex, rexq; Salêm, Melchisidech quid agit?
 Nostrum est hoc quod agit, panem deuotior offert,
 Et vinum, quid ad hæc, durus hebreus ait.
 Quid tamet, en leges animalibus, hostia panis
 Et vini, prior est, præsulibusq; simul.
 Et prior, & potior, rex dignus præfule, præsul
 Rege, quis hinc dubitet, sponte malignus erit.
 Præstat enim meritis Abrahe, quoq; cui benedicens,
 Hoc probat, hoc etenim, non nisi maior agit.
 Adde quod & decimas, Abraham pater, huic spoliis, Heb. 7. v. 9.
 Pro se, proque sua posteritate dedit:
 Sicq; tribus Leui decimas sumptura, per ipsum,
 Est etiam secum tunc decimata simul.
 Sed quam vis Christus lumbis ipsius iesset,
 Non tamen in decimis vulnere liber erat.
 Nam nihil hic ad eum lex carnea, lex inimica
 Menti, lex vitio nata, parentis Ade,
 Materiam tantum medicaminis inde salubrem,
 Et non feruorem vulneris, ipse trahit.

E, iij.

Cætera

LIBER. III.

Cætera posteritas Abrahe quia vulneris expers
 Non fuit, in decimis illius ipsa fuit:
 Vnde patet decimas ita dantibus accipientem
 Hunc præstare virum mente, manuq; bonum,
 Et tamen iste bonus, meliora figurat, & eius
 Regnum, nomen, opus, sunt sed & ipse typus:
 Quis sit, vbi regnat, quid agat, quid & ipse vocetur
 Inspice, quæq; viri mors & origo latet:
 Mella fauus redolet, veramq; lucerna refulgens
 Præsignat lucem, Rex facer iste Deum.

DE SODOMITIS.

Gen. 9. v. 1.
 et 24.

Sed cæptum peragamus opus, Sodomita redemptus
 Ad probra prisca redit, sed miser igne perit.
 Sulphur, & ignis eos prorsus consumit, & horum
 Infaustas animas, mors sine morte premit.
 Lot tamen vt sceleris, sic vulneris extitit expers,
 Dum furit ignis in hos, Loth pater vnus abit:

Gen 19 v 26

Sed couersa retro, perit vxor, imagoq; perstat
 In salis effigiem, fæmina versa manet:
 Bina patrem soboles, ibi matre manente secuta
 Effugit varium matris, & vrbis onus.
 Cætera fex scelerum, simul igne furente crematur,
 Quam scelus ipsorum sit graue, pena docet.
 Sulphuris ignis eos cremat, igne libidinis vstos,
 Ipsorumq; pari cuncta furore premit.
 Horet auis frutices, ibi mors est piscibus vnda,
 Incola nullus ibi, bestia nulla manet.
 Si flos, aut fructus, reperitur in arbore quauis,
 Fit cinis, ad mota, siue fauilla manu.
 Fœlix quem retinent aliorum vulnera sanum,
 Quem faciunt cautum, visa pericla virum.

DE

¶ De Circumcisione.

Temperat inde nouis, deus vlcera prisca, medelis,
 Temperat immeritis, debita flagra bonis.
 Vulnere preputij, peccati vulnera tollit,
 Vulnura cum membris, cuilibet orta simul.
 Preputium post diluuium precipere iussus,
 Ille senex Abraham, primus id egit opus.
 Causa triplex operi subseruit, & instat eidem,
 Vna, quod hæc hominem fœderat, atq; deum.
 Altera quod membrum, quo pœna vigere reatus
 Plus solet, in signum suscipit illud opus.
 Tertia baptismum, quod circumcisio signet,
 Quæq; secuturi, corporis, vmbra fuit.
 Non tamen hac gladius versatilis, a paradiso
 Pellitur introitu, quod prius egit agit.
 Mors Christi remouebit eam, mors illa salubris,
 Mors crucis, ad vitam te reuocabit Adam.
 Hæc circumcissus sperauit, & hæc renouatus
 Fonte salutari, credit, vtrūq; iuuat.

Gen. 17.

v. 10.

Leuit. 12.

vers 3.

Luc. 2. v. 22

Ro. 4. v. 11.

DE PARTU SARAE ET
Quid sit natura.

Sic peragens facer ille senex, pro vulnere vulnus,
 Coniuge de sterili fit pater, hæc & anus.
 Hæc nouies denos, iam fœta peregerat annos,
 Annos & decies, egerat ille decem.
 Hoc præter solitum natura peregit, & istud
 Non opus est hominis, numinis esse patet.
 Naturæ siquidem, natura creata, creanti
 Subditur, & prorsus subdita iussa facit,
 Nec sibi dat legem factura, sed accipit, atq;
 Eius ad arbitrium qui dedit, implet opus.
 Vis etenim dicam, quid sit natura, voluntas
 Factoris, satis est hæc referata breui.

Gen. 17.

v. 16. & 19.

& 24. 15.

Gen. 18.

v. 10.

Gen. 21. v. 12

Rom. 9. v. 9

1. Pet. 3. v. 6

E

ISAAC

LIBER. III.

ISAAC.

SED partum vetulę repetamus, & eius herilem,
Atq; senis sobolem, carmina nostra sonent.
Soluerat in partum, veterana puerpera casti
Ventris onus, quod onus? credo peręne decus.

Gene. 21.
v. 2.

Lactat anus, lactensq; puer, post octo dierum,
Tempora, pręputij vulnera iussa subit.

Post ablactatus teneris imitatur in annis,

Fortia facta sui, spemq; fidemq; patris.

Eius amor deus est, ars, virtus: optio, Christus:

Eius opus, pietas: spes, Polus: arma, fides.

Dux illi natura, comes modus est, & eidem,

Horror, vota, decus, crimę, honesta, deus.

Singula quid memorem, sacer intus & in cute magnum,

Promittit factis talibus, ipse virum.

Tentatio
Abrahe.
Gene. 22.
v. 1.

Attamen, vt tentaret Abram deus, hic vt herilis,

Sacrificetur ei filius, ipse iubet.

Designatq; locum libaminis, ille supernum,

Promptus ad imperium, mox loca iussa petit.

Cumq; vię comites, pater, & puer ipse, venirent,

Indicat his puero, iussa superna pater.

ORATIO ABRAHAE.

GRatulor eximia fili virtute, paternis
Respondere tuam, moribus, vsq; fidem.

Te prece, te votis, te fletibus, ante petitem,

En qualem volui, gratulor esse datum.

Nam par mente mihi, mecum virtutibus idem,

Vnus amando deum, factus es, alter ego.

Ergo mente mea te pensans, quęq; supernus,

Imperat ille pater, te scio velle pati.

Neue loquendo morer, deus imperat, vt moriaris,

Sed benę, te repetit, vult patris ensc mori?

Mandat

Mandat vt ipse cadas, sed vt hostia, teq; reponi,
 Sed quasi libamen, præcipit ille sibi.
 Nil præpono deo, iubet, obsequor: en vocat, adsum:
 Mittit, eo: repetit debita, reddo libens.
 Reddet & ipse vicem necis huius, honore perenni,
 Te mihi, meq; tibi, iunget vtrūq; sibi.
 Hæc pater, inde puer, miserandi ad verba parentis,
 De nece nil curans talia voce refert.

ORATIO ISAAC.

Sicut opes inopi, fesso sopor, esurienti,
 Complacet esca, pater, sic, tua verba mihi.
 Verbis namq; tuis instructus, viuere vitam,
 Instruor ecce bonam, claudere fine bono.
 Quem mihi cum pariter deus imperat, & pater ipsum,
 Fortiter excipiens, estimo dulce mori.
 Ergo quod ille pater iubet, hoc citò perface, sicq;
 Mactetur summo victima sacro deo.

QVOD ABRAHAM A CAEDE
FILII REVOCATVR.

Talibus expositis, super Aram ligna, superq;
 Ligna locans puerum, soluere iussa parat.
 Cumq; furore pius ferrum iam ferret in ictum,
 Infirmatur opus, præpediente deo.
 Nam reuocans a cede senē, se non puerilem
 Expetijisse necem, cedis amore docet.
 Immo iubens perimi puerum, deus inde senilem
 Tentat, & hinc fidam repperit esse fidem.
 Et quia mens in eo carni præponderat, illum
 Summa fides ornat, gratia præpes adest.
 Multiplicatur ei benedictio, sicq; repertus,
 In spinis aries, victima factus obit.

Gene. 22.
 79

LIBER. III.

Ps. 104. Hic obit, ille redit, iam patri certior hæres,
v. 9. Hoc hærede pater gaudet, utroq; deus.
Leb. 6. v. 13

DE REBECCA.

Gen. 25. v. 20 **D**Vcitur huic iuueni post, vxor herilis herili,
 Femina feminiæ nil leuitatis habens,
 Par primis virtute fuit, sed prima decore
 Virgo virum fidei, iustitięq; decet.

De conflictu nondum natorum.

Gen. 35. **P**OST ab eo pueris onerata duobus, eosdem
v. 21. Sensit, & extimuit, bella mouere parens.
Ro. 9. v. 10 Non nati noua bella gerunt, placet altera proles,
 Iam non est proles altera grata deo.
 Matris adhuc in ventre latent nec adhuc mala possunt,
 Deficiunt vires & ratione carent.
 His ita iam positis, cur estimet ille supernus
 Arbiter, in parili lance, modoq; pares?
 Mentis acumen ibi quātumlibet acre tepescit,
 Et nil lingua nisi voluere verba potest.
 Res est stulta, nouos promittere cuncta magistros,
 Atq; ea quæ ignorant, velle docere suos.
Ro. 9. v. 11. Discere si causam cupias, diuina voluntas,
 Non hominis meritum pro ratione datur.
 Nec quia præuidit dominus quoscūq; futuros,
 Eligit ergo bonos respuit ergo malos.
 Non sunt digna scholis puerilia dogmata doctis,
 Vera docet paulus quæ docet illa tene.

De venatione Esau.

Gen. 27. v. 11 **S**ED stylus ad pueros reditum paret, vnus eorum,
 Hispidus, & lenis nascitur inde Iacob.

Cecit

Creuit vterq; simul, sed adultus, opaca ferarum
 Venandi studio permeat ille prior:
 Lustraq; perlustrans, venabula cogit in acres
 Acer apros, leuis est ludus adire lupos.
 Calsibus & capreas innoluit, & arma per armos
 Impiger, in panidi sæna leonis agit.
 Sepe feras socijs hunc accingentibus, amplas
 Diuidit arte feras, fallere doctus erat.
 Atque tenens arcum nervos in cornua ducit,
 Flexa reluctantes, stat, tacitusque mouet.
 Quæ simul accedunt his fallere nescia mortem
 Dat citò, de docili missa sagitta manu:
 Dulce viro volucris vestigia querere cerui
 Docti nare canis, nam labor iste iuuat.
 Deinde canes ceruo comittere nouit in agris,
 Vocibus, & lituis, hos animare docens.
 Transigit hic celerem varijs venatibus annum,
 Ventilât ille feras, tempore quasque suo.
 Tempore Septembris, ferus incipit ille, feroces
 Tunc morti dandas exagitare fues.
 Et cessans ab apris in ceruas mense Decembri,
 Inuehitur canibus nexilibusq; plagis:
 Ventilât & ceruos, medijs post tempora maij
 Donec eum reuocet tempus ab his ad apros
 Virtutes fugiens animalia captat, & annum
 Sic consumit in his, hic animalis homo.
 Et velut immixto liquor omnis, acescit aceto,
 Permixtus vitijs, totus amara sapit.

De Iacob.

Sed florum vario velut hortus amœnus odore
 Virtutum redolens, complacet ille Iacob,

F.ijj.

Nam

LIBER. III.

Gen. 25.
v. 33.

Nam speculum pater eius ei documentaq; matris,
Transinouet in mores, doctus honesta domi.
Qui sine fraude dolum vitat sapienter agendo,
Matris iussa tenet, munera fratris habet.
Fratris honore nitet, quo frater abusus, eundem
Vendidit, huic, modici captus amore cibi.
Quo celer ad libitum, piger ad bona, sed superatus.
Paruo, magna leui prœmia vendit iners.
Hunc deus & probitas, pater abiicit & pia mater,
Et fit telluris nisi pondus iners.

De benedictione

Iacob.

Gen. 27.
v. 27

At cor, opusq; Iacob deus approbat, angelus effert.
Mater amat, recinit fama, stupetq; pater,
Quod stupet huic auget, sed nescius huic benedicis
Sed deceptus, & hunc, matre iuuante beat.
Non tamen omnino genitor deceptus aberrat,
Qui nouit summi mystica facta dei.
Sed negat affirmans, affirmandoq; negauit,
Et quem voce negat mente manumque tenet.
Sic bene deceptus, pater illi faulta precatur,
Fratrumq; dei munere, munus habet.
Mater enim per eum puerum monet, & puer audit,
Sic opus impulsu prestat uterq; suum.
In virtute lucrum est, & honos in amore superno.
Hoc amor, hoc virtus huius ubiq; probat.

DE FUGA IACOB.

Sed spe lapsus Edom, peccare paratus in iram,
Fertur & effuso felle repente furit.
Et cupit, ut fratrem videat per tela peremptum,
Nec nisi prostrato, viuere fratre potest.

Falli

Falli quippe semel damnum, bis turpe, deinceps
Stultum, sero licet somniet iste miser:

Gen. 38
v. 48

Mater deinde suo metuens bene prouida nato,
Stulto cedendum, tutius esse putat.

Nouit enim quàm nulla fides, quantusue sit iræ
Impetus huic Rufo, quidq; sit ira manens.

Quàm citò stulta capit mens illius, & manus audet
Quàmue sit huic odium grande, vel eger amor.

Præsidiumq; fugæ iuueni monet illa iuberi,
Vir iubet, hic paret, paret vbique patri.

Moxque Iacob, peregrina petit loca, sed peregrino,
Est inopi solus, spes satis ampla deus.

Spes hæc vera quidem, spes expectatio, namque
Est aduenturi, spes ea certa boni.

Nam dare quis nouit? deus: & quis dat? deus: & quis
Spem trahit in speciem, dans bona cuncta deus.

Dans quod amet, quicquid dat amat, neque danda retar-
Omnibus & grata est gratia summa dei. (dat

De promissione Dei.

Iam quia spem peregrinus habet, deus adstat eidem,
In somnis adstans, multa futura docet.

Gen. 28
v. 13,

Et tua qua Zephyrus qua claustris euolat Eurus,
Qua notus et Boreas, terra, ait, omnis erit.

Quodq; magis cordi, iam tum promittitur heres
Christus, & in Christo, vera futura salus.

Promissiones dei non possunt
non impleri.

Primus ad ista parens, suspensas erigit aures,
Certior optati fiat ut ille sui.

F. iij.

Hæc

LIBER. III.

Gen. 11. v. 3.
& cap. 25.
v. 4

Hæc prius est Abrahæ promissio facta fideli,
Sancto post Isaac, illa deinde Iacob.
Ecce quis, & quibus hoc promittit, fallere nescit
Promissor, nec inest fallere posse deo.
Verax falsa nequit, purus simulata, fidelis
Perfida, praua bonus, dæmonis acta deus.
Nec decet hos falli quibus hic promittitur atrox,
Est scelus insontem fallere velle virum.

QUANTO LABORE effectum sui laboris Meruit Iacob.

Gen. 29
v. 7

Sed ceptum repetamns iter post multa cupitum
Inclytus ille Iacob, peruenit vsq; locum.

Gen. 29,
v. 20.

Peruenit, atq; videt, videt, atq; cupit, cupit idem,
Exposcitq; Rachel, poscit, eique datur.

Virgo datur, sed cura datur sed & algor, & estus
Sed sitis, atq; fames absque quiete datur.

Mille malis emitur, sed amans mala mille ferendo

Plus amat, aduersis multiplicatur amor

Quanto plus depressus amor, tanto estuat intus,

Quem vetat iuuat, talis amare furor :

Hinc mala sentit amans, tanquam non sentiat idem,

Cui labor est ludus, cui leue, dura pati.

Gen. 29
v. 31.

Qui licet in pulchræ requiescat amore Rachelis,

Suppositam patitur prolis amore Liam:

Excellitq; minor specie formaq; sororem,

At maior, donum fertilitatis habet.

Sic alternatim complectitur ipse decoram,

Cogitur & lippam, prolis amore pati.

DEREDITV
IACOB.

At post multa domum repetit pater ipse paternam,
Tandem natorum diues opumque redit.
Qui quod habet, quod & est doni memor iste supni,
Munerat acceptis, seq, suisque deum.

Gen. 35. v. 1

De Ioseph.

Facta paterna puer Ioseph videt, & puerilem

Gen. 37. v. 9

Deponens animum, fit citò mente senex:

Nam quasi sculpturam tibi cera repressa sigilli

Exprimit, hic meritis facta paterna pater.

Eius sermo deus est deus est meditatio, virtus

Eius, & eius amor, spesq; suprema deus:

Hæc, in eo pater eius amans, alijs meliorem

Natis maiori letus honore fouet,

QUALIA SIT PAS-
sus Ioseph.

Hinc crescens liuore dolor, fraterna fatigat

Gen. 37.
v. 23

Pectora, nec patitur læsa quiete frui.

Quod bonus est odere mali, vitiumq; fatentur,

Quod par ad vitium non sit & omne scelus.

Hoc propter capitur, captus vincitur, & idem

Vinctus, in arentem truditur inde lacum.

Post tamen eductus, peregrinis venditur insons.

Vincit auaritiæ non pietatis amor.

Venditur & quanti, nummis decies tribus, a quo,

Prorsus ab inuidia, cur? quia iusta facit,

Venditur ille quibus? ditatis, thure Sabæ is,

Qui post ægyptum ducitur, exul inops.

Castus namq; puer sub hera meretrice repulsus

Gen. 39. v. 6

Immerita immerito, vincula dira tulit.

G.

Sed

LIBERTAS

Sed deus infaustis fortunæ fructibus actum
Seruat, & in portas ostia læta vehit.

Immeritoq; malis vexatum pluribus inde

Liberat, & regni in culmine Ioua locat.

Comparatio.

Conspice Naucleri moderamine currere nauem,

Inter inundantis mille pericla maris:

Scylla licet vicina latret, vel sæua Charybdis,

Aut lateant Syrtes, seu scopulosa loca:

Ducit inoffenso cursu, moderamine certo,

Nec finit vt scopulis destruat vnda ratem.

Ioseph vita ratis: rector deus, hoc mare mundus

Accipitur, syrtes sunt mala, scylla mali.

Sæua Charybdis homo est impulsibus efferus iræ,

Est genij Siren, cura molesta tui.

Inter tot casus & tanta pericula vite,

Dirrigis omnipotens optime, nauta ratem

Math. 10.

Et Ioseph quod tutus agat sine crimine vitam,

Hoc totum nouit muneris esse tui,

Ergo tua hæc laus est deus optime, quod facer ille,

Dignum laude facit, laus tribuentis erit.

QVOD DEVS BENE VTI-

tur malis, nostris.

Ergo post regem, Ioseph moderamina regni

Gen. 42.

Iusticia pollens, & pietate regit.

Orta fames, fratrum fera corda remittit, & illos

Mittit ad AEgyptum, colla superba premens.

Inde cibos, ab eo quem vendiderant, sibi vendi

Exposcunt miseris non negat ille cibos

Tales nempe iocos, diuina potentia ludit,

Vtitur & nostris hæc bene sæpe malis,

Ne dominus fiat, faciunt turba improba seruum,

Neu Ioseph præsit, venditus est ab eis.

Sed

Sed non regnaret, nisi venditus, illius, atq;
Talibus opprobrijs, crescit honoris apex.

DE LIBERALITE

Ioseph.

At sine duritia, grauis, absq; cupidine, diues,
Prouidus absque dolis, nil nisi honesta facit.

Nam nihil oblitus, nisi pessima facta suorum,
Fratribus, & patri, sit pater ille suis.

Fit pietate pater, fratres alit, omnibus ornat,
Fit pater affectu, nam fouet ille patrem.

DE PROPHETIA

Iacob.

Deinde senex sacer ille Iacob, cum fratribus ipsum
Conuocat & Christi præco futura cavit.

Præcinit ex Iudæ venturum semine Christum,

Præcinit optatam præco salutis opem.

Ad Adam.

Iam nunc fructus Adam tuus est in flore, vel herba

Messis, in aurora sepe petita dies:

Huius in aurora splendor subluceat, in herba

Venturæ segitis, spes bene furta viget.

Spes, odor, & species, in flore notantur, odorem

Vitæ spem veniæ, flos parit iste tibi.

Et quid ea specie speciosius, hec speciosum

præ natis hominum, spondet adesse virum.

Ad decus, & veniam, veniet tibi tempore pleno

Plena salus, sumpta post modo carne deus.

G.ij.

FINIS

LIBER III.

Finis Genescos.

Sed pede iam celeri, Genesin transgressa sequentem,
More pari peragat, nostra thalia viam.

EXODVS.

Defuncto post hæc Ioseph, premit, aggrauat, angit
Rex nouus, et noua lex et noua cura Pharôn:
Rex tamen hic populum plus omnibus odit hebræum,
Odit, & immodico colla labore premit.
Nec satis hoc, exinde mares in flumine mergi
Imperat infantes, nec mora tardat opus.

De Moyse.

Nascitur interea Moses sacer ille, sed vndis
Eripit, expositum regia progenies:
Cui puero nutrix, iuueni schola docta paratur,
Seque breui primis, præbuit ille parem.
Deinde vir occiso nebulone, palatia vitat,
Fastum spernit, opes abiicit, arcta subit.
Angustis & tecta casis prælargat, merumq;
Mutat aquis, syluis moenia, glande dapes.

De Rubo,

Cumque veniret Orb, flagrare rubum, nec aduri,
Exod. v. 2. Vidit, & expauit, remq; typumq; rei:
Igne rubus rutilat, nec aduritur, ardet, & idem
Permanet, O noua res, præscia forma noui.

AD EVAM,

EVA parens quid ais communis mater, & hostis,
 Mater & hostis artrox, Eua quid est quod agis?
Quam subito, quam pro nihilo, q; sponte relictus,
 Ecce tibi quid agit dulcis ubiq; deus.
 Iam morbi medicina tui tibi lucet, & amplæ,
 Quam pateris pœnam spes leuat antidoti.
 Namq; figura rubi rubus integer, & tamen ardens,
 Vera subit Christi, casta maria parens.

MOSES AD REGEM

mittitur.

FIXIT in hæc oculos, animūq; propheta fidelis,
 Huius ab igne rubi, deinde vocatus adest.
 Huius ab igne rubi, mittit deus hunc Pharaoni,
 Mandat & vt populum, liberet ille suum.
 Sed iussus minuisse malum, rex nequiter auget,
 Nam paleam remouet, sed geminabat opus.

Exo. 5. 2. r

Exo. 5. 2. 3

DE DECEM CRUCIATIBVS
PHARAONIS.

Quem deus aspiciens, non flecti vocibus vllis,
 Verba valere iubet, verbera dira mouet.
 Tunc aqua, rana, culex, mirè rubet, officit, instat,
 Musca, pecus, scabies, sæuit, obest, maculat.
 Grando ruit, stellæq; cadunt nox continuatur
 Noctibus, infantum prima propago perit.

Exo. 8. v. 6

HEBRAEORVM EXITVS
de AEgypto.

Flectitur hic Pharaos, iam, iamq; rogata precatur,
 Immo iam populum cogit abire sacrum.

Exo. 12.

G. iij.

Qui

LIBER. III.

Qui consummatis illic centū quater annis,
Terq; decem, Pharia merce beatus abit.
Plebs sexcenta virū discedens millia complet,
Exceptis pueris, famineaq; manu.

DE IMPIETATE PHARAONIS.

Ex. 9 v 34

SED velut evomitum serpens sitiendo venenum,
Quod peperit repetit, quod vomit, inde bibit:
Sic repetit positum rex impius iste furorem,
Vile quid, et stultum, iudicat esse pium:
Nec iam ferre potest patienter abire solutos,
Voluit multa furens, nec fremuisse piget.
Lætitia populi fit tristis, honore subactus,
Fitq; salute coger, prosperitate miser:
Verbera dum sentit, spondet bene, dum remouentur
Dissimulare nequit mentis iniqua suæ.
Sic interceptus laqueis lupo exhibet agnum,
Liber ab his, quid erit? quod fuit ante lupo.
Dum scævit, dum praua cupit, dum multa reuoluit,
Rex animo, populum conuocat, ista refert.

ORATIO PHARAONIS

O superis virtute pares, O gloria regni
Sola mei: comites mente, labore, manu.
Gens seruis famulata meis, mea regna prophanis
Artibus illudens, en male diues abit.
Post primogenitos tulit omnia, nostra supellex
Seruit eis, quid ad hæc, quæ medicina mali?
Promite consilium fidum renocentur euntes
Respondent, et eunt protinus hoc vt agant.
Currus, eques, pedes, arma satis numerosa Tyrannum
Certant mente pari, nequitiaq; sequi.
Quos procul aspiciens, rubrum secus æquor Hebræus
Gressum defixus, mallet abesse loco.

Hostes

Hostis enim reditum, progressum denegat æquor,
Si procedit aquas, si redit, armâ timet.

Hinc dolor, ira, furor, mouet, incitat, vrget iniquos,
In ducis, inq; sui turpia probra dei.

DE DIVISIONE MARIS.

SED Deus ad penam piger, & celer vt miserescat
Parcit more suo, Mose petente, reis.

Exo. 14,
v. 18,

Per mare diuisum dat iter, satis vndiꝑ tutum,
Firmior vnda maris, murus vtrinq; fuit:

Subsequitur Pharaon, refluentibus obrutus vndis
Mergitur, & fluctu turba secuta perit.

Psalm. 106,
v. 12

¶ De lætitia Hebræorum.

HIS ita submersis, sicco pede cærule ponti,
Permeat, inq; mari, plebs ea læta canit.

Exo. 15

Egressi pelagus hilares epinicia cantant,

Et recinunt psalmos, virgo, puerq; simul.

Adduntur cytharæ, lyra, tibia, fistula, nablum,

Cantibus adduntur timpana, sistræ sacris.

Sic & acuta graui vox consonat, vndiꝑ voci,

Sic vox, & varius concinit ecce sonus.

Vt vox multa chorum concentum dissona reddat,

Talibus intentos Musica læta tenet.

Hebræi sterilem terram inueniunt.

EGRESSI steriles adeunt sine semine campos,
Quæis caro brutorum nulla reperta fuit.

Exo. 15,

Gramineum vellus, non protulit arida terra,

æstum rarus enim temperat humor aquæ:

Nulla loci faciem tegit herba, vel arbor ibidem,

Nil quod edatur ibi, quodue bibitur, adest.

G. iiii.

DE

LIBER. III.

De cibo Hebræorum.

Exo. 16.
& 17.

Cœlum deinde cibos, & potum petra ministrat,
Cœlum manna, nouam petra ministrat aquam.
Omnis ruanna cibos comedentis in ore ministrat,
Escā manna sapit, quaslibet optat edens.
Ex hoc quisq; legens, socio par esse videtur,
Non plus hoc vnus, nec minus alter habet.
Qui plus collegit, non plus habet, aut minus illo
Qui minus, hæc omnes res probat esse pares.

DE COLUMNA NVBIS & Ignis.

Exo. 13.
d. 21.
Neh. 9. 6. 12

SIC Illis tunc manna cibus, potus fuit vnda,
Dux modo fit nubes, dux modo flamma viæ.
Ignea procedit dum nocte columna, vagantur,
Peruenit & nubis mota columna die.
Cumq; colūna meat, mox castra mouere iubentur,
Dum stat fixa loco, tota caterua manet.

DE BELLO IOSVE.

Exo. 17

OBuiat armatus post illa viantibus hostis,
Hostis eis Amelech, multus & acer adest.
Si numerum quæris, numerus maris equat arenam,
Si vires, superat, viribus ille feras.
Si spectes animos, sterni, vel sternere feruet,
Si gladios, gladijs, omnia posse putes,
Sed vox vna viros, vires oratio frangit,
Verbis arma, preci dextera cedit atrox.
Nam ducis imperio, ducis armiger arma capeffens,
Instat eis Iosue, bellaq; sæua gerit.
Pugnanti vires vincens oratio præbet,
Dux orans, equiti dat superare suo.

Sic populi gladijs, immo ducis ore peremptis,
Hostibus, hostiles tollit Hebræus opes.

FINIS LEGIS NATV-
ralis.

Sed naturalis specialia tempora legis
Terminat, expletus tertius iste liber.
Tresq; datę legis tempus speciale libellos,
Implet & hic tandem terminus huius erit.

¶ INCIPIIT LIBER
QUARTVS TEMPVS LE-
GI DATAE DEPVTA-
tum, continens.

De excellentia creati
hominis.

CVM pareret primo natura, chaosq; figuras
Fingeret in varias, in speciesq; genus,
Omnibus in terris præstans animalibus vnum
Concretum gemino fonte, refulsit homo.
Huic inserta piæ perfecta scientia legis,
Munera naturę, consiliumq; docet.

De mutatione homi-
nis.

Sed vitij inhians, & abusus honore priori,
Multorum capitum bellua, prona ruit.

H.

In

LIBER. III.

Ingluie lupo est, morsu canis, asperitate
Tygris, & est vulpes fraude, furore draco.
Vt leo terret homo, fremit vt lupo, ardet vt ignis,
Vt glacies friget, multus, & vnus homo.
Et multa caper est, cęcaq; libidine perdix,
Vndaq; mollitie, duritieq; lapis.
Angue, leone, capra, fertur formata Chymera,
Hoc monstrum fit homo, bellua facta triplex.

¶ HOMINIS NATVRA COR- rupta, nihil nisi corruptum profert.

Insuper, ad coitum, dum tempora nulla veretur,
Turpe quidem satis est quod generare solet.
Non tamen hęc canitur plenum caput vndiq; strumis,
Frontis ager rugis, arida colla pilis.
Antra nec hircinos oculos celantia, nasi,
Spina repanda breuis, nec malus oris odor.
Non aures fluxę, pecudum neq; pascua, mentum,
Setis armatum, nec maculosa cutis.
Aut vt honos humeris, manibus decor, atque lacertis
Robur abest hominis, non mea musa canet.
Non fractas referam a ruinę pondere mammas
Vberibus matrum mollibus esse pares.
Ventre nec inflato, turgere nates mage pingues,
Ferre nec imensos cornua cruda pedes.
Sed refero & lepram, nodosaque vincla podagrę
Et quam deponit nulla medela sitim.

QVOD NEC PER SE NEC PER SVA IDO- la potuit homo Deo reconciliari.

His alijsq; modis, homo cęcus, & eger egebat,
Viribus amissi, notitięq; boni,

Sed

Sed quid agat, sine luce domus, sine remige nauis,
 Quid sine radicis nexibus, Arbor agat?
 Non habet unde sibi possit miser iste mederi,
 Quo vel ineptus eget non videt, unde petat.
 Si petat ille deos, quos pronus adorat inanes,
 Numina quid faciunt, robore sculpta boni?

Oratio ad Deum.

Omnipotens medicina Deus, cui parcere & esse
 Iure fatemur idem, fer rogo mitis opem.
 Tu potes omne bonum, potes & facis, & tibi soli
 Gloria debetur, restat & omnis honor.
 Te mare, terra, polus, te pontus, & omnia norunt,
 Comprobat hoc actus, te quod es, esse Deum.
 Celcior es celso, pontusq; profundior, orbe
 Latior, hic & ibi, totus ubiq; simul.
 Quod fuit, est, & erit, facit, estq; pereniter vni,
 Nostrum cras, & heri, numine semper idem.
 Crescere vel minui nunquam potes, vnus & idem,
 Corruptæ carnis vera medela Deus.
 Tu fer opem misero, quis enim nisi conditor ægrum
 hunc releuet nisi tu, quæ manus addat opem?

Lex datur, quare datur, ubi, quomodo, quibus,
 per quem, quando.

Sic igitur sine lege vagum, sine fine benignus
 Respicit, estque ægro certa medela Deus.
 Pectora lege domat, legis delicta prioris,
 Corrigit, & renouat munera, lege data.
 Hæc in monte Sinai, Tabulis inscripta duabus,
 Progenitis ab Hebro Mose ferente datur.

H.ij.

Quando

Exod. 19, 4.

LIBER. III.

Quando dies decies, sol quinque peregerat, huius
Plebis, ab egressu, de regione Pharôn.

Decem præcepta.

Exo, 20, 2, 1 Prima tabella deos tollit Deus vnus in orbe,
Deu, 5, a 6 Sculptile non facies, nominis adfit honor.
Marc, 10, c Sabbata postremo seruare iuberis, honorem
Luc, 10, d Primo ferre patri, petra secunda iubet.
Post homicida furens, mæchus, fur, falsaque testans
Ne sis, nec cupias quas habet alter opes.

DE ARCA TESTA- menti

Federis inde sacram fieri Deus imperat Archam,
Qualiter hæc fieri debeat, ipse docet.
Exo, 25, 10 Materies operis peregrina, putredinis expers
Vndique collucent splendida ligna Sethin.
Tenditur in latum, Cubito non amplius vno,
Dimidioque minus, nec magis alta fuit:
Sed mage longa fuit, nam res hæc mystica binos
In longum cubitos, dimidiumque tenet.
Aureus a dextris nitet annulus vnus, & alter,
Altera pars, totidem, consimilesque tenet.
His etiam vectes quibus euehat omnia flamen,
Hancque locata super, sacra tabella tegit.
Desuper hanc Cherubin duo prona perennibus alis
Obnubant, hoc est archa parata modo.

DE tabernaculo fœderis.

Ex, 40, 2, 2, Federis & typicam fieri Deus imperat ædem,
Vnde sit ista domus facta, docebo breui.
Purpuree lane, coccus, byssusque metallis
Addita, materiem constituere domus.

Qualiter

Qualiter illa tamen iussam socientur in ædem,
 Prætereo, quoniam tangere pauca lubet.
 Hanc interpolitam velum discriminat, hancq;
 Partem, quæ prior est, sancta vocare solent.
 Sanctaq; Sanctorum pars altera dicitur archæ,
 Altari, tabulis, thuribuloq; nitens.
 Huc semel, & solus, cum sanguine præsul in anno
 Introit, ex multis, hæc meminisse sat est.
 Nostra salus in eis, quasi res in imagine, & vmbra
 Corpus, & in signis significata latent.
 Sed via longa, moram nimiam vetat, atq; cupitum
 Vrgēt ad euentum, currere velle stylum.

Heb. 9. 7

DE AARON ET VESTI- mentis pontificalibus.

SVinitur ē reliquis iam fœderis æde peracta
 Aaron, huicq; datur pontificale decus:
 Vestibus induitur vario sub tegmine textis,
 In quibus & varium constat inesse typum.
 Induit hic tunicam, quæ murice tineta fuisse
 Dicitur, hæc varijs textilis apta notis.
 Baltheus exuuias imitans serpentis, & idem,
 Multicolor tunicam stringit & aptat eam,
 Pectus ei pietas, scapulas humerale perornat,
 Cidarīs & sacrum, siue tiara caput.
 Lamina splendenti superadditur aurea fronti,
 Sanctum nomen habens, fortis ubiq; Dei.

Exod. 28. 1

De acceptione tabernaculi.

HIs ita completis, & fœderis æde sacrata,
 Numen adest, & eam, nube tegendo probat.
 Contegit hanc nubes, & gloria numinis implet
 Omnia namq; suum tempora tempus habent.
 Et quia fine suo, iam clauditur Exodus, illam,
 Quæ superest, adeat nostra thalia viam.

Exod. 40.

H. iij.

LE-

LIBER. III.

LEVITICVS.

Leuit. 1

Tempore defluxo, Mosen Deus euocat ipsum,
Publica iura diu, iure tenenda docens:
Quid diues, quid egenus agat, quid sanus, & eger,
Quid puer, atq; senex, fœmina, virq; docet.
Aut homini, quid homo, quid ciui, quid peregrino,
Debeat, atq; deo, perdocet ista deus.
Dissimiliq; modo, similem spectantia finem,
Imperat offerri munera multa sibi.
Legis enim, vitulus, caper, aries, agnus & hœdus,
Multaq; Pontifici sacra litata pio,
Postmodo cessarunt, nam-Christus homo, patris iram,
Victima sufficiens sponte semelq; tulit.

DE FILIIS AARON.

QVEm quia pontificis soboles mala spreuit, & ignes
Obtulit illicitos, igne cremata perit.

FINIS LEVITICI.

ARctatusq; breui Leuiticus, ad Numerorum
Paucis arctandum nos monet ire librum.

NVMERI.

DE VARIIS AVGVRATIONIBVS.

IMVS, & hoc in eo, satis ecce superq; videmus,
Quod deus & bonus est, terribilisq; simul.
Solutus & est iustus cui dum ferit, aut miseretur,
Quæ tibi causa fuit, dicere nemo potest.
Nempe luti figulo si constet summa potestas,
Ordinat ad placitum vasa futura suum:
Ergo quid est quod agunt in gramine Colchus, in vmbria
Thessalus: aut in aquis, sera requirit anus.

Astra

Astra quid Assyrius, quid fulgura Tuscus, ouisq;
 Quid fibras Italus spectat, Iberus aues.
 Sortibus instat eques, mutosq; scholasticus vngues,
 Soli nota deo, posse docere putat.
 Siccine nouit homo secreta superna, miserq;
 Desipit, vt sapiat, velle, per ista dei?

POPVLVS NVMERATVR.

SI fibris tibi cuncta patent, dic cur numerari,
 Per Mosen populum, iusserit ille suum:
 Pulueris, & pluuiæ numerum tenet, omnia solus
 Sydera dinumerat, ergo quid illa iubet?

Num. 2

QVOMODO DEVS NOS ALLOQVITVR.

Aut quibus ipse modis loquitur, nisi doctus ab astris
 Iudicet? & soli prospera demus ei.
 Cum faceret dicto lucis primordia, dictum,
 Qualiter absoluit, vel quibus ipse suum?
 Non fuit ante datam res quælibet edita lucem?
 Lux factura fuit prima, quid ergo deus?
 Si per facturam loquitur, facturaq; lucem
 Nulla preit, fieri, qua potuisset ope?

CARNIS DESIDERIO PECCATVR.

TEMPORE decurso, quasi pressa labore perenni,
 Culpat hebreæ suum turba proterua ducem.
 Expetit & carnes, sed purâ carnè repletos,
 Cælica nil veritos ultio perdit eos:

DE CORATH.

MVrmura dura mouet Corath Mosiq; resistit,
 Tellus diducto deuorat ore viros.
 Iurgia cepta nouant, procumbunt millia multa,
 Sic pereat spernens iussa colenda dei.

Num. 16

De tribus modis Simonie.

VIX est nunc intrans in ouile, per ostia præsul,
 Vix aliquis præsul, præsulis implet opus.

H. iiii.

Virtus

LIBER. .HH.

Virtus spreta iacet, precio, summoq; fauori,
 Necnon obsequijs, nunc honor iste datur.
 Qui sic intrat, erit, telluris inutile pondus,
 Aurum plus anima, plus que vellus amat.
 Sic tamen intrantes tolerat Deus, ergo quid illos,
 Feruentes ad Ephod, mors properata premit.
 Sed miser, orbus, hebes, filet hic magus, augur, aruspex,
 Et tacite clamant, multa latere suos.
 Tale quid in scapulis non inuenit augur ouinis,
 Nec volitando leues, ista loquuntur aues.
 Consule scripturas de talibus obsecro sacras,
 Que plene nobis quæq; scienda docent.

DE VIRGA AARON.

Num. 17
 Exo. 7. 6, 10

ME iuuat, effusa virgam florescere fronde
 Arentem, cum sit virgula, virgo parens.

DE AENEO SERPENTE.

Num 21
 John. 3. b, 14

NOn minus & serpens apte suspensus ahenus,
 Ignea serpentum tollere damna sciens:
 Qui fuit æterno proles genitore creata,
 Ad quem se didicit nostra leuare fides.

DE BALAAM.

Num. 22

ME iuuat, & Balaam, quod asella immota prophetam,
 Increpat, & vati vera recenset hero.
 Namq; capax rationis homo, sed abusus eadem,
 Doctrinam pecudis iure meretur iners.

DE MANNA.

Exod. 16
 Deut. 8,

CVmq; quater denos pluitaret ab æthere manna
 Annos, cum nullam ferret cremus opem,

Quam

Quàm iuuat illorum tenebras meminisse dierum,
 In Christi populo respiciente necem?
 Quem licet haud poterant labris gustare reclusis,
 At licuit verè hunc mente esitare cibum.

Cor.10. 23

FINIS NVMERORVM.

ET quia iam quartus Mosis liber explicit, vnum,
 Qui superest, celeri peruolitabo stylo.

DEUTERONOMIUM.

HIC liber ante datæ quædam enarratio legis,
 Multa breui cohibet dicta, vel acta simul.
 Quæ cupiens populum retinere illæsa, disertè
 Omnibus ore sacro, iam moriturus ait.

Psal.106.

ORATIO MOSIS.

Hætenus O socij plus vobis, quam mihi natum,
 Me reputans vobis, ipse monarcha fui.
 Scitis enim neq; vos fallit quos ipse labores,
 Quæ mala, vel quales, vos ego sepe tuli.
 Inter mille tamen casus, discrimina mille,
 Integra de vestrâ cura salute fuit.
 Sumq; perennis in hoc, vt in omnibus omnia vobis
 Sit deus, æternæ fautor, & author opis.
 Diues eram, nec opes petij, vobisue præesse,
 Sed preeram, an laudes? sed meruisse sat est.
 Sed quia vera salus Deus est, & amore tenetur,
 Huius sit vestro pectore firmus amor.
 Dignior est meritis, vt ametur, amando scietis
 Quis fructus, quis honos, quid sit amare Deum.
 Qui quod in AEgypto, quod & egit in æquore rubro,
 Vel quod in his agris, gens mea, quæso vide.

I.

Agnus

LIBER. III.

Agnus in Aegypto vestrum prouisus ad vsum,
 Quem vocitant pascham is, vos in amore liget.
 Obrutus inq; mari Pharaon conferuet amorem
 Stantibus hinc signis stare iubetur amor.
 Bigarum tractus, sed & orbita quæq; rotarum,
 Littoris in Sabulo, iam sine fine manent.
 Hæc monumenta rei sine fine manentia, gratum
 Pectoris affectum, iure manere monent.
 Adde quod opprobrio, vitulus conflatus ad aras,
 Non deuicit eum, quem miserere iuuat.
 Parcit amans, & amare monet, sed prodit amorem
 Pectoris ingrati, gratus vbiq; Deus.
 Si bene diligitis, quicquid iubet, id facietis,
 Si facitis, merces vestra perennis erit.
 Et quia meta viæ vobis subit, & mihi vitæ,
 Vos commendo Deo, sicq; locutus obit.

Ezech. 10.
 1. 2.

Deut. 34. b. 6
 Iud. 9.

IOSVE.

PLEBS in morte ducis, si mortua dulce leuamen,
 Vires consilium, præfidiūq; gerunt:
 Sed ducis officium, Mauortis dexter in armis
 Pacis amans Iosue, proximus ecce subit.
 Quod probitate subit, supplet probus, & probitatem
 Principis, in sacro principe, stare vident.
 Vtraq; primorum princeps, in utroq; peregit,
 Principe, pro libito dans sua dona Deus.

Deut. 3. d. 28
 31. b. 7.
 Ios. 1.

Narratio duorum exploratorum.

Inde viri ducis imperio mittuntur ad oras
 Promissas, qui illi nuntia fida ferunt.
 Ad vada Iordanis missi cito venimus aiunt,
 Transitus hic per aquam promptus, utriq; fuit,
 Post sumus ingressi terram, quæ magna relatu est,
 Maior conspectu, maxima terra situ,

Vrbs

Vrbs etiam Iericho, bene diues, pinguis, abundans,
 Ere, cibo, potu, vos, subigenda manet.
 Nam licet illa viris, muro videatur, & armis
 Obsita, clausa vicens, tota timore tremit.
 Ad sonitum litui, populus tremit, omnis, & omnem
 Credit homo strepitum, martis habere sonum.
 Ne tamen hic ab eis interciperemur, vtrumq;
 Abdidit adiutrix, hospita nostra Raab,
 Funeq; dimissos permisit abire, vicemq;
 Reppetit hæc similem, quod dedit illa petit.
 Iusta petit, pactiq; sumus pro munere, munus,
 Viuere pro vita, pro pietate pios.

Ios. 1. 2, 7.
 Heb. 11. 31

De transitu Iordanis.

Icta virum, populus consensu firmat amico,
 Quod pepigere sui, se pepegisse putant.
 Ad vada, post vadunt, sed fluminis vnda renitens,
 Atq; tumentis eos, impetus arcet aquæ.
 Alueus insolito ruit, alta furore repellens
 Robora, nec lapides, ruptaq; ligna manent.
 Nauis abest, pons nullus adest, vada flumine adæquat,
 Quidq; agerent, (quod agunt,) dux videt, hosq; monet
 Principis imperio, sacra fæderis arca ruentes
 Fertur abhinc in aquas, quam reuerentur aquæ.
 Impetus in subitam, conuertitur ille quietem,
 His quoq; diuisi fluminis, aret humus.
 Pars abit inferior, pars altera perstat, & illis
 Siccus in antiquo transitus amne patet.

Ios. 3.

Intrant terram promissionis.

Postquam deinde solum, læti subiere cupitum,
 Fæderis archa citò fertur ab amne sacro,
 Protinus et solito fluit vnda soluta meatu,
 Vnda retenta suo more, soluta fluit.

Ios. 4.

Lij.

Præsul

LIBER. III.

Præsul in his gaudet, dux gaudet, plebs quoq; gaudet
Mente pari gaudent, tot sibi dona dari.
Rem probat, ara citò constructa, solūq; inuenci
Sternentes cæsi, pectora grata probant.
Thus rodolet, Thimiana liquent, diuersa litantur,
Spe, prece, laude, Deum, mens, amor, ora, canunt.

SECUNDA CIRCVMCISIO.

Ios. 5.

Lætāq; cultellis plebs Circumcisa nouatis,
Pascha nouum celebrant, mannaq; defit eis.

DE EVERSIONE IERICO.

Ios. 6.

CVmq; tubis resonans trepidam circundaret urbem
Turba, ruunt urbis mœnia quassa solo.
Educta; Raab sunt urbis mœnia strata,
Spreta Raab residet, latus hebreus abit.
Bellaq; victor agens, vrbes quatit, oppida frangit,
Tecta rapit, calcat mœnia, regna premit.
Mentem namq; Deus, virtutem mens bona, virtus
Excitat arma, bonas arma timenda manus.
Hinc superant, quoscunq; petunt, hinc quidlibet optant
Explent, hinc peragunt quomodocunq; volunt.
Inter eos etenim merx vilis, inertia mollis,
Miles iners merx est vilis, ubiq; bonis.
Sic & virtuti comes est victoria sacrae,
Virtus hostiles vincit ubiq; manus.

DE VRBE HAIN.

Ios. 8.

QVOD tamen urbis Hain ciues vicere, per vnum
Res ea sacrilegum contigit, hocq; patet.
Sic de non sacro, non sacrum turpiter istum,
Reddens sacrilegum, publica damna dedit,

Propter

Propter eum reliquos cita poena perurget, & hostem
Pars fugit, hostili pars simul enseruit.

Omnia prosperè contingebant, quam-
diu Deum habuerunt.

Præsentes animi, præsentì numine feruent,

Affuit & virtus, vincere docta viros:

Æqua Deo virtus, in mille viris, vel in vno,

Vincere non multis, sed fauet ille bonis.

Qui dum solus abest, proba mens & abest, & eisdem

Dextra virilis abest, fortis & hostis adest.

Deo auxiliante victoria
parta est.

Imbre tamen lapidum prostrato fure, fugatis

Adfuit, hisq; dehinc, arcus & arma fuit.

Iosu. 10

Tunc peragunt quæcunq; volunt, hostes & adire,

Et superare parant, moxq; cupita tenent.

Nam virtus, & vita ducis, virtutis amorem,

Et vitæ specimen, lectio viua docet.

Virtus viua Deo moresq; probantur honesti,

Quos dux atq; ducem, plebs imitata colit,

Sol ducis imperio, plebis fortuna ministrat,

Ille diem geminans, hæc bona quæq; ferens.

Quod peremptis triginta & v-

no regibus quies or-
ta est.

Ter deni Isacidorum manibus cæduntur & vnus

Reges, hic quorum nomina scripta legis.

Iosu. 12

His ita completis, ubi pugna quiete resedit,

Ædificant, & agri cultibus vsq; student.

Liii.

Inq

LIBER. III.

Inque breui, gregibus ditantur ouilia multis,
Lacte gregis satura est, tota caterua sui.
Hos ager, arca, penus, bene fertilis, ampla, redundans,
Frugibus, ære, cibo, ditat, adornat, alit.
Vellera vectat ouis, fructum pomaria fundunt
Pullulat his vuas vitis, & illa merum:
Consurgunt in tecta casæ, sulcantur in vrbes.
Mœnia, quicquid agunt, dirrigit omne Deus.
Qui bonus est, ornatque bonos, bona quæque ministrans
Nec vult is seruos, deseruisse suos.
Namque fidelis ei, tenet omne quod optet Hebræus,
Fidus amor maneat, gloria præpes erit.

DE MUTATIONE Hebræorum.

Sed post diuitijs iudulget Hebræus ineptis,
Et genio inseruit, pessima turba suo.
Incipit hinc varios mentiri lana colores,
Incipit & formas, vestis habere nouas.
Addè quod adduntur, redimicula mollia mitris,
Et manicæ tunicis, res minus apta viris.
Qui studet impuris sermonibus, ille facetus,
Ille stupendus eis, ille videtur eques.
Simplicitas stulta est, & virtus valde seuera est.
Qui pius est, digitis mille notatus erit.

DE CIBORVM ingluuie.

Accumulantque dapes, dapibus, procul inde petitas,
In pretio remanent, quæ præciosa vident.
Et stimulos addunt, piper his quod condiat illas,
Mille modis faciunt, impia turba famem.

De superfluitate potus.

Expleti dapibus, mox pocula læta coronant,
 Crateras statuunt, excipiuntq; merum.
 Seque crebris, sine mente mali, male potibus implent,
 Ad Citharam ducunt, æbria turba choros.
 Quid morer? immemores horum sibi numina fingunt,
 Impia diuersis numina ficta modis.

Quam grauis vltio peccatori
 inuoluitur

Dum sic absque viâ, quasi cancer in inuia currunt,
 Iucautos feriunt, iusta flagella dei.
 Cum dominum colerent, seruos habuere, sed illo
 Spreto, mira putes, colla dedere iugo.

Ad Lectorem.

Lector amice vide, quid prosit amare potentem,
 Quam male mulctatis obfit abesse deo,
 Si te facta docent aliena, doceris honeste,
 Ex his disce malis, posse carere malo.

De ineffabili benignitate,
 Dei.

En mihi voluenti sententia mansit, asilum
 Lapsis querendum, fortiter esse deum.
 Exhibet ille patrem, personam Iudicis odit,
 Se facilem præbet, mitis vbique malis.
 Bellaque pace, lucris compensat damna benignus
 Libertate iugum, præstat amicus opem.
 Dulcis enim deus est, deus est super omnia dulcis,
 Est dulcedo Deus, vera medela deus.

LIBER. III.

Inque breui, gregibus ditantur ouilia multis,
Lacte gregis satura est, tota caterua sui.
Hos ager, arca, penus, bene fertilis, ampla, redundans,
Frugibus, ære, cibo, ditat, adornat, alit.
Vellera vectat ouis, fructum pomaria fundunt
Pullulat his vuas vitis, & illa merum:
Confurgunt in tecta casæ, sulcantur in vrbes.
Mœnia, quicquid agunt, dirrigit omne Deus.
Qui bonus est, ornatque bonos, bona quæque ministrans
Nec vult is seruos, deseruisse suos.
Namque fidelis ei, tenet omne quod optet Hebræus,
Fidus amor maneat, gloria præpes erit.

DE MUTATIONE Hebræorum.

Sed post diuitijs iudulget Hebræus ineptis,
Et genio inseruit, pessima turba suo.
Incipit hinc varios mentiri lana colores,
Incipit. & formas, vestis habere nouas.
Adde quod adduntur, redimicula mollia mitris,
Et manicæ tunicis, res minus apta viris.
Qui studet impuris sermonibus, ille facetus,
Ille stupendus eis, ille videtur eques.
Simplicitas stulta est, & virtus valde seuera est.
Qui pius est, digitis mille notatus erit.

DE CIBORVM ingluuie.

Accumulantque dapes, dapibus, procul inde petitas,
In pretio remanent, quæ præciosa vident.
Et stimulos addunt, piper his quod condat illas,
Mille modis faciunt, impia turba famem.

DE

De superfluitate potus.

Expleti dapibus, mox pocula læta coronant,
Crateras statuunt, excipiuntq; merum.
Seque crebris, sine mente mali, male potibus implent,
Ad Citharam ducunt, æbria turba choros.
Quid morer? immemores horum sibi numina fingunt,
Impia diuersis numina ficta modis.

Quam grauis vltio peccatori
inuoluitur

Dum sic absque viâ, quasi cancer in inuia currunt,
Iucautos feriunt, iusta flagella dei.
Cum dominum colerent, seruos habuere, sed illo
Spreto, mira putes, colla dedere iugo.

Ad Lectorem.

Lector amice vide, quid prosit amare potentem,
Quam male mulctatis obsit abesse deo,
Si te facta docent aliena, doceris honestè,
Ex his disce malis, posse carere malo.

De ineffabili benignitate,
Dei.

En mihi voluenti sententia mansit, asilum.
Lapsis querendum, fortiter esse deum.
Exhibet ille patrem, personam Iudicis odit,
Se facilem præbet, mitis vbique malis.
Bellaque pace, lucris compensat damna benignus
Libertate iugum, præstat amicus opem.
Dulcis enim deus est, deus est super omnia dulcis,
Est dulcedo Deus, vera medela deus.

I.iii.

Com.

LIBER... III.

Complacet hoc animo meditarier, hoc mihi verbum,
Dulcius est apibus, dulcius estq; fauis.
Nunquam credo nimis dici, quòd dicere nunquam
Plus satis hoc potuit, dulce quid esse Deum.

De liberatione Iudicum Hebræorum.

Iud. 3. v. 9. Dulciter ipse quidem fera vincla per Othonielem
Solvit, & avulsit vincula, post, per Aoth.
Neue putes hominis, non numinis hoc opus esse,
Femina cecidit tercius hostis ope.

De Gedione.

Quarto peccantem populum premit hostis Hebræum
Depressusq; suo supplicat ille Deo.
Ingemit, atq; gemens, veniam petit, atque petitam
Accipit, acceptam victor ubique redit.
Iud. 6 c. 17. Mittitur en iuuenem facer Angelus, ad Gedionem,
Et pugnare iubet, vincere posse docens.
Sed dubitat, certique dari, sibi signa triumphi
Postulat, & voti compos, ad arma volat.
Vellus rore madet, secus area funditus aret,
Aret item vellus, terraque tota madet.
His animatus abit, sibi protinus associatam
Ducens innumeri militis inde manum.
Cumque deinde sitim, labor, & calor, his geminar et,
Iussus, vicinam duxit eos ad aquam.
Pars vndam labendo manu stetit, & bibit vnâ,
Maxima pars ripæ strata, iacendo bibit.
Iud. 7. a 2, 5, Sed discesserunt, quicumque iacendo bibebant,
Segnis ab insegni milite, miles abit.
Armanturque viri qui stando bibere trecenti,
Lampadibus, pharetris, ductilibusq; tubis.
Noctu deinde nouis hostem petit impiger armis,
Hos & adire, bonis exuparare fuit.

Namque

Namq; tubis subito resonantibus, æthera clangor
 Dum ferit, atq; arcum illa sagitta volat;
 Exilit, inq; fugam præcepit nunt hostis, & hostem,
 Quisque putans socium deperit ense suo.
 Neve putetur ibi paucos cecidisse virorum,
 Centum viginti millia cæsa iacent.

Deus est ipsa virtus.

Quis facit hæc, quis? nonne Deus? qui sturgida frangit,
 Nonne Deus? quis amat initia, nonne Deus?
 Multa Deo virtus, Deus immo, quid est nisi virtus?
 Si rogo, quid sit amor, perdocet ipse Deus.
 Si pietas, Deus est pietas, si pax, Deus est pax,
 Si dulcedo Deus, si decus ipse Deus.
 Ipse quies, probitas, sapientia, vitaq; quid non?
 Est Deus omne bonum, lausq; sit omnis ei.

De Samfone.

Post alios exinde duces, ducis inclyta virtus,
 Vitaq; Samsonis, plena stupore micat.
 Nam facer a puero semel obuius ille leoni,
 Vasta feræ nuda dissipat ora manu.
 Deinde peremptori mel prodit ab ore perempti,
 Dulce quid a feræ de comedendo cibus?
 Ora perempta feræ, prædulcia mella dederunt.
 Dulcis ab ore feræ mel datur esca duci:
 Hunc & opem belli maxilla ministrat aselli.
 Sicque virum gladio corpora mille iacent.
 Sic escam leo, virtus huic, maxillaque victrix,
 Potum diuino munere præbet ei.
 Vulpibus hostiles vastat flagrantibus agros,
 Portas vrbs ouans, montis ad alta vehit,
 Fortis dura leui dissoluit vincula motu,
 Viribus iniectus sepe stupenda facit:

K.

Hunc

Ind. 14. b

XV.

LIBER V.

Hunc tamen hunc tantum, deuicit saeva cupido,

Hunc yenus, & verum est, omnia vincit amor.

Fæmina res fragilis, ducis impigra colla subegit

Sic corda emollit faxeæ, mollis amor.

Mente duplex, sermone procax, factis scelerata

Cogitat, & loquitur, perficit hoc quod obest.

Mitem saua tamen simulans, vbi vis, vbi virtus,

Et vigor inuicti fit ducis illa rogat:

Verbis vultus adest, linguamq; labella secundant,

Et præbent faciles, posse cupita preces.

Iud. 16. v. 13 Inq; suo dux crine suum docet esse vigorem,

Vires ille suas ad sua damna docet.

Non canitur surdis, nam fœmina fortior hostis,

Expoliat corpus, robore: crine, caput.

Iud. 16. v. 21 Nec mora, dux capitur, deponitur, exoculatur,

Accipit & cecum, carcer, ibiq; manet.

Tempore decurso plebs huic inimica, suorum

Festa Deum celebrans impia, templa petit.

Ducitur in medium Samson, iam crine reuulso,

Is risuq; viris omnibus, vnus erat.

DE HELI.

1. Sam. 4. v. 11. Post hæc dux fit Heli iuuenum pater ille duorum,

Quæis nimis abiecte, dum miseretur, obest:

Nouit vtramque reum, nec corripit, & quia virge

Parcit, vtrumq; simul perdit, & ipse perit.

De Samuele.

Sed ducis in folio, quasi gemma refulget in auro,

Dux Samuel, dux est, in Samuele Deus.

1. Sam. 3. 3 Nam varijs per eum virtutibus vnus abundat,

Hunc speculuni vite, spes, melioris habet.

Hebræi

Hebræi regem petunt.

Plebs ea iudicibus subiecta suprema, perorat,
 Iudicis esse quidem nomen herile parum:
 Nomen herile parum, neꝛ summo principe dignum,
 Quicquid rex non est, credit hebræus hebes.
 Expetit hic regem, non tam sub iudice liber,
 Quam sub rege suo, subditus, esse volens.

1 Sam. 8

De superbia.

O quam grande malum male cæca superbia gignit.
 Quæ simulat, nec habet, iusta petit, nec amat.
 Spondet, non præbet, captat non accipit, ambit
 Culmina, nec datur huic scandere posse, casus.
 Ultima perniciēs hæc, primaq; post superatos
 Perfacile superos, omnia posse, putat.
 Ortu cœlestis cælo ruit, hicq; patrissans,
 Infernum pepigit præmia digna suis:
 Hac infectus homo, nihil abnegat, odit honestum,
 Nititur in vetitum, nescit habere modum.
 Nescit habere modum, plebs illa superbia, petitis
 Instans, & regem prorsus habere volens.
 Corripit hos Samuel, nec corrigit, admonet illos,
 Nec mouet, inflexi quod petiere petunt.
 Quodq; petunt post accipiunt, rex vertice toto
 Plebem præcellens, regna tenenda subit.
 Corpore, mente, manu, regalis, amabilis, aptus,
 Regna, suos, sceptrum, dirigit, ornat, habet.
 Priuatus, princepsq; nouus, sibi conuenit idem,
 Mente, manuq; bonus, quod fuit esse studet.

1 Sam. 103

De nequitia Regis.

Sed probitate fauor, multoq; fauore subintrat,
 Hinc timor, & nimio deinde timore fauor.

K. ij.

Mores

LIBER. V.

Mores mutat honos, & iam de rege, tyrannus,
De pastore lupus, de patre tortor adest.
1. Sam. 19. 2. Hostibus hic vicos, silvas fugientibus implet,
Templa reis, populo vincla, cruore domus.
Lex, populus, probitas, sub eo silet, ingemit, ardet,
Præsul, poena, quies, plorat, abundat, abest:
Dum plebs, dum proceres, dum præsul, amara sub illo,
Multa ferunt, feriunt vulnera mortis eum.
Error, & horror eum lunaticus angit, & actus
Dæmone, confestim, respuit ille fidem:
Sic torquens, tormenta subit, sic lædere tentans,
Læditur, & subdens subditur ille miser:
Et velut huc & eo leuiter solet acrior illum,
Cui sedet ad libitum flectere sessor equum,
Sessor & eius eum suus hostis, ad iniuria flectit,
Hunc ita pro libito flectit, abusus eo.

De Isay.

Rnh. t. 4. Dumq; ea res agitur, vir quidam Bethleemita,
Labe carensq; parens ille dauidis erat.
Vernat prole bona, vernat virtutibus idem,
Vernat amore Dei, seruit & ille deo.
Hic ab Adam gradibus tribus, & triginta remotus,
Terminus emensi temporis, huius adest.
Temporis hæc in eo iam tertia clauditur ætas,
Cum quo, præsentem, tempore claudio librum.

INCIPIT LIBER QVINTVS AETATEM mundi quartam continens.

TRIA INVENIUNTVR IN STATVIS.

Queritur in statuis res triplex efficiendis
Ars, & materies, artificisq; manus.

Quod

Quod facit, unde facit, vel qua facit arte figuram,

Est manus, estque rei materiale lapis,

Rem vero dictans, ars est, ars praeuia dictat,

Quid de proposita materie quis agat.

Si bona materies, habilis manus, arsque perita est,

Respondere tibi dulce videbis opus,

Sed rudis appositæ, si dextera, materiei,

Et rudis accedens ars, rude fiet opus.

Materieque minus, iam materiata placebunt,

Mercès artificis congrua, risus erit.

Quicquid de Deo dicitur minus eo
dignum est.

ISTA videns, videor mihi tanti muneris impar,

Qui tam magna canam, quam Deus esse solet.

Nec mirum, quis namque deum satis efferat alium,

Aut apto referat carmine facta Dei:

Namque Maro, vel Homerus, in hunc si quid meditentur,

Num referent tanto carmina digna Deo?

Ergo quid affecto, quod non queo, cur mihi sumpta

Materies humeris, non satis apta meis.

Sed Deus est, qui posse dabit, dedit is mihi velle,

Dicam digna Deo, si Deus addat opem.

Nam mihi si spes sim mea, lumine noctua fiam,

Cernere quæ nequeat noctua cæca, diem.

Ergo quod in statuis solet esse triplex faciendis,

Hoc triplex operi cernis adesse meo.

Materies, opifex, ars, huic Deus, omne per ipsum,

Ex ipso quod fit prorsus id ille facit.

Rem probet a stipulis, a Psalmis ductus ad hymnos,

A calamis, ab agris, ad diadema Dauid.

DE DAVID.

IS puer, & pastor factus, semel obuius vrsu,

Excutit arreptam, faucibus eius ouem,

K. ij.

Consimiles

LIBER. V.

1. Sam. 17.
8. 49.

Cosimiles pueri vires leo senserat vnus,
Nam puer, & nudus, strauit vtrumq; Dauid.
Corpora saeva feri perfodit & ille Goliath,
Armæq; victoris, funda, lapisq; fuit.
Regius inde gener, decies bis quinq; peremptis
Hostibus, efficitur magnus vbiq; Dauid.
Quis facit hæc, sancti num numinis illa potestas,
Qua bonus iste facit, quod bene cunq; facit.

DE SOCIETATE DAVIDIS

& Ionathæ

1. Sam. 18
2. 3.

*H*Vnc iuuenis inuenem sanctum, sacer atq; probatum,
Ille probus Ionathas, prorsus amatus amat.
Deinde pari studio, par crescit amor, nec amore
Quælibet ingenij, causa tacenda subest.
Turpe quidem nihil vnit eos, quos efficit vnus,
Par ætas, & amor, par, in vtroq; Deus.
Si numeres duo sunt, mens est tamen vna duorum,
Aut mens in partes vna, secata duas.
Quicquid agunt, quodcunq; volunt, quæcunq; loquuntur
Omnia sunt studio, facta resecta pari.
Sunt duo, sunt vnus, duo corpora, mens tamen vna,
Atq; ita nos omnes, quid sit amare docent.

De morte Saulis & Ionathæ.

1. Sam 31,

Pronus ad omne nefas rex hunc tamen odit, amorem
Suspectum pauitans, foedus amoris habet.
Suspectos mens praua bonos habet, atq; pauore,
Ignauo virtus est aliena duci.
Vnde studet, puri discindere fœdus amoris,
Hinc pater implacidus, ferreus inde focer.
Sed ferus, e medio, miserum rapit ensis amicum,
Prò dolor, heu Ionathas ense furente, cadit.
Cuius vbi fido mors est narrata sodali
Procidit is, mentis non bene compos, humi.

Ingemit,

Ingemit, & geminat planctus, suspiria mittit,
 flet, luget, queritur, fletibus equat aquas.
 Turturis inq; modum, socio pereunte gemiscit,
 Sic fundit querelos mœsta Thalia sonos.
 Heu quid agam, tali priuatus, & orbus amico,
 Qui fuerat vitæ pars bene magna meæ.
 Fortis eras Ionathas, fueras mihi dulcis amicus,
 Consilio prudens, ore disertus eras.
 Heu sine te, quid agam? sine quo mihi viuere, mors est,
 Lux, nox, & luctus gaudia, vita, mori.
 Corde meus fueras Ionathas, mihi semper in ore,
 Semper eras animæ, grata medela meæ,
 Ante meus repetet quas liquit spiritus auras,
 Et mea qui vita est, deseret ossa, calor,
 Quam male degeneret veri mihi feruor amoris
 Aut nihil, aut firmus, semper amicus ero.

Lucina
 Davidia
 2. Sam. 1,
 c. 12,

David eligitur in regnum.

Interea regem loquitur cita fama peremptum,
 Nec tutum regno rege vacare fuit.
 Nobilis ignauo succedit, & aptus inepto,
 Omnis in hoc vno, consonat ordo viro:
 In regis genero, vox consonat vndiq; plebis,
 Sceptraq; non luxu, lege tenenda putat.
 Purpura succedit, galeæ: sceptrum, gladioq;
 Impiger a galeis, ad diadema venit.
 Omnis miles adest, vulgus prece, munere, diues,
 Obsequijs, iuuenes: consilioq; senes.
 Castra tubis resonant: & plena est plausibus Aula,
 Cura fugatur, onus decedit, Aula viget.
 Rex igitur regni moderamina fortiter idem,
 Susciciens aptum, regis agebat opus.
 Colla superba premens, pater esse studebat egenis,
 Lenis subiectis, hostibus acer erat.

2. Sam. 10
 c. 13.

LIBER. IV.

Vir memor est pueri pastoris, diues egeni,
Interea dignum censet amore deum.
Nouit enim per eum regnorum sceptrā teneri,
Qui solijs priuat, quēisq; placet, tribuit.

De expugnatione Ierosolimarum.

VRBS tamen vna loco, nimium confisa, situq;
Fortunaq; loci nixa, repugnat ei.
Eijcit errantes, plerunq; trucidat Hebręos,
Gens inimica bonis, gens inimica deo,
Ast vbi regales furor hic malus attigit aures,
Ducit eo validam, rex bonus iste manum.
Rex verò reputans hæc prima negotia regis,
Non explere suam cedis amore sitim:
Obsidione locum cingens aggressibus, illic
Excitat inclusos, acrius alta petens.
Prompti namq; senes, mixtis operantur ephębis,
Et redeunt, & eunt, lignaq; scissa vehunt.
Ligna, domos, lapides, & talia multa replendis
Iniectant fossis, omneq; feruet iter.
Et quasi formicę, cum magnum farris aceruum
Raptant, & modicę grandia grana ferunt,
Angustis & vęsta vijs, frumenta reponunt,
Nec nisi completis hic vacat illa casis.
Sic meat, & remeans, oneratur, & exoneratur,
Miles & aduectis fossa repleta tumet.
Vellere pars vallem, pars scalis, scandere tentat,
Pars simul, admotis pontibus alta petit.
Pontibus aptatis nituntur in ardua, scuto
Tutus quisq; suo, grande perimplet opus.
Inuidet, ista videns inimicus, & obuia voluens
Pondere saxorum, perdere tentat eos.
Fortiter arma ruunt, imbres imitantia densos,
Spicula cum palis, telaq; sæua fatis.
Pręcipitatq; rotas, & eos remorantia multis
Impiger accumulat mille pericla, modis.

Obruta

Obruta pars ad humum deuoluitur, altera ceptis
Perstat, & ascensum quærit in alta grauem:
Iamq; manum validam vix porcio paruula scuti
Hos tegit, his crebris ictibus, æra labant.
Afsiduoq; strepens circum caua tempora cassis
Aurea, tinnitu reddit inane caput.
Vt verò rediere sibi feruentibus armis,
Acrius inceptum, quisq; perurget opus,
Qualiter icta leui iaculo furit vrsa, suæq;
Iam secura necis, trux & in arma ruit,
Taliter in medijs armis contendit ad hostem.
Seuior, & potior, quisq; dolore suo.
Regaleis etenim cohibent inclusa phalanges
Agmina, nec quisquã sospes in arce manet.
Magna manus inuenum iaculatur ab, aggere vastis
Montibus æquato, spicula, tela, faces.
Pars bona balistis, pars arcubus altera pugnat,
Pars fundis, in eos fundit amara necis.
Crebraq; saxorum tormenta agitantur, in hostem,
Et muris arcent, tela nociua suis.
Nullus in arce locus sine cæde, volumina fumi
Surgunt, hic & ibi, tela, facesq; volant.
Si quando crepuere fores, renouata repente
Ad muros resilit, multa vigenq; manus,
Et trahit, atq; iacit, iaculatur, & omnia têtat,
Non tamen ascensu protinus arcet eos.
Nam quasi fida ratis, torrentis in obuia nitens,
Remigis, aut conti, siue rudentis ope,
In puppim quandoq; redit, tamen obuia rursus
Impetit, & rapidam transmeat acris aquam.
Sic & in ascensu telorum turbine miles,
Cogitur interdum vertere retrò pedem:
Sed reuehit virtute pedem, transitq; virili,
Fortiter exuperans quæq; pericla manu.
Dum videt hæc, & in his rex gaudet, & ignibus ignes
Tentat, & admissio subdere calcar equo,

L.

Et

LIBER. V.

Et quod agunt, vt agant, inuitat, præmia promens.

Cum prece, iam pretium, quo stimulantur adest.

Militiæ princeps promittitur ille futurus,

Cui primum celsæ cesserit arcis apex.

Verbum promittens, vires habet illico primus.

Pasibus explicitis, quilibet esse studet.

Nescit honoris amor, labentia saxa timere,

Atq; timere necem, nescit honoris amor.

2. Sam. 8, Dum properant, & celsa petunt, dum publicus ardet

Ambitus, anticipat rem peragendo Iohab.

Arcem primus adit, splendore serenus aëno,

Fortiter emeritus quod cupiere decus.

Strenuitate decus, culmen virtute meretur,

Princeps militiæ, militis arce fuit,

Sic superante Ioab, mox vnus & alter in arcem

Irruit, & per eos, plebs inimica ruit,

His ita completis, euictam viribus urbem

Hanc statuit, regni rex caput esse sui,

Et post hæc in eam transportat fœderis archam,

Rex in vota vocans, pectore, voce, deum.

De victoria Dauidis.

Isplicet Allophilis successus regis, & acres
Armat in hunc acies, mens ratione vacans.

Obuiat hic superans, & opaca dehinc inhumatis

Arua cadaueribus linquit, & acer abit.

Nec contentus eo, nunc gressus vrget, & arma

Posthæc in regem vertit amara Roab.

Rex cadit, & capitur populi pars magna perempti,

Pluribus ac captis victor ubiq; redit

Bellaq; sic bellis, iungitq; trophœa trophæis,

Quo libet, ire velit, victor abinde redit.

2. Sam. 8

1. Par. 18

Seruit terra Moab, seruitq; subacta Damascus,

Seruit & Allophilis, fertq; tributa Syrus.

Sic herendo deo, procedit, amando beatus,

Fidens magna potest, mira colendo facit.

Abſq;

Absq; deo rectè virtus, consensus, honosq;
 Debilitas, lapsus, vel pudor esse solet.
 Quid rex, iste potest, rex hic sibi deinde relictus,
 Quid precor est virtus illius, absq; deo?

De lapsu regis.

R E X probus hic, rex iste potens, rex omnia vincens, 2. Sam. ii.
 Fémineo subito victus amore cadit.
 Quem leo non potuit, neq; vis tam magna Goliæ,
 Quem reges nequeunt flectere, flectit amor.
 Militis ille sui vitiosè factus adulter
 Rex, equitem famulum, fraude peremit herus.

Quod impossibilia videantur
 posse fieri.

QVID. fieri, non posse putem, quæ monstra negabo,
 Iam vixisse dehinc, quæue ego mira negem?
 Iam steterint amnes, in fontes flumina current,
 Sol reparabit equos, quâ modo fecit iter.
 Griphes equis, canibus, damæ miscentur iniquè
 Hostibus, & celeres terra habitura rates,
 Poma feret corilus, sudabit Balsama mirtus,
 Spinâ feret ficus, Carduus atq; rosas.
 Et lupus, in leporem: Leo conuertetur in hędum,
 Rana, sonorus olor: capraq; turtur erit.
 Et quid non poterit fieri, cum turpis adulter
 Est David, & serui rex homicida sui?
 Et quis rex? rex ille potens, sacer, optimus ille,
 Regni rex dignus culmine, teste deo.

2. Pet. 8.

Homo nihil est sine deo.

Sed quid possit homo, per se, sine munere diuum,
 Summe deus, docet hoc, te sine, lapsus Adam.

Math. 5. 8.
 36, 6. c. 27.

Lij,

Absq;

LIBER. V.

Absq; Deo nihil est humana potentia, fenum,
Est caro, vermis homo, vis vapor, umbra vigor.

Propheta ad regem mittitur.

SIC Dauid est pessum datus, ergo auxiliarem
Ex solito Domini mori poposcit opem.
Lapsus non surgit, peccat, neq; ponderat actum,
Languet, eget medico, nec miser optat opem.
Sed Deus, ad miserum prophetam mittit, & ille,
Talibus affatur, te Dauid, eger opis.

2. Sam. 12.
v. 1.

VERBA PROPHETAE.

PAUPER erat, qui præter ouem, nil prorsus habebat,
Eius opes omnes, hæc ouis vna fuit.
Sed vir diues opum, misero vicinus eidem,
Hanc inuidit ouem, quâ licet arte petens.
Inuidet, & rapit hanc, prosternit, ponit edendam,
Hostibus, hic multo qui grege diues erat.
O rex iudicium dederis quæ pœna rapinæ
Te censente foret, dic mihi magne Dauid.
Rex ait, hic mortem, (mea stat sententia) diues
Raptor ouis pendat, qui dedit, ille ferat.
O rex, ille refert, tua te sententia damnat,
Pauper erat miles, militis vxor, ouis.
Rex es raptor ouis, fidi ducis hostis, adulter
Rex male iudicium, te modo triste manet.

2. Sam. 12.
v. 3.

2. Sam. 12, v
8. b.

Rex penitentiam egit & veniam
acquisiuit.

AT subito regis calor ossa reliquit, ab imo
Pectore suspirans, fletibus ora rigat.
Seq; videns miserum, domino se, subiicit, ægrû,
Continuo delet crimina tanta, deus.

3. Sam. 12
c. 13 24. b.
10.
Eccl. 47

MAG

Magna est misericordia Dei.

O bonitas, quàm mira facis, quàm dulcis egenis,
 Quæ cito, quæ facile parcis amica malis.
 Posse creare Deum vasti molimina mundi
 Quid mirum est, miseris quando fauere solet.
 Grandius est quod spretus adest, quod parcat iniquis
 quod fouet miseros, quod mala passus amet,
 Ingratos non ille fugit, non deserit ægros,
 Est pater, & natos, pernocat ille suos?

De Absolone,

Sed nunc vt cœptum peragamus, abegit adepto
 Regem post regno filius ense furens.
 Nam puero, natura, Deus, pater, & pudor omnis,
 Tandem contemptu depiriere pari:
 Sceptra Deo, libitum, nature, velle pudori,
 Regna patris, charo pretulit ille patri:
 Succeditq; patri, sed viuo, regna ministrat,
 Sed vi parta regit, quæ sine mente regit.
 Vtq; perenne sibi regnum paret, ille parentis
 Perdere crudeli nititur ense statum.
 Sed nece contrahitur, post hæc tam dira voluntas,
 Dum furit, in patrem, filius, ecce perit.
 In bello siquidem superatus, opaca pererrat
 Inuia siluarum, nixus abire fuga.
 Dumque sub vmbrosa celer aufugit ilice mulo,
 Illius intonsas arripit illa comas.
 Bestia præterijt verùm Absolon arbore pendit,
 Quem, re delata, sustulit ense Ioab.
 Qui trina impauida vibrans hastilia in illum,
 In morteni triplici vulnere, cogit eum.
 Occisum iuuenem rex audit, ingemit, imo,
 Corde gemens, geminat morte ruisse reum.

L u j.

Rege

Mors Abs
 solonis.

LIBER. V.

2. Sam, 19

Rege dolente suis, oneri victoria cessit,
 Seque suos hostes, exuperasse gemit.
 Sed regires apta, modus modò corripit illum,
 Et lugere ducem, turpe, quid esse docet.
 Res est apta duci, frenos posuisse furori,
 Affectusque feros posse domare decet.
 Quod rex cum recolat, remouet suspiria moesta,
 Corde mouet gemitus, seg, suosq; regit.

De excellentia Plalmorum.

Mentis & ille suę testes sua scripta reliquit,
 Virtutis testes carmina sacra dedit.
 Inuenies in eis, nullum sine pondere versum,
 Sensu multiplici, singula verba scatent.
 Nam calamus scribens, tingebat in omnipotentis
 Pectore, rex plenus, pectus, & ora, Deo:
 Quot bona præteriti, præsentis, siue futuri,
 Temporis, illa legens, inuenies in eis.
 Hic pater, & proles, panduntur spiritus almus,
 Dicitur hic trinus cuncta creasse deus.
 Nunc superos, plerunque deum, nunc gaudia cœli,
 Virtutisque viros, hæc aliquando canunt:
 Quod fugias, quod ames, qua iusti pace fruantur,
 Et quæ pœna malos torqueat, illa docent:
 Adde quod & templi mysteria quælibet vnus,
 Quælibet & Christi continet ille liber.
 Ille docet, quodcunq; decet, tibi turpia monstrat,
 Curat fracta, fugat noxia, lapsa leuat.
 Hostibus ille liber, grauis incantatio nostris,
 Est cæcis oculus, magna medela reis:
 Summis ille liber conglutinat ima, deumq;
 Pacificans, homines conciliatq; Deo.
 Deus est misericors.
 Et quis desperat, post hæc peccator, vt isti
 Cum venia facili gratia tanta fiet

Nemo

Nemo desperet, Deus est super omnia mirus,
 Quam magnus Deus est, tam pius esse solet.
 Eius enim pietas est ipse, nec accidit illi
 Quicquam, nam quod habet, dicitur esse deus.
 In se quicquid habet deus, id deus esse probatur,
 Cuius natura est integra, quicquid habet.
 Nam bonitas, pietasq; dei, decor, atque potestas,
 Et quæ sunt in eo, sunt simul ista deus.
 Est bonus, & bonitas, nemo desperet, eumque
 Qui negat esse bonum, denegat esse deum.

De morte Daudis.

Vicinus morti Daud, pia dogmata profert
 Adonias Abisag tentat adire thorum.
 Sed moritur tristis seuo confossus ab ense,
 Sic moritur Semei, sic moriturq; Ioab.

1. Par. 19

De Salamone.

Cui puer (ætatem si respicis) impuber esset,
 Succedit Salomon sed tamen arte senex.
 Hoc probat, illa viri præcox sapientia tanti,
 Cui data non parta est tanta, docente deo.
 Si puer egisset, pueri, laus sola fuisset,
 Sed laus est dantis, qui dedit ista dei.

1. Reg. 3

De duabus meretricibus.

Fouerat interea, domus vna, duas meretrices,
 Vnaq; post aliam, coeperat esse parens.
 Vicinoq; marem partu parit vtraque prolem,
 Sed quem parturiit, perdidit vna suum.
 Perdidit oppressum noctu, sed clam socialem,
 Submouet in fictos foemina tetra sinus.
 Pignus enim sociæ sua membra sopore fouenti,
 Furtim surripuit, supposuitque suum.

1. Reg. 3. 6

L. iiii.

Inuenit

LIBER. V.

Inuenit euigilans, funus, pro pignore, mater,
 Et de re, sociam conuenit, illa negat:
 Abdicat hic puerum, simul ista, vel illa peremptum,
 Afferit & viuum, quælibet esse suum.
 Mater ait, meus est, meus est illa altera dicit,
 Inq; vicem, meus est, & tuus ille, canunt.
 Regis iudicium lis expetit, optat, & orat,
 Quæ sit, quæue parens non sit, vt ille probet,
 Verum rex gladio, puerum iubet illico cædi,
 Et geminis iubet is, frustra recisa dari,
 Iussum pro voto, collaudat adultera, mater,
 Mater vera negat, viuere posse petit:
 Nec sibi sic cæsus detur, sed vt integer hosti
 Postulat vt viuat, prolis amore petit.
 Nec mora, dat puerum sententia regis eidem,
 Sicq; probata, pio pectore, mater abit.

DE SAPIENTIA SALOMONIS.

His alijsq; modis, sapientia regis honore,
 Atq; vigore suis præstita sæpe fuit.
 Si quid enim dubium, si quid graue, si quid opertum
 Exitit, hoc Salomon explicuisse solet.
 Ille citò rogitata problemata soluere doctus,
 Abdita rimari, pandere clausa sciens.
 Præstat enim sapiens, septem sapientibus, iste,
 Quos habuit summo græcia docta loco.

De septem sapientibus, Et de Pythagora.

Cedit ei. Samij sapientia nota magistri
 Cuius adhuc remanet σύμβολον, αὐτοῦ ἔφα.
 Quiq; feram docuit præceptor nobilis vrsam
 Quique bouem segetes, ne voret aure docet.

Iste

Iste planetarum ponens in carmina cursus
 Ordine quo currunt, quoue tenore docet.
 Et Periander ei, præcepto nobilis illo,
 Naturas rerum viuere, nosse puta.
 Chilog, cuius erat notissima dextio Delphis,
 Ignotus caueas, ne moriari tibi.
 Atq; Bias cuius sententia nobilis illa est,
 Ciuibus vt possis gratior esse stude.
 Atq; Cleobulus qui præcipit ista maritis,
 Si quis aues apte nubere, nube pari.
 Lesbie, tu nostro sapienti Pittace cedis,
 Qui bene nos omnes tempora nosse iubet.
 Tuq; Solon, nostro, sapiens Salaminie, cedis,
 Præceptis recites optima quæq; licet.
 Tuq; Thales, tripodem cui dat milesia proles,
 Et qui nos nimium nil petiisse iubet.
 Græcia miretur quos protulit illa, Sophistas,
 Et celebret partus, arte fauente suos.
 Nil tamen hoc nostro maius, nil par habet orbis,
 Cui dederat sapiens, talia dona Deus.

DE PLATONE.

NEC Plato, triplici complectens omnia membro,
 Partibus amplexus, quæq; docenda tribus:
 Nam logicę, phycicę coniungens, tertia mores
 Pars fuit, at nostro est hic Sapiente minor.

DE ARISTOTELE.

Magnus Aristoteles partes compleuerat istas,
 Attamen is nostro dat sua sceptræ Sopho.
 Quid morer, omnis eum sequitur schola philosophorum,
 In quo vis sophiæ conglomerata viget.
 Inferuit libris nascentis semina mundi,
 Omne quod est, scriptis tradidit ille suis.

M.

Sed

LIBER. V.

Libri.
Salomonis.
Perierunt.

Sed quia coepit eis hominum furor auctus abuti,
Artibus illicitis dedita turba nimis,
Ignis edax in eos, auidas exercuit iras,
Et varia eripuit dogmata flamma vorax.

De templo Salomonis.

1 Reg 6:11
2 Par. 3.

AEdificat templum Salomon rex sumptibus amplis,
Ante quod instituit aedificasse pater.
Et posuit Salomon, templi fundamina certa,
Excisi lapides, arte fuere noua.
Omnis enim paries, pario de marmore surgit,
Quod prius artificis perpolit arte manus.
Nec non tecta domus tabulata fuere cedrina,
Area vel lapidis, vel fuit æris opus.
Extruitur templum prædicto marmore pulchrum,
Tectaq; ligna tegunt, gemma, cedrusq; nitent.
Post hæc, effulgens aurum, superadditur auro,
Omnis in æde sacra, fulget vbiq; locus.
Præterea varias cælarat vbiq; figuras,
fingens ad libitum cuncta perita manus.
Rex domum muro mox diuidit, atq; cedrinas
In medio valuas, illius ille locat.
Edificatq; dehinc thimiamatis, aut holocausti
Aram, deinde duo ponit in æde Cherub.
Porticibusq; sacram cinxisse decentibus ædem
Dicitur, & tandem grande peregit opus.
Dedicat extructam Domino rex inclytus ædem,
Et summi celebrat numina iusta Dei.

1 Par. 9.

QVARE MVLTÀ TEMPLI præterit author.

DESinet ante dies cuius nunc luce potimur,
Phœbus anhelantes æquore tinget equos,

Quam

Quam malè composito percurrâ singula versu,
Quæ percenteri nullius ore queunt.

TEMPLVM SALO: PROCVL
DIFFVNDITVR.

R E X igitur Salomon, fama super æthera notus,
Gentibus ignotis, sermo fit ille nouis.

Indus, Persa, Getes, Ser, Græcus, & omnis ab ortu,
Solis, ad occasum, lingua fatetur eum.

Munera magna ferens venit regina Sabea,
Magnificas pompas ingeniumq; probat.

Thesauros auri narrat, splendensq; tribunal,
Iudæi existit gloria quanta ducis.

Inuenit adueniens multo potiora relatis,
Fama viri meritis, est ea magna minor.

Regis opus, regniq; statum, regalia facta,
Cum videt admirans, non putat esse viri.

Nam velut astra suo, sol lumine cætera vincit,
Sic Salomon homines, cognitione preit.

Hanc igitur donat, donatur & illa vicissim,
Munere multiplici, post satiata redit.

Regina.
Sabea.
1 Reg. 10.

LAPSVS SALOMONIS.

S E D Rex hic potuit, rerum cognoscere causas,
Et tamen incoelix victus amore ruit.

Et ruit in vetitum, præcepit sine lumine mentis,
Qui prius ingenij lumine, summus erat.

Desipit hic sapiens, decepit foemina regem,
Quem nunquam potuit fallere turba σοφῶν.

Foemina vi cæca sic vincit, & arripit omnes,
Nam quæ non vincat, quæ pia corda domat?

1 Reg 22.

Descriptio carceris amoris.

Cæcus amor ferit hunc regem, quæ carcere claudit,
Principium est visus, materiesq; venus.

M.ij.

Allo-

LIBER. V.

Alloquium, structura: pudor, sera: Ianua, tactus:
Limen, consensus: basia grata, trabes.

AMOR ARBITRIO SVMITVR non deponitur.

SVmitur arbitrio, nocuitq; resumpta libido,
Non cepisse potes, deseruisse nequis.
Sunt fugienda prius fera tela Cupidinis arcus,
Ne omnino feriat, cecus, & ales amor.
Nam licet imprimis facili percusserit ictu,
Alta scio, faciunt, vulnera, tela tamen.
Quem ferit, herbarum nequit hunc vis vlla iuuare,
Mixta salutiferis potio nulla iuuat.
Morte premit multos, iungitq; labore dolorem,
Si semel inualuit, sera medela venit.
Femina dulce malum, sed quod tamen esse necesse est,
Si genus humanum, quo reparetur erit.
Et tamen est felix, qui celebs vivere possit,
Fœlix qui fugiat tela Cupido tua.
Quæris quæ fugias, visus fuge, tela puellæ,
Quæ ferit aspectu, lumina bina fugæ.
Incautum feriunt, oculis latet ignis in illis,
Quos amor intuitus, comprobat esse faces.
Respicit incautus Salomon, rex iste sororem,
Et miser, illicito captus amore ruit.
Fallitur imprimis, fas censet amare sororem,
Quæ natura iubet, fas iubet ista sequi.
Sæpius huc flectit sua lumina, sæpius illam
Respicit, illius lumina sicca videns.
Huic oculo præsens, animoq; remotus adhæret.
Hoc stupet, hoc & ei, dulcia mella sapit.
Quodque stupet, quod dulce sapit, quod sæpe reuoluit,
Hoc tandem dignum, censet amore suo.
Sicq; stupor, misero, miserum scintillat amorem,
Qui post colloquijs pascitur, atq; iocis.

Cedit

Cedit in imensum scintilliula protinus ignem,
Et iam nil in ea, quod reprehendat, habet.
Tota placet, iam tota nitet, par nulla putatur,
Iam decor est etiam, menda quod ante fui t.
Quæ prius apta minus, nunc sunt aptissima, fuscum
Si quid erat, nunc est, hoc simul omne nitens:
Quo vadat dehinc, vel quid agat, quid cuiue loquatur,
Nosse cupit, nec eo iam procul esse potest.
Sæpius in Thalamis, quam saltibus, hæc reperitur,
Sæpius expetitur, quam pater, ista soror:
Si quem præter eum soror aspicit, ingemit amens,
Ingemit, & visum, vellet abesse virum.
Quod si risit ei Siculos tormenta tyrannos,
Portinus in misero multiplicare putes.
At sibi porrectum reputat pro munere risum,
Et præfert gemmis, oscula pauca, datis
Oscula dat primo fraterna, sed oscula demum
Accelerant venerem, deliciosa grauem.
Et iocus, & tactus coniuncta p dextera, dextre
Multaq; fraterno nomine, tecta diu.
Vt verò manifesta venus, fraterna remouit
Pallia, iamque furens, membra pererrat amor,
Sæuit & incluso consumitur igne, nec audet
Pandere, nec tacitum vulnus, habere potest.
Crura labant, oculique stupent, vox faucibus hæret,
Pectus anhelat, & os pallet, & ossa tremunt.
Et velut, admotis noua cera liquefcere flammis,
Assolet, huic misero, corpus amore perit.
Ecce vides in eo quàm grande malum sit amoris
Flebile principium, quàm peramara ferat.

Quàm graui furore procedit
amor.

Si medium species, furor est, per viscera crescens,
Cui mens, cui ratio, cui modus omnis abest.

M. iij.

Rem

LIBER. V.

Rem probet iste miser, qui quod modus admonet, odit,
 Quod mens, & ratio diligit, horret iners.
 Qui miser, vt quid ait, mihi me malus eripit error?
 Quò feror? ah fragilem, quò rapit vnda ratem?
 En amo sed quod amo, fama faciente sororem
 Audio, faxit enim, sit soror illa mihi:
 Quid tamen? & soror est fratri fugienda? sed illam,
 Frater, & hæc fratrem, debet amare soror.
 Lex iubet hæc, iubet ista deus, iubet istud & vsus,
 Et ratio, quid eis, iusta placere negem?
 Fæmina me talis, nec dum tenet, attamen imis
 Quid sibi vult quòd atrox ossibus hæret amor?
 Quòdue nihil sapit esca mihi, quòd & vndiq; tristis,
 Tristior audita, fio repente lyra:
 Soluor vt in somnos, casus simulantia veros,
 Somnia me mulcent sint ea vana licet.
 Sunt tamen ista nihil nisi somnia vana quid inquam
 Omnia lege pari, somnia vana, putem?
 Cur non illa boni credam præfagia possent,
 Præfagire bonum, ni foret illa soror?
 Sed soror, ah soror est, ergone sororia terrent,
 Nomina, ne quid eam, præter id esse putem?
 Et genus, & mores, & opes, & forma placere,
 Singula cum possint, cuncta placere negem?
 Cuncta placent in ea, sed si sapienter amarem,
 Hæc in ea, quid iners cuncta veretur amans?
 Omnis amare potest sapienter, qui sapienter
 Insanire potest, ergo quid est quod agam?
 Illud agam, quod amans mea mens, & uerba, vel actus,
 Ne sine re maneam stultus amator, agent,

¶ Quam Anxiè vrgetur
 Amator.

Hic velut iniecta flammis pice, sine rotatu,
 Plus quam succensa, feruet amore face:

Et furit, & veluti furijs agitatus oberrat,
 Nunc stat, nunc recidit, nunc ratione caret.
 Non aliter flammis, quàm septus atorcibus anguis,
 Voluitur huc, & eo, quodq; veretur adest:
 Quem fugit, hic calor obstat, ibi calor vndiq; feruens,
 Atque furens, & ab hoc, vrget in illud opus:
 Nunc premitur, nunc exigitur, nunc se plicat idem,
 Nunc extendit, & hunc mors repet ita premit.
 Sic miserum cingens furor acrior, vndique vexat,
 Sequius & repremit morte, vel igne furor.
 Ecce vides in eo, quis sit processus amoris,
 Quàm sit principio dissimilisne, vides?

Infelix finis Amoris,

Quo fructu tam dira ferat mox scribere pergam
 Quò ex alijs discas, quàm sit amarus amor.
 Quam prece, vel precio, credit non posse moueri,
 Ad scelus hunc miserum subdere fraude parat.
 Hic morbos simulat, iussuq; coacta paterno,
 Agna lupo, iuueni virgo ministra venit.
 Nactus & ille locum, iuueni veneriq; petitem
 Vi rapit inuite virginis ille decus:
 Sic peiora malis, miser: & peioribus addens.
 Pessima, quàm sit amor noxius, ipse docet.

Quod post luem animę ad interitum
 Corporis peruenit.

Adde quòd hanc animę mortem, mors altera plectit,
 Peccat, percutitur, decedit, ense perit.
 Nam miser expleto mox crimine, spernit amatam,
 In conceptum odium vertitur acer amor:
 Et velut agna lupis excussa rapacibus, illum
 Post scelus effugiens, omnia virgo timet.

LIBER. VII

Vtq; columba, suo madefacta cruore, rapacis
 Vnguibus accipitris, lapsa pauere solet,
 Horret & hæc auidos, quibus hæserat ante lacertos,
 Omnia solliciti plena timoris habet.
 Vt tamen in nimium cœpit timor ire dolorem,
 Crimen virgo viri prodit, & ille perit.
 Hunc ea prodit, & hic ita deperit, ense peremptus
 Deperit, hoc miseri munus amoris habens.

aReg. 11, a

De filio Salomonis.

Ast ita, defuncto Salomone, regenda ministrat
 Filius ipsius regna paterna, puer.
 Consilijsq; senes puerilibus illico vexat,
 Deq; suo regno, mox duo regna facit.
 Multa minans, perpauca facit, prægrandia spumans
 In modico residet, rex ita plebis inops:
 In populum præcepta dicta est sententia regis,
 Hinc & pene sua, rex sine plebe manet.
 Pro Tribubus vix ecce tribus, binas, duodenis,
 Pro regno, regni moenia strata tenet.

aReg. 11

De rege decem Tribuum.

Plebs ea iam dilapsa nouum statuit sibi regem,
 De seruo princeps, de profugo fit herus.
 Rex nouus iste, nouos mores, & moenia ponit,
 Prætendens agnum, viuit vbiq; lupus.
 Formosam Salomica rosam simulare videtur,
 Dum dubitat pius est, dum timet, agnus adest.
 Tutus deinde palam furit, odit ineptus aperte,
 Pro pudor, in parto seruus honore tumet.
 Sicq; suos satis ipse premens, contraria legi,
 Et superum regi, gessit, vbi que reus.
 Proq; deo vitulis, pro numine supplicat æri,
 Fictilibusque facit, Fana prophana deis.

aReg. 12

DE DECEM TRIBVBVS.

PLebs imitata ducem, ius odit, honesta perhorret,
 Iam pudet, in populo quemlibet esse probum.
 Proximus ille duci, qui pessimus, estq; nefandum
 Nolle nefas, potior peius habetur agens.
 Lusus erat nimio rerum concursus abusu,
 Ofor erat domini, mente, manuq; dei.
 Hinc quasi suppositus stipulis arentibus ignis,
 Turbine ventorum, fertur ab his, in eas,
 Et vacuum linquens, vires acquirit eundo,
 Messibus, & stipulis, ventus, & ignis agrum,
 Sic scelus in populo virtute vacante, viritum
 Currit, & exemplis illius, iste ruit.

DE DVABVS TRIBVBVS.

STabat adhuc Tribuum regio populosa duarum,
 Stabat adhuc regio, principe leta suo.
 Cui deus oranti, pugnat, cui vincet, amanti,
 Cui bene speranti, colla superba domat.
 Qui minitans mortem, vitam producit eidem,
 Huius & est regis, rector ybiq; deus.
 Sed neq; Lex, neq; Rex, nec amor, neq; vis, neq; terror,
 In virtute viros, hos retinere potest.
 Explent nongentos, & binos, sexq; bis annos,
 Sub sex, sex & sex regibus, atq; tribus,
 Dehinc procul extrusi patria, sunt prorsus inulti,
 Finis & his scelerum, fit dolor, atq; iugum.

De duarū
 tribuum
 euerfione.

ELIAS.

DIRA famies cruciat pluuijs cessantibus orbē,
 Helix corui fercula grata ferunt.
 Hunc adiens Zarphat, viduæq; in tecta receptus,
 Hanc cibatur, huic natum viuificatur suum.

2. Reg. 17.

N.

ELI-

LIBER. V.

ELISAEVS.

2 Reg 1: **F**lammanti Helias conscendit sydera curra
 Officium cuius mox Helisæus habet.
 Corrupti per quem fontes sanantur aquarum
 Blasphemos pueros vrsa cruenta rapit.
 Huius ad imperium, ferrum natat, alueus aret,
 Mors, & lepra fugit, vita, salusq; redit.

DE PROELIO MOAB ET REGVM.

2 Reg 3: **S**ed quasi cæca leui picturam lumina pendunt,
 Facta prophetarum, gens probat illa, minus.
 Nil agitur, nil proficitur, nec prospera promunt,
 Penditur & nihili, gratia magna dei.
 Templum namq; sacrum, Babylonius ignis adurit,
 Oppida cum muris, hostis adæquat humo.
 Legis & ille liber, factus cinis, æthera pulsat,
 Et liber hymnorum, carmen & omne sacrum,
 Urbibus euerfis, yndare per aëra fumum,
 Puluere commixtum, triste videre fuit.
 Virgineumq; rapi passim sine lege pudorem,
 Ensis & tremulos, subdere colla senes.
 Vectus equo nitidus, volat aureus hostis in armis
 Urbibus & medijs, fulminat ense fero.
 In Moab arma mouent coniuncto milite reges,
 Sed premit inflammans agmina tota sitis.
 Hanc leuat à cithara motus cantante Propheta,
 Infamis sæuo perditur ense Moab.
 Et Babylone reis, Iudaica gaudia luctu,
 Vitaq; mutatur morte, labore quies.
 Huius & hîc finem quia temporis accipit ætas,
 Accipiet finem nunc simul iste liber.

Incipit

INCIPIT LIBER

SEXTVS QVINTAM AETA-

tem continens.

POSTQAM digna ream compescuit ultio plebem, Benignitas
Læsum correcti moesti adiere deum. Dei.

Et quid quæso deus, quid ad hæc essentia, cuius

Est pietas dulcis, tristia corda leuat.

Audit, & exaudit, captiuæq; vincula soluit,

Reddit & his patrium, post flagra digna solum.

De tribus pueris.

AVrea adoratur mandato, regis imago,

Hebræi hanc spernunt corde decente viri.

Excipit horum ardens fortissima corpora fornax,

Mæsi flammæ sustinere graues.

In fornace canunt, spaciuntur in igne soluti,

Ignis anhelat eis, friget & ipse tamen.

Dani 3. 25.

SUSANNA.

I Llicito castum Susannæ pectus amore

Tentatur, zonam frangere casta negat.

Insens damnatur, Daniel, sed liberat illam,

Et cadit in molles poena cruenta senes.

Dani 13.

DANIEL.

HVnc puerum statuere senem, mens, sermo, vel actus,

Mens bona, sermo decens, actus ubiq; sacer.

Hic meruit vitando decus, vigilando salutem,

Asperitate cibi, dona benigna dei.

Nij.

Pas.

LIBER. VI.

Dan. 6. ver.
16. l. 22. Pascitur ignotis, datus esca leonibus, esca;
Sancta cocta procul, traditur esca viro.
Aucta fuit rabies, stat & aspicit ista leonum,
Et se nil inueni posse, reclusa stupet.
Angelus aduectum post euehit inde ministrum,
Et dicto citius redditur iste suis.

CERTVS CHRISTI ADVENTVS predicatur.

Isa. 11. a. 10 **HIS** alijsq; modis spes certa remansit Hebraeis,
Spes ea, libertas: spes ea, Christus erat.

AD ADAM.

GErminis innumeri, pater, immo peremptor, & vno
Omnes proscribens vulnere, ne timeas.
En tibi vera salus, & quando futura docetur,
Qui docet ipse dabit, quod dabit, illud erit.

DE IMAGINE REGI BABY- lonia Ostensa.

Dan. 2. **V**iderat ancipites nocturno tempore somnos
Rex, quorum sensum dicere nemo potest.
Fuluum prorsus erat caput huius imaginis aurum,
Argentum scapulae, brachia siue manus.
Es erat & medium, solidum pars vltima ferrum,
Dum videt ista, videt, iure stupenda magis.
Nam lapis, absq; manu, de monte recisus, eandem
Conterit, & crescens, omnia regna replet.

DANIEL
De regno Assyriorum & Imaginis
explicatione.

Dan. 2. c. 29 Consultus Daniel, sinuosq; visa resolvens
Quae sint regnorum fata futura docet.

Cuncta

Cuncta metalla preit preciosius omnibus aurum,
Sic etiam regnum, cetera regna tuum.

De regno Persarum.

Illa superba tamen Babylon tua, deinde trophoeis
Subdita Persarum, seu spoliata ruet:
Et velut argentum ferro, ferro æque superstat
Sic opibus Persæ regna futura suis.

Dan. 2. 7. 39

De regno Græcorum.

Græcis illa dehinc lunatam persæ tiaram,
Flectit & inuictos victus habebit heros.
Æra notant Danaos, Proculus sonat, hic triumphis
Quam bellis potius, regna remota petent.

Dan. 2. 7. 4

De regno Romanorum.

Post & in Italiam subiectus confluit orbis,
Vnaque cuncta domans, vrbs caput orbis erat.
Ferrum cuncta domans notat hanc, qui cuncta subegit
Quicquid & Oceano clauditur, eius erat.

De Regno Christi

Ille lapis, Christus, mons, virgo, refectio facta
Absque manu, absque maris semine partus erat.
Verus & ipse deos, deus extrudebat manes,
Ipsius & regnum, terra, vel æther erit.

Dan. 2. 7. 49

Post flagella Deus con-
solatur.

Ast vbi res Afræ, timidamque Semiramis urbem,
Sub iuga Persarum pertulit peideas;

IBER. VI.

Spem libertatis, correctis vertit in actum,
Dulcis more patris, post flagra, mulcet eos.

De Cyro rege.

3. Ed. 1.

Cyrus enim reditum, remeare volentibus, offert,
Imperat, & patria quemlibet vrbe frui.
Incluta dimissis Cyrus dat munera templi,
Cuius & inceptum surgere, cepit opus.

De morte Cyri.

Dan. 5. v. 30

Interea vt vatum verbis loquor, vltima Cyro
Parce fila trahunt, & retinetur opus.
Progenies etenim, regno non moribus heres,
Interdicit opus, sed cito iussa luit.
Nam perit, & tribuit sua regna relicta Dario
Plus honor iste viro, quam vir honore nitet.

Interrogatio Darij.

Huic semel in mentem cecidit, quid Foemina possit,
Quid Rex, quid Veri gratia, quidue merum.
Fortius ex istis procerum tres dicere poscit,
Donaq; dicturo spondet, & vnus ait.

De froitudine vini.

Rex bone, vis regis, vis viri, vis muliebris,
Visque meri fortis, fortia saepe facit.
Inter forte tamen, differt, & fortius, atq;
Multum, plusque, parem non meruere gradum,
Sic Rex, sic Verum, sic distat femina vino,
Fortibus his, vinum fortius esse patet.
Vina feros teneris reges infantibus aequant,
Fit demens vino, fit lapis acer amans,

Veri

Veri vim validam, vinum vetat vsque videri,
 Falsum pro vero credere, vina docent.
 Stulto pene parem vinum reddit sapientem,
 Vino cuncta sibi scire videtur hebes.
 Vinum multa facit, dissoluit foedera uinum,
 Quæ mala cunq; placent, vina licere mouent.
 Vinum nil metuit, lites mouet, abdita pandit,
 Iura, modum, nimium, despicit, odit, auet.
 Sepe mero dominos, serui pars pessima lædit,
 Serui lingua nocens, plus nocet, vda mero.
 Vinum cuncta domat, vini vigor omnia mutat,
 Vinum sæpe pias, vrget in arma manus.
 Cantum vina docent, depellit tristia vinum,
 Festis vina placent & mala cuncta silent.
 His bene perspectis, animo pensisque videbis
 Rex, hinc rege fero, fortius esse merum.
 Taliter orantem plebs circumfusa coronat,
 Accipit & vario murmure, dicta viri.

De fortitudine regis.

At socius, soluens sua portinus ora, perorat,
 Et nos vina quidem fortia scimus ait.
 Sed tamen est forti vino rex fortior omni,
 Si dubitas, ratio rem manifesta probet
 Cum mare, cum tellus, homini cum seruiat orbis,
 Regi seruit homo, iuraq; iure timet.
 Ventilat acer apros, homo terret, agitque leones,
 Edomat & tigres, & tamen ipse timet:
 Sepe merum fugitur, magni formidine regis,
 Ad nutum regis, viuere regna solent.
 Rex fremit, horret homo, populus quoq; iussa capescit
 Quod rex imponit, plebs onus ampla velut.
 Si rogat, ipse iubet, si rex iubet, ipse perurget,
 Namque rogare suum, forte iubere puta.

LIBER. VI.

Atq; iubere suum, plus cogere, seria ludit,
 Vox regis rex est, vndique pondus habens.
 Regi pugnat eques, regi defudat arator,
 Inuigilant procurs, belligerantque duces.
 Regi, vellus ouis: regi, bos vbera portat,
 Rex est, cui vigilans seruit vbique labor.
 Cui fodit hic, sed & ille rapit, cui somniat vnus,
 Fœnerat alter opes, nunc prope, sepe procul.
 Nam longas habet ipse manus, & territat absens,
 Territat, atq; truces, rex trepidare facit.
 Ad Boream positus, rex formidatur ad Austrum,
 Quod iubet ad zephyrum, ius habet Eurus idem,
 Velle quidem regis ius est, censuraque legis,
 Et ius, & verum, si velit ille vigen.
 Cuncta sub imperio reprimit, sexu muliebre
 Rex est, & Vero fortior, atque mero.
 Hic simul assedit, vir sanguine cretus hebræo,
 Surgit & in medio, rethoris arte refert.

DE FORTITVDINE MVLIERIS.

Cùm mihi rex, vinum quid agant subit, altera mens est,
 Altera cum reputo, quid Muliebris amor :
 Et satis ille quidem pulchra ratione lyxum
 Extulit, hic vires, regis ad astra tulit:
 Non tamen egerunt, vt pace loquamur eorum,
 Quæ satis ambo putent, esse peracta sibi.
 Fortia namque probant hæc, non fortissima, sicq;
 Infra velle suum, dant fore posse suum.
 Nam quid quæso potest vis, atque potentia vini,
 Debilitare potest, perdere sæpe potest:
 Vis ea, bebilitas: ea magna potentia, mors est:
 Mors animam perimens, mors male membra premeas
 Et quoniam vitium vino; vitioque coheret
 Debilitas, vinum, forte quid esse nego.

Huic

Huius enim vitio, virtus procul esse probatur,
Qua sine, nil meritò, forte vocare potes.
Quid de rege loquar? quem quæ timet, ipsa timeri
Plebs facit, hæc in se, quod timet, illud habet.
Rex & sæpe timet, quos terret, plebe remota
Rex quid erit? sed nunc, Femina thesis erit.
Orbis amor Mulier, res fortis in orbe refulget,
Cuius fortis amor, fortia sæpe facit.
Gentes vrget amor, reges amor vrit atroces,
Terrarum dominis, addominatur amor.
Ad libitum leges, amor imperialibus acer
Vultibus imponit, cum flet amica, gemunt.
Rident, cum ridet, cum gaudent, gaudia sumunt,
Nil ibi maiestas, nil ibi fastus agit.
Quælibet admissio mens morigeratur amor,
Semper amor leges seruat ubiq; suas.
More fabri facit omnis amans, faber aurea formans,
In vas æra, loqui sæpe iocosa solet,
Et canit, & ridet, tamen huic intentio perstat,
Fixa manens in eo, quod sibi præbet opus.
Sic & amans, in eo quod diligit omnis, inhæret
Cætera cuncta quasi sint aliena facit.
Strenua res amor est, amor excitat acer inertem,
Excitat eq; probo, eorda scelesti viro.
Tactus amore rudis, fit amore docente facetus,
Optimus esse solet, sæpe magister amor.
Multa docet, dare namq; docet, docet esse benignum,
Verba diserta docet, velle placere docet.
Quod natura negat, dat amor, si tangit avarum,
Explicat implicitas, ad noua dona manus.
Duros mollit amor, si non amet, esse facetus.
Nemo potest, addo, nemo seuerus amat.
Dulcis res amor est, & dulce videtur amanti,
Hoc etiam quod eum torquet, & vrget amor.
In gladios, variasq; neces, amor vrget amantes,
Ardua, dum placeat, nulla veretur amans.

LIBER. VI.

Ista facit Muliebris amor, si plura requiris,
Regna premit Mulier, mēia celsa quatit.
Tecta cremat, dispergit opes, et dirruit vrbes,
Immo regna regit fœmina tecta beat.
Vrbes, templa, domos, conseruat, ditat, adornat,
Corpus, opes, animos, curat, adauget, alit.
Fortis in affectus, satis aspera pectora planat,
Lenit sæua, domat ferrea, lapsa leuat.
Fœmina magnarum concordia maxima rerum,
Bella premit, populos vnit, idemq; facit.
Fortior hæc igitur Vno, seu Rege videtur,
Quæ plus vna potest, quàm simul illa duo.

DE FORTITVDINE

veritatis.

Dixerat: ac ducibus se respicientibus idem
Subdidit, et vires has amor inquit habet:
Est nihil ad Verum, fragilis non fœmina solum,
Quin potius finem, quicquid habere potest.
Constat enim verum, perfecto quod neq; maius
Nec minus admittens, integritate placet.
Quodque stat, atque manet, nec habet cum tempore labi,
Pæfero labenti, flexibilique bono:
Labitur hic mundus, labuntur et omnia mundi,
Vix etiam præsens quidlibet, orbis habet.
Præsens quæro nihil, stant tempora bina, videntur
Rebus in humanis quod fuit, et quod erit.
Quod dixi iam præterijt, quod postmodo dicam
Nondum venit, abijt quicquid is orbis habet.
Sed stat in æternum disponens omnia Verum,
Verum Cuncta creans, atque creata regens,
Subiaciat, licet res vna vel altera fini,
Verum sine carens, stat sine fine tamen:
Quippe quid est virtus? verum: quid copia? verum:
Quid probitas? verum: quidue perenne lucrum?

Verum

Verum: quid pietas? et summa potentia? verum:

Nil igitur Vero fortius esse patet.

Huius enim sensus simul omnia nosse, potestas

Est sine fine manens, omnia posse simul.

Hoc etenim verum Deus est, et cuncta creante;

Inferiora vides cuncta creata Deo.

Preomium Victoris

Vix ea finierat, cum laudibus vndiq; Verum

Concelebrant varijs, Regia, Rexq; simul.

Laudant ingenium, vicisse fatentur Hebræum,

Victor & optati munus honoris habet.

Purpura (quam varia Babylonius arte stupendam

Texuerat) vestis muneris instar erat.

Accipit & Tiriam decus imperiale lacernam,

Artis opus, pretio certat honore pari,

Illius et tereti torques, datur aurea collo,

Mitra dehinc capiti, iure stupenda datur.

Talibus ornatum suscepit eburneus auro

Fulgens currus eum, currus honoris apex.

Vnius in laudem, præconia multa resurgunt,

Exhibet huic varium principis Aula decus.

De solutione captiuitatis

Babilonicę.

Immunes patriam rursus mittuntur in urbem,

Vt patrio ædificent Tempia domusq; Deo.

Dimissos numerat peregrina e gente tribules

Et quę dimissis rex pia dona dedit.

Ædificant aram, templumq; locare parabant,

Impedit inceptam gens aliena domū.

LIBER. VI.

De Templi restauratione.

1. Reg. 7.

Quum tandem ad patrios fessi venêre penates,
Læta cohors, grato pectore sacra facit.
Splendida diuini consurgunt culmina templi,
Dedicat & sacram dextera sancta domum.
Et quasi vere suo, per florida rura vagantes
Exercentur apes, mellaq; flore legunt:
Pars teneris intra rimosa cubilia ponit
Fundamenta fauis, pars vehit vna cibum.
Altera dat ceram, pars mella tenacia stipat,
Nectareoq; casas, læta liquore replet:
Pars vacat excubijs, fessasq; leuamine prompto
Accipit, aut fucos parta vorare, vetat:
Fœtibus invigilant aliæ, pars dædala fingit
Tecta, nec inter eas, vlla labore vacat.
Sic in opus gens tota sacrum, simul vndiq; feruet,
Disparibusq; modis, par reperitur amor.
Hic fodit, hic reparat fundamina, pars operatur,
Pars operantis onus, fonte, ciboq; leuat.
Hic lapides, hic ligna secat, pars secta ministrat,
Pars locat, hic humeris promptus, & ille manu.
Pars bona, vicinum strictis premit ensibus hostem,
Resq; peracta citò, feruida corda probat.
Res celebris, miranda domus, venerabile templum,
Templum præcellens, arte, decore, sacris.

De reparatione librorum diuinorum.

Subsequitur sanctæ, post hæc reparatio legis,
Lætitiæq; parit, lex renouata nouam.
Hanc geminant veterum reparata volumina vatum,
Multiplici subeunt gaudia multa, modo.
Nam templo, nam lege sacra, nam mœnibus vrbis,
Inde reformatis, pax viget, arma silent.

Plebs

Plebs retinet leges, & sponte cohæret honesto,
 Et gaudens, legis iussa tremit, sed amans.
 Paret, sed regnans: seruit, sed libera: tanto
 Liberior, quanto pronior ipsa deo.
 In falcem rigidus mutatur mucro recuruam,
 In stimulos subeunt spicula, pace data.
 Vomere mutatur thorax, venabula cultris,
 Et belli studijs, cultus honestus agri.

De regno Græcorum.

Persis interea dominantibus, arma supremo
 Intulit, euincens omnia Græca manus.
 Flumine diuiso, sicco pede permeat æquor,
 Omnis Alexandrum turba secuta ducem.
 Persis euietis, Euphraten sanguine perfræ,
 Miscet, & Indorum sanguine Gangem atrox.
 Per populos Asiæ, ferus exerit, immo per omnes
 Hic gladium Gentes, fulmen ubique furens.
 Nec sterilis lybie, nec flamma, nec vnda, nec Hammon
 Serticus obstat ei, quæ cupit illa facit.

De muneribus & morte Alex-
andri magni.

Hunc ita vincentem Ierosolyma læta recepit,
 Muneribusq; sacris, munerat ipse deum.
 Agnus, et agna cadunt, cadit ietus et hircus, & hædus,
 Nec gladium fugiunt aspera colla boum.
 Dantur aues, mactantur oues, thymiamata fragrant,
 Thus redolet, canitur, magnus ubiq; deus.
 Munera post populo, post hæc, noua munera templo,
 Post & pontifici, munera digna dedit.
 Orbe dehinc domito, modicum gustando venenum
 Magnus Alexander fraude peremptus, obit.

r Mach n.

LIBER. VI.

Succesores Alexandri.

Nec mora, regalis sibi regna relicta iuuentus,
Occupat, et varios, orbis adorat heros.
AEgyptum Ptolomeus adit, Babilona Seleucus,
Antigonus, partes innumeras Asiae.
Lysimachus rex Helles, de nomine dictum,
Cassander Macedum, regna regenda subit:
Inq; vicem ducibus sibi bella gerentibus istis
Mutua, confestim rex Ptolomeus obit.

Ptolomeus.

Alter et in Regnum subit huic Ptolomeus, eodem
Tempore posterior, sed probitate prior.
Militia superat, sensu supereminet, actu
Prænitet, excellit viribus, ære præit.
Cuius vt in bello probitas, in pace librorum
Illi cura fuit, iure stupenda satis.

De septuaginta interpretibus.

Hic et Hebræa sibi, sermone volumina Græco
Versa dari, sacrae legis amore petit.
Mittitur interpres pars inclyta gentis hebrææ
Pars bona, pars implens, septuaginta viros.
Pars hæc missa stylo per hebræa volumina græco,
Transit, et hæc græcis, addit hebræa libris.
An tamen hoc scriptis et in æde peregrat vna
Quilibet, an varia scripsit in æde latet.
Lucidus eloquij fons Augustinus eosdem
Diuisos, eadem composuisse putat
Sed licet hoc varia factum vel in æde sit vna,
Est tamen ipsorum, dignus honore labor.

Rex id idem recolens, dignis & honoribus effert
Et ditans varia dote, remittit eos.

DE ANTIOCHO.

Impius Aegypti famosas diripit vrbes
Antiochus, Solymas deiicit inde domus.
Antiochus rursus pharia de gente reuersus,
Moenia sanguineis cedibus alta replet.
Antiochus templum diuinæq; sacra prophanat,
Et prohibet summi iussa tenere dei.
Et quasi ramus, ei quod adumbrat, obesse probatur,
Sic ubicunq; potest, iste scelestus obest.
Attamen inuisos, plus odit, & horret Hebræos,
Viribus innumeris, sæuit & ille ferox.
Cessat ephod, ius omne perit, calcatur honestas,
Lex vacat, obsordent sabbata, festa silent.
Verum, norma, modus, labat, exulat, euacuatur,
Flamma, rapina, quies, sæuit, abundat, abest.
Cætera quis memoret? quis enim flagra, vulnera, mortes,
Lapsis illatas, dinumerare queat?
Si mihi tot mentes, quot membra, vel ora tot essent,
Quot sunt ossa, tamen vix numerare queam.

1. Mach. 2.

2. Mach. 5.

OVIDIUS.

Esset ad ista infans, tenerorum lusor amorum,
Quamuis quod voluit dicere, versus erat.

LVCANVS.

Esset & imbellis, plusquã ciuilia campos
Gesta per Emathios, carmine bella canens.

LIBER. VI.

HORATIVS.

Nec daret hæc numeris, numerosus Horatius aptis,
Aptè scribendi det licet ipse modum.

STATIVS.

Fraternas acies, alternaq; regna prophanis,
Decertata odijs, qui canit, hîc quid agat?

IVVENALIS,

Quid? cui res hominum, votum, timor, ira, voluptas,
Gaudia, discursus, causa fuere styli.

VIRGILIUS.

Cederet, & fugeret, Maro, pastor, rusticus, heros,
Immo doctrine, totius ipse penus.
Quicquid namq; furor, quicquid fraus, quicquid & hostis
Imperat, edit, auct, gens ea cuncta tulit.

De prælio Iudæ.

2 Mach. 8. Vires ille deum spe postulat, & prece sacra,
Moxq; petita viro præbet vbique potens.
Res patet, arma petit, paruaque sequente caterua,
Primus in hostiles irruit ille greges.
Fit via mox gladio, dux fulminat aureus armis,
Sic & ab his, in eos, arma manumque monet.
Vulnera vulneribus, geminatque dolore, dolorem,
Cedit, prostermit percutit, ense furit
Et quasi plena leo, per ouilia sæuit, & ira
Feruens, atque fame, sternit inerme pecus,
Rugit, aditque gregem, mandit, trahit inq; cruorem
Æstuat, accensus vulnera cruda vorat.

Sic Machabæus agens, hostile per agmen oberrat,
 Vndiq; dans strages, vndiq; damna nouans.
 Dextera pro voto, pugnanti dextera fortis,
 Dextera virilis prælia sæua mouens.
 Principis huius equus, vento volat ocyor omni,
 Hocq; quod optat eques, scire putatur equus.
 Pugnantes superare iuuat, pugnantibus instat,
 Addit & his animos, auxiliumq; deus.
 Sternitur innumerum sine nomine vulgus ibidem,
 Sternuntur procures, sternitur hostis atrox.
 Campos ossa tegunt, latet obruta sanguine tellus,
 Sicq; cadit parua, plebs numerosa manu.
 Nec mora, dux alios it ab hostibus acer ad hostes,
 Bellaq; sic bellis continuare studet.
 Prælia victor agit, pro legibus arma tuendis,
 Proq; suo populo sæpe fatigat amans,
 Pro patria, pro lege sacra, pro culmine templi,
 Et pro laude dei, sæpius arma gerit.
 Pugnantem p̄ deo, deus adiuuat, atq; tuetur,
 Et vires præbens clara trophœa dedit.
 Vincit vbiq; potens, loca circuit omnia victor,
 Hostibus & patrium, verrit vbiq; solum.
 Sic eques, atq; equitum, sic signifer omnis honestæ
 Iudas militiæ, militis implet opus.
 Insuper in templo, simulachra locata reuellit,
 Et cadit imprimis numen ad ima Iouis,
 Traditur exitio Proserpina, Pallas & Io,
 Soluitur in cineres, Bacchus, & alma Ceres.

Emendatio
 Templi.

De Machabæo.

Romanam cernens Machabæus surgere gentem,
 Atq; datam certo percoluisse fidem:
 Postulat illorum socius cum gente vocari,
 Cum Latiis iungit fœdera sacra viris.
 Ah miser, hostili Machabæus concidit ense,
 Imperium frater Ionatham huius habet.

1. Mach. 5.

LIBER. VI. IONATHAS.

1. Mach. 10 Quo post occiso fraternis actibus hæres,
Officium Ionathas fratris adeptus adit.
Hic dux, Antistitesq; (in honore viriliter explēs,
Talis honoris onus,) fraude perēptus obit.

SIMON.

8. Macc. 2 Tercius occiso frater succedit eidem
Simon, ipse dehinc ense furente cadit.
Sanguine sic fuso, titulos meruere perennes,
Et debetur eis, iure perenne, decus.
Altisonum flectit magni vox sancta Simonis
Et meritas pœnas rex Ptolomeus habet.
Rursus at inde ferox Aegypti in regna reuersus,
Iudæos varijs enecat vsq; malis.

HIRCANVS.

Simone extruso, subit eius herilis eidem,
Filius Hircanus, facta paterna sequens.
Qui probitate potens, nunc est pro tempore princeps
Nunc præsul, digne prorsus vtrumq; gerens.

ARISOVLVS.

Post obit huicq; subit rex ex duce, filius eius,
Rex simul, & sacrificex, OPTIMA PRAECIPIENS.

ALEXANDER.

Cui subijsse feris nimium prò moribus acer.
Fertur Alexander, vir pietate carens.
Vir sine iustitia censens, sine iure coercens,
Absq; modo feriens, & sine lege furens.

De Hircano & Aristobolo.

Natos iste duos Hircanum mente quietum,
Magnaq; captantem, liquit Aristobolum.

DE HERODE.

HIS regno pulsus, Romana potentia regem,
Ingerit Herodem, mente manuq; ferum,
Accipit ex cunctis peregrinus herilibus idem,
Sceptra viris, sceptris qui male dignus erat.

Finis legis datæ.

Sed speciale datæ, iam tempus legis, & ætas
Mundi quinta, librum fine ligata liget;
Fesso grata quies, recreatio grata vianti,
Est & lectori, lectio grata libri.

INCIPIT LIBER
SEPTIMVS, ET SEXTA
sæculi ætas, tempusq; deputa-
tum gratiæ.

DEVS EST SVMMVM
bonum.

SVMMVM iure bonum Deus est, substantia cuius, *Math. 19.*
Est sine materia, forma eademq; manet.
Eius enim constans bonitas decrescere nescit,
Et perfecta manens, crescere plena nequit.
Ipso vnoq; frui mihi vita beata videtur
Est etenim solus, vita beata Deus.

LIBER. VII.

Quid sit homo.

Conspice quid sit homo, partes hominis sibi iuncte,
Spiritus & corpus iuncta, videntur homo.
Non est corpus homo, nec spiritus est homo, verum,
Spiritus & corpus nexa, videntur homo.
Non est ergo quod est, pro forma namq; recepta
Non pro materia dicitur esse sua.

Quædam pars Angelorum stetit
alia cecidit.

ECce quid in superis operata superna videtur
Gratia, dans gratis, testis superna suis.
L. Ioh. 3. b. 3. Sed post hæc, pars vna ruit, pars altera constans,
Perstitit, & foelix, iam sine fine manet.

Homo est omnium rerum parti-
ceps.

Heb. 2. b. 7. Factus & hic, aliquid cunctorum possidet vnus,
Omnia participans, exprimit vnus homo.
Est lapis, est & homo, viuunt arbuta, vigenq;
Viuit homo, sentit bestia, sentit homo.
Discernunt superi rationis acumine nixi,
Discernitq; vigen, vi rationis, homo.
Elementa
& quatuor
anni tem-
pora. Eius & humores, & tempora quattuor anni,
Aut Elementa vide, consociata viris.
Humida friget hyems, aqua, flegma, sed humidus aer,
Humidus & sanguis, verq; calere, solent.
Ecce calet siccus rubeus liquor, ignis, & æstus,
Siccus & Autumnus, siccaq; friget humus,
Et cum face nigri fel mixtum sanguinis, humor
Quartus, & est siccus, friget & ipse tamen.

Frigida

Frigida sic calidis sociantur, et humida siccis
 Dissona, sic vires nexus amorque ligat.
 Sic coeunt diuersa pari moderamine iuncta,
 En deus ingrato tradidit ista viro.

De lapsu hominis.

Vnus ab extrema specie, genus usque supremum,
 Omne subalternum continet iste genus :
 Inclyta conditio, sed conditionis honestæ
 Immemor, in mortem postmodo sponte ruit.
 Non amor, huic nec honor, nec opes, neque gloria cordi,
 Paruis magna tegit, seque, suosque premit.
 Pomum namque Polo, paradiso pretulit esum,
 Vxoremque suam, pretulit ipse, deo.

1. Ioh. 3. b. 2

Peccato primi hominis tota humana
 natura corrumpitur.

Sic male peccator, gratis reus, illico nequam
 Mortem, morte sua, fudit, ad usque suos.
 Nam personalis naturam læsio læsit,
 Quæ rea tota, nihil, quo reparetur, habet.

Ro. 5. b. 11

Quare veniam homo reus accepit, et
 Angelus non accepit.

Ergone mors stabilis lapsum sine fine perurgens,
 Demonis, ac hominis, sic sine fine premet?
 Non ita, namque nihil, nisi sola nefanda voluntas
 Demonis illexit, qua reus esse, solet.
 Tumque triplex hostis, serpens, mulier, caro, lapsum
 Accelerant homini, consilioque ruit.
 Lapsus ergo sui venia caret ille repertor,
 Et merito miserum, mors sine fine premit.

P. iij.

Sed

LIBER VII.

Sed caro, sed monitus, sed amans, homo corrui^t idem,
Et qui sic cecidit, nonne leuandus erit?

Quæ tempora præcipuè attribuuntur
gratiæ.

Num fecisse bonū, quā iustificasse prophanum,
Est minus, ergo suū gratia præstet opus.
Tempus adest, nam prorsus abest de tempore Iudæ
Princeps, & regnum, rex alienus habet.
Vnctio iam cessat, nunc expectatio gentis,
Sanctus Sanctorum nunc venit, heu quid agere?
Pro multis vnus, pro peccatoribus expers
Peccati veniat, quo releuetur homo.

Quod necesse est vt hominis redemptor
sit Deus et homo.

Sed dare peccati veniam, vel crimine læsos
Iustificare, Dei munere munus erit.
Me tamen in primo memini posuisse libello,
Quod quæ fecit homo, soluat oportet homo.
Vnde necesse, sequi quod sit Deus ille redemptor,
Ille redemptor homo, sit deus, et sit homo.
Sed iam nosse velim, si femineone marisue
Semine, vir nobis iste creandus erit?
Hic ab Adam, vir propter Adam, propterq; peremptos,
Huc per Adam veniet factus idem quod Adam,
Sed non sicut Adam, nec vt Eua, vel omnis corū
Saucia posteritas, idq; decere patet.
Condecet ignotæ rationis et ordinis ortu,
Nobis optatum velle venire virum.

Quod per archam testamenti sit præfigurata
beata Maria.

Exce

Ita 53.
Heb 4.

Luc 24.

Exce nouā grati dat gratia foederis archā,
 Quā nunc ex lignis, est operata Sethim,
 Et factam, fuluo, mox vndiq; vestijt auro,
 Principium nostræ causa salutis erat.
 Manna tenens in ea, nunc aurea clauditur vrna,
 Angelicum retinens olla probata cibum.
 Quæso quid hoc aurū, quid māna, quid vrna, quid archa,
 Quid sūnt, et nuncquā, putrida lingua Sethim?
 Archa, maria, Sethim putrescere nescia lingua,
 Sunt Christi integritas, quæ sine fine manet.
 Est etiam flauum sapientia virginis aurum,
 Qua decorata deo, digna fit ipsa domus.
 Christus et est in ea, quod et vrna fidelis in archa
 Manna deus, nobis vrna, videtur homo.
 Neue quid hinc dubites, cibus ille supernus in vrna,
 Est in carne Deus, verus et ipse Deus.
 Ordine nam miro circundedit, absq; mariti
 Semine, virgo nouum mox paritura virum.

Diuinitas et humanitas in vna
 Christi persona constituenda,
 vniuntur et coalescunt.

Virginis in sacra, caro conuenit, et deus aluo,
 Dumq; deus fit homo, fit caro sumpta, deus.

Isa. 7.
 Mat. 1. c. 18.

Sic de carne caro, casta de virgine nata,
 Virgoq; mater ei matriesq; fuit.

Corpus et optatum, vires acquirit in aluo,
 Expletisq; nouem mensibus, exit homo.

Carnis nube latens, sol exijt ille perennis,
 Sponsus vt e thalamo, virginis ex vtero.

O noua res, noua virgo parens, O gloria partus,
 Quo parit, atq; parens virgo pudica manet.

Virgo parit, natura perit, virtus operatur,
 Hæc est virgo parens, filius ipse deus.

Qui quod erat remanens, quod non erat esse probatur, 1. Ioh. 2. 2. 1
 Principioq; carens, incipit esse nouus.

P. iij.

QVOD

LIBER VII.

Quod sola sit incarnata filij persona, quam-
uis hanc operetur incarnationem,
sancta Trinitas.

HOC Pater, hoc proles, hoc Spiritus efficit almus,
Spiritus iste tamen, nec pater, hic fit homo.
Nam velut ad citharam, tria sunt adhibenda, sonandam,
Ars, manus, atq; fid's, res sonat vna, tamen.
Ars dicat, tangitq; manus, sed nec manus vrgens,
Nec sonat ars dictans, chordaq; sola sonat.
1. Timo. 2 Solaq; sic proles fit homo, licet hoc operentur
More pari proles, spiritus, atq; pater.

AD ADAM.

O Pater, immo grauis, grauis ipse peremptor, & hostis,
Iam carne assumpta sponte creator adest.
Christus adest, saluator adest, quem perditus orbis
cernere percipit, causa salutis adest.
Rom. 4. Est sine peccato, pro peccatoribus ortus,
Pro te, proq; tuis, est caro nostra, deus.

AD EVAM.

Eua parens, pariens pro pignore, pignora mortis,
Quod paris ecce perit, nunc peperisse piget.
Damna tuis, tibi probra paris, sed damna tuorum,
Et tua probra simul, dulce leuamen habent.
Destruis, inflammas: cæcas, illuminat: vrges,
Expedit: occidis, viuere posse dabit.
Per te nonne malum, per te confusio, per te,
Anxietas, per te, mors mala cepit atrox.
1. Tim. 2. Sed mala, sed probra, sed fera mortis stigmata delet,
Sanguine iam proprio, filius ipse dei.
Si quæ tui sceleris vestigia stare videntur
Irrita, nunc partu virgineoq; cadent.

Vult hominem redimi, vult hostem debilitari,
 Et redimetur homo, debilis hostis erit.
 Vitam namq; parit mortalibus, atq; medelam
 AEgris, & miseris, gaudia vera parit.
 Hoc opus, hæc pietas, hic partus, amara subegit,
 Fregit, abegit eis, vulnera, probra, necem.
 Sternitur hostis atrox, Satanæ languetq; potestas,
 Culpa cadit, premitur mors mala, vita redit.
 Hoc speciale bonum, cæli decus, ordinis ortum,
 Totius orbis opem, totus is orbis amet.
 Omnes prorsus amat, redametur ab omnibus vnus,
 Hoc decet, hoc prodest, hocq; placere peto.

Mat. 1. d. 21.

DE SANCTO IOHANNE

Baptista.

Sed nunc en sterilē, cum Christo, cumq; supremo,
 Hic vocem verbo, nostra camæna canat.
 Vox hæc de sterili, verbum de virgine prodit,
 Vox præit hæc, verbum sanctificata sacrum.
 Vox, verbum: Baptista, deum: Iesumq; Iohannes:
 Præco, ducem: regem Præuenit, aptus eques.
 Vnus utrūq; refert, & utriq; vocabula ponit
 Angelus, & mores hic vtriusq; canit.
 Prodiit annosis, hic præco parentibus ortus,
 Et veram lucem, fax benè clara præit.
 Ardens, & lucens, micat en lucerna Iohannes,
 Ardens internis, lucet is ipse foris.
 Oppida deserto, scrobibusq; palatia mutat,
 Cilitio vestes, vinaq; mutat aquis.
 Pro dape, mella viro, Syluestria, proq; ferarum
 Carnibus elixis, cruda locusta fuit.
 Ortū, voce, manu, præit, edocet, indicat agnum,
 Agnus, qui moriens, crimina nostra tulit.
 Ipse Propheta pius, plus quāue Propheta Tonantem
 Præcinit, & digito post modo monstrat eum.

Isa 40,
Ioh. 1.

Luc. 1.

Ioh. 5.

Math. 3. a. 4
Marc. 6,

Ioh. 1. d. 29.

Q.

Et

LIBER. VIII.

Mar. 14.

Et quem nascendo præcesserat, hunc moriendo
Præuenit, & passim præco paratus erat.
Sit speculum vitæ Baptista, tibiq; magister,
Et finem imponat septimus iste liber.

IMCIPIT LIBER OCTAVVS DE OPERIBVS Saluatoris nostri.

De regno Romanorum.

1 Cor. 14.

Tempora temporibus respondent vltima, primis,
Depositis armis pax reparata viget.
Pax reperita viget, dum pacis nascitur autor,
Dumq; deus fit homo, pace potitur homo.
Aspera depositis mitescunt sæcula bellis,
Ordine iam redeunt aurea sæcla nouo.
Iam noua progenies, cœlo dilabitur alto,
Gens alias gentes, vna togata regit.
Natus in orbe puer, dominus tamen orbis & auctor,
Orbem nunc proprio subiugat imperio.
Rex regum, rex iste volens de virgine nasci,
Vni cuncta viro, regna subesse dedit.
Orbis in vrbs opes, in principis vnius omnes,
Subiicit obsequium, mitit & Indus Ebur.
Sardus & argentum, Ser vellera, Lidus & aurum,
Huc Epirus equos, mittit & Arcas equas.
Math. 2. Perfa, Libes, Ciprius: gemmas, far, vina rependit,
Arma, rates, gazas: Gallus, Hiberus, Arabs.
Mel, palmas, flores: Atthis, Phenix, Lacedemon,
Parthus, Hebreus, Afer: tela, bitumen, aues.
Vni quæq; suos affert prouincia fructus,
Tota fuit Christo terra repleta Deo.

Pacis

Pacis auctor tempore pacis na-
tus est.

Hanc pacem, pax, orta: quies, hanc orta quietem,
Hancq; salutis opem, præbuit orta salus.

Eph. 2.

Vna fit hinc per eam respublica, terra, vel æther,
Atq; deo per eam, conciliatur homo.

Ergo deus iure est, & pacis amator, & auctor,
Nascitur effectus, tempore, pacis homo.

2. Thes. 3

Vt res ipsa tamen, iam nunc in verba feratur,
Sermo factus homo, verba det apta mihi.

ANNUNTIATIO ANGELICA MARIAE.

Tandem secreti commercia sacra superni,
Angelus hæc ad eam coelica verba tulit.

Math. 2.

Narrat, & hæc recipit, promittit is, illa suboptat,
Ille salutis opem nunciat, ista parit.

Ille salutis eam matrem docet esse futuram,
Credit, & hoc credens concipit ipsa deum.

Spiritus en in eam sacer ille superuenit, atq;
Virtus summa dei, prorsus adumbrat eam.

INCARNATIO VERBI.

Sicq; perenne dei verbum, Deus illico ventrem
Virginis ingressus, fit sine labe caro.

Ioh. 1, b. 14.

Membraq; non vitium: carnem, non crimina: corpus,
Non scelus: alter Adam, sumit in hac ab Adam.

Qui deus est, fit homo, fit inops, fit paruulus idem,
Vt Deus, vt diues, maximus vt fit homo.

Huic præsepe quidem, cunabula: fascia, viles
Panniculi, nutrix ipsius, alma parens.

Luc. 2, b. 7.

LIBER: VIII.

De pastoribus & Magis.

Math. 2.

HOC facer hirsutis pastoribus Angelus ædit,
Ædit & ignotis, hoc noua stella Magis.
Currunt primitijs pastores plebis hebreæ,
Præstant primitias gentis, honore Magi.
Currit amor, volucres mens pura volatibus alas,
Addit, & auditum res manifesta probat.
Officioq; suo, petit Angelus æthera factò,
Finitoq; suo munere, stella cadit.

De crudelitate Herodis & strage Infantum

Math. 2. 3. 3

AT grauis Herodis turbatio, pace: salute,
Morbus: mors, vita: pugna, quiete subit.
Pectora turbantur rumore sinistra secundo,
Et ventis motæ, fluctuat instar aquæ.
Instabili leuitate volans, nunc ima deorsum,
Et nunc celsa petit, peruolatq; domum.
Voluit multa furens, animûq; per omnia versat,
Vult, neq; vult, & agit multa, nihilq; facit.
Impia voluenti sententia mansit Herodi,
Vt pueros perimat, quo puer ille cadat.
Durus & in teneros, in mites sæuus, iniquus
Vrgens in pueros, arma, virosq; mouet.
Nunc metuit, nunc arma cupit, nunc dissimulandum,
Nunc ostendendum quod timet, ille putat.
Et tremit, & trepidat, quem conscia culpa remordet,
Multa miser metuit, qui mala multa facit.
Ense furente ruunt Infantum millia multa,
Pro puero pueri, cæde furente cadunt.
Sed puer ille potens, puer ille medela perennis,
Viuerè dat pueris, deinde perenne suis.

HERO-

Herodis interritus.

Impius herodes Iacobum perdidit ense,
 Iniicit et forti vincula dura Petro.
 Liberat hunc dominus, cui dum scelerate resistis
 Herodes, factus vermibus æscæ, peris.

Act. 4.

Circumcisio domini.

Natus et hic nobis, pro nobis vulnera sensit,
 Sensit præputio, vulnera facta suo.

Rom. 4.

De oblatione domini.

Hunc tenet in templo Simeon, ac Anna pudica,
 Victima grata bonis, hæc Simeonis erat.

Luc. 2.

De Baptismo domini.

Dehinc nostrum baptisma suo baptismate sanctus
 Consecrat, intrat aquas, vimq; ministrat aquis.
 His in voce pater, proles in carne, columbe
 Spiritus in specie, gaudet adesse sacris.
 Non in personam tamē hanc sibi spiritus vnam
 Sumit, vt hæc sit auis, siue columba deus.
 Non in personam, sed sumpta videtur in aptum
 Et satis optandum vera columba typum.
 Hæc tamen officio mox desijt esse peracto,
 Facta columba pari, desijt esse modo:

Mat. 3. d. 16
 Luc. 3.

De tentatione domini.

Hinc in desertum temptandus ducitur, hicq;
 Dæmonis insidias spreuit, in arce potens.
 Ductus ieiunat, ieiunans esurit, immo
 Esuriens petitur, mitis ab hoste fero.
 Fraudis eum triplicis, tribus ictibus impetit hostis,
 Sed cadit, occumbens ictibus ipse suis.

Math. 4. 2.

Q. iij.

Vicit

LIBER. VIII.

Vicit enim nobis, pro nobis natus, et hostem,
Deprimat admittens, destruit ipse ferens,

De miraculis dei.

Ioh. 2.
Math. 9.
Act. 3.
Marc. 6.
Math. 9.
Marc. 1.
Marc. 7.

In vinum post vertit aquam, dat lumina caecis,
Dat gressum claudis, dat documenta suis.
Hos orare docet, mores docet, integritatem
Hos docet, apta docet, lucra beata docet.
Mors, mare, ventus, eum timuit, suffulcit, honorat.
Pallida febris, eo precipiente fugit.
Hostem sepe fugat, surdis audire ministrat,
Mutis posse loqui. prebet vtrūq; deus.
Ipse paralyticos, iussu leuat, ipse repente,
Lepram contactu dissipat horridam.
Sanguinis et fluxum, cōpescit, pisceq; bino,
Panibus et quinis, millia quinq; cibant.

Marc. 9. a
Math. 8, 2. 3
Math. 9, 20
Luc. 9, b. 16

De passione domini.

Zach. 11.
Math. 27.
e. 26.
Math. 16.

Adde vinum tantum vendi pro talibus olim,
Adjice propter eos, dura flagella pati.
Consilium captant vnguenta fluentia stipant,
Doctorem vendis perfide Iuda tuum.
Pontifices damnant, alapis cum caeditur insons,
Hunc petrus attonito territus ore negat.
Plebs fremit, accusat p̄sul, cōsentit iniquus,
Præses, et infligit flagra, minister eques.
Muletatus virgis spinosam fronte coronam
Gestat, quam p̄tor surripuisse cupit.
Sed frustra, quoniā suspensus luditur, inde,
Distribuant vestes, scriptaq; verba notant.
Sputa genas foedant, oculos velamina celant,
Fert alapas facies, corpus amara crucis.

Marc. 14. g.
65.
Math. 27, d.
54.

Aures multa ferunt conuitia, fel datur ori,
Vulnera clauorum, pes subit, atq; manus.

Lancea

Lancea spirantis penetrat latus, et sibi totum
Sic hominem, toto se, deus emit homo.

IUDAS

Damnatum cernens, laqueo se perdit Iudas,
Et populus claro Barrabani ore vocat.

1 Joh 3 c
1 Cor 6 -
1 Timo 2

Math 17.

QVID BONI SINGVLA
passionis Dominice nobis
conferant.

Ecce quis, et quare, quid dura ferendo peregīt,
Singula quęso vide, cuncta salute vigent:
Perpetuā prębent tibi dura flagella quietem,
Te maculata tuo crimine, sputa lavant:
Spina perenne parat regni diadema superni,
Et regale tibi prębet harundo decus:
Fel tibi mella parit, laudem conuitia, cœlum
Dant alapę, cōlophi nonne perenne lucrum?
Vincula nos soluūt, nos eius vulnera sanant,
Mittigat anxietas, læta dolore subis:
Prębet aperta tibi velamen acumina corbis,
Morbus, vera salus, mors, tibi vita fuit.
Lancea dum penetrat Christi latus, et paradiso
Rhompheę cedit atrox, introitusq; patet.

1 Joh 3 c

1 Pet 3 c

QVAE TEMPORE PASSIONIS

Contigerunt

Crux tua, nostra quies, mors est tua, vita tuorum,
Deperit et moritur, mors mala, morte tua:
Hinc monumenta patent, hinc corpora multa resurgūt,
Sol tenebras recipit, terra tremore tremit:
Scinduntur lapides, scinduntur mystica templi
Vela sacri, spolijs tartara læsa gerunt.

Math 27 c
Luc 23 c

Quin.

Exempla

LIBER. VIII.

EXEMPLA TESTAMENTI Veteris.

Hic archæ lateri composta fenestra, columbe
Panditur, hicq; virens fertur oliua tibi.
Sanctus & hic Isaac, aries quoq; cornibus hærens,
Hic inter vepres, & sacer ignis adest.
Nauigat hic Ionas mittendus in æquor, ibiq;
Absorptum triduo, bestia claudit eum.

QUOMODO CONVENIUNT Figurantia & figurata.

Lector in his mel quære fauis, in pane petatur
Mica, trahantur abhinc interiora nucis:
Nux sit Adam, sit panis Adam, sit Adam fauus idem,
Christus enim nucleus, mica, mel eius adest.
Corpus, plaga, Deus, fuit, archa, fenestra, columba,
Gratia certa manens, extat oliua virens.
Est Isaac dietas, aries caro, crimina vepres,
Spiritus ignis, Ouis cornua, lingua crucis.
Math 13. Nauis item longæ, crux Christi: mors, mare: piscis,
Est tumulus, tumulum sentit is, ille feram.

DEVS EST SINE MEDIO- critate amandus.

Hæc bona sunt, hæc dulcia sunt, hæc omnia profunt,
Omnia pro nobis hæc deus egit homo,
Prudens ista videt, sapiens imitarius ardet,
felix quisquis amans, est imitatus eum.
Huic pro me facto, me totum debeo, solo
Me sermone tamen, condidit ipse suo.
In me formando mihi me dedit, in reparando,
se dedit, & mihi me reddidit, author ita.

Vna quid ad solem scintillula, sed quid ad ænor,
 Gutta, vel ad cœlum quid cinis esse potest?
 Vult tamen a modicis, immensus: summus, ab imis:
 Vult Deus, a nobis, mentis amore coli.
 Dignus et est, vt ametur, ametur ab omnibus vnus,
 Vis hinc nosse modum, sit modus absq; modo.
 Hunc in amâdo modus discedat, terminus absit,
 Nam velut est dignus, nullus amauit eum.
 Hoc memorata docent, hoc et memoranda docebunt,
 Plus tamen hoc scriptis, ipse docebit amor.

DE SPOLIATIONE INFEROVM.

Rex igitur regum, quo se mea causa reflectat
 Vnde recessit, item, mortis amara tulit,
 At deitate potens, petit infera spiritus eius,
 Atrâq; collucent atria, luce noua.
 Lux tenebras pellit, portasq; potentia sternit,
 In crucis aduentu, vincula dura cadunt.
 Vincla cadunt, planctusq; vacant, tormenta quiescunt,
 Dissiliunt vectes, mors perit, horror abit.
 Impia cœlestem mirantur tartara pacem,
 Antidotumq; petunt vulnera prisca nouam.
 Pallentes Erebi trepidare timore phalâges
 Virtutemq; dei vis inimica pati.
 Auctor mortis atrox, flet mortem morte perēptam,
 Infirminus vires, nec reperire potest.

Luc. 23.

RESVRRECTIO DOMINI.

Inferni sic victor erat, sanctumq; resumit
 Corpus, se affirmâs postmodo nolle mori.
 Nam velut illustrat sol aera lumine fuluo,
 Hunc illustratum sic reputare queas.
 Sic Christi carnem, noua glorificatio carnis,
 In decus excellens, carnea iura rapit.

Mach. 29.
25. 12. 24.

Rom. 4. d39

R.

Nascitur

LIBER. VIII.

Nascitur & patitur, patitur pius & sepelitur
 surgit & ascendit seq; dat ipse suis.
 Hicq; sacramentis fidei virtute sacratae.
 Consociat summis infima factus homo.
 Hæc ita victor agens, petit æthera, carne resumpta,
 Et reuehit prædam, victor ad astra suam.
 Ad ducis ora sui, procures coiere superni,
 Victoremq; sacrae vocis honore colunt.
 His ad iunctus Adam, recipit potiora relictis,
 Pro Paradisiaco cœlica regna solo.
 Iam referantur ei stellata palatia cœli,
 Hæc illi tribuit, gratia sola dei.
 Ecce Philistæa Sampson dux introit urbem,
 Urbis & hic portas montis ad alta veliit,
 Vrbs, Baratrum: dux, Christus: mons Polus: Allophilis
 Ciues tartarei: portaq; præda fuit.
 Præda locata polis, gaudet sine temporis æuo,
 Excelsum spectans, qui regit omne Deum.

Ascentio
 Domini.
 Marc. 16
 d. 19.

DE ADVENTU SANCTI SPIRITVS.

QVamuis ecce dei sit donum spiritus almus,
 Est tamen & verus spiritus, ipse deus.
 Ille potens opifex, sacer ignis, in igne magister,
 Intimus in linguis, venit ad vsq; suos.
 Cuius in aduentu virtus, in munere feruor,
 In tactu subiit, gratia plena simul.

Math. 3.
 d. 16.
 Marc. 1.
 h. 11.
 Luc. 3.

De Petro Apostolo.

RE probat ista petrus, claudo vestigia præbens,
 Atq; paraliticis, membra ligata leuans,
 Vmbra, veste, dei verbo, fugat, integrat, vrget,
 Morbos, & fragiles, & nouitate reos.
 Ad vitam reuocat, iussu pius ipse, Tabitham,
 Qui, sacer vt tangit spiritus, ista facit.

Mat. 9. 1, 34.
 Act. 5. 2, 17.
 Mat. 9. 2, 40.

De

Reuelatio sancto Iohanni facta.

Transuolat aera, transit & æthera, transilit omnem,
 Sensibilis mundi totius, ipse statum.
 In tribus hoc vnum, vel in hoc, tria repperit, vno,
 Nec minus hoc vnum, nec tria maius habent.
 Nam tres personas, essentia sic habet vna,
 Vt tria prorsus idem, ter repetita notent.
 Sicut enim gladius, vel mucro, vel ensis, id ipsum,
 Significant & idem, nomina trina notant,
 Sic pater, & proles, flamenq; vocabula trina,
 Vnum constituunt, prorsus & illud idem.
 Et licet ad patrem referatur filius idem,
 Et referatur ad hos, spiritus ille facer,
 In patre namq; parem, summo subsistere natum,
 Scribit, apudq; deum, viuere scripta docent.

Verbum caro factum est.

Posthæc naturas coijisse duas in eandem,
 Numinis, aut hominis, vir facer iste canit,
 Nec quasi iuncta locis, tantum duo corpora, quorum,
 Vnum, nil formæ, mutuet alterius:
 Nec quasi mixta mero, confunditur vnda, vel vndis,
 Vinum, sic iungit sicue remiscet eas.
 Naturas non illa duas, sic iungit in vnam,
 Vt sint personæ, numen, homoq; duæ.
 Nec sic miscet eas, natura putetur vt vna,
 Hic mediator homo, qui deus est, & homo.
 Sed natura duplex, personam cedit in vnam,
 Christus vt ipse deus, sit quoq; verus homo.

De Apocalypsi.

Missus in exilium, videt abdita, visaq; scribit,
 Hic testamenti, iure propheta noui.

LIBER. VIII.

GRATIA SANCTI SPIRITVS

Datur Apostolis

Iohn 10.

Spiritus aduenit, ens simul instruit, omnibus ora
Linguis, et terram cognitione pari,
Nec mora, procedunt, documenta salubria promunt
Vera docent, reprimunt vana, stupenda gerunt.
Crescit ad ista fides, augentur vbiq; fideles,
impia deperiunt, fana prophana ruunt.

De Stephano

Act. 7.

Quę sit vera fides quā possit quisquis placere
Altissimo, forti differit ore Stephan.
Obturant aures, lapidoso grandine pressus
proq; suis moriens hostibus ille rogat.

De sancto Paulo

Act. 9.

Persequitur sanctos crudeli pectore Saulus
Samarie verbum suscipit ora Dei.
Pergit vt hos perimat, petit vt premat, instat, vt obstat,
Et furit, vt feriat, feruet vt igne cremat.
Hic sumens baptismus sacrum, viresq; resumit,
Et visum recipit, miraę deinde facit.
Exit enim, veramq; fidem, quam nouerat effert,
Odit, quod fuerat, quod reprobarat, amat.
Iam propugnat eos, quos expugnauerat idem,
Hocq; quod ante bonis abstulit, inde tulit.
Sublatis fert plura, tamen constantior instat,
Prædicat, et Christum comprobat esse Deum,
Mira facit, præclara docet, sublimia scribit,
Fulgurat in scriptis, paulus vbiq; suis.
Paulus et Antiochi verbum denarrat in vrbe,
Hinc tamen excusso puluere lentus abit.

Thessa-

Theſſalonican adit paulus, ſuſcepit Iaſon,
 Cogitur hinc tacita rurfus abire fuga.
 Denuo Berrhoeam linquens, contendit Athenas,
 Quæis prius ignotum prædicat ille deum.

AA. vi.

Vbiq; terrarum celebratur Baptiſma.
AT diffuſa fides, varium cor adegit in vnum,
 Vnus & eſt per eam, notus vbiq; Deus.
 Fonte ſalutari ſubmergi, quilibet optat,
 Baptiſmo ſeruit, quælibet vnda ſacro.
 Seruit ad hoc Indo, Ganges: Iordanus, Hebræo:
 Perſis, Euphrates: Aethiopiq; Tagus.
 Sic Italo, Tiberis, ſic ſeruit Heberus, Heberis,
 Seruit Niliaco, Nilus ad iſta viro.
 Germano, Gallis, Partho, Moſa, Sequana, Tigris,
 Inachus Argiuis, Danubiuſq; Scythiis,

Per diluuium eſt designatum Baptiſma.
Baptiſmum per diluuium patet eſſe notatum,
 Chriſtus & exemplo promptus id egit opus.
 AEquoris vnda, ſacri baptiſmatis eſt aqua, dæmon
 Rex Pharaos, culpæ, plebs Pharaonis atrox.
 Regis mors, hoſtis deſtructio, merſio plebis,
 Interitus ſclerum, creditur eſſe celer.
 Dux pater eſt, Flamen nubes, & filius ignis,
 Qui per baptiſinum tranſit, Hebræus erit.

N A A M A N.

Magnifici Naaman mundatur flumine lepra,
 Cui gratis Vates munera tanta dedit.
 A quo dona petens peruerſo pectore Gezi,
 Turpiter infecta carne leproſus abit.

2. Reg. 5

Quanti intereſt Bapt.

Baptiſmo renouatus homo, fit filius alter,
 Fit frater, fit aquis, manſio gtata dei.

R. iij.

Rex

LIBER VIII.

Rex pater, hunc prolem, proles facit hunc sibi fratrem,
 Dat sacer hunc templum spiritus, esse suum.
 Col. 1, b, 12, Christo commoritur, Christo quoque cōsepelitur,
 Christo confurgit, qui sacra tanta subit.

Quomodo oblationes antiquas offerimus.
 Et veterum memores quàm multa litasse leguntur,
 Turpe putant vacua, velle venire manu.
 Luxuriam cohibendo, capras, fastumque premendo,
 Tauros, aut agnos, mite sequendo litant.
 Mens, et casta caro, pro turtore, proque colūba,
 Simplicitas, sapidum pro sale, pectus adest.
 Auri prebet opes, sapientia: sermo salubris,
 Argenti: pietas prebet opes Olei,
 Et vice gemarum virtus, constantia verò,
 In clibano cocti iam vice panis adest.
 Sed quid necto moras, in lege litata litamus,
 Et data præterito tempore, dona damus.
 Sed melius, sed cōmodius, sed honestius illa,
 Nos damus, ore damus, mente, animoque damus.

De quibusdam martyribus.

Ad, 7, 19, Attribuere nouam Stephano fera saxa coronam,
 At Paulus gladio subdita colla dedit.
 Sed Petrus ah miserè crucifigitur, ecce Iohannes,
 Math, 14, Feruida dum patitur dolia, martyr erat.
 A 8, 12, Pertica præcipitem prostravit longa Iacobum,
 A 8, 25, 8 40 Plectit Apostolicum, virga seuera chorum.
 Quid morerè exilio, cruce, vulnere, cæde, flagellis,
 In templo Christi, gloria summa viget.
 Mundi Roma caput quondam dicta, omnia Romæ
 Testa, theatra, forum, terra, cruore madent.
 Et seges est vbi Roma fuit ressecandaque falce,
 Luxuriat tetro semine, pinguis humus.
 India, Parthia, Media, Græcia, Gallia, Pontus,
 Undique martyrij tincta cruore, rubescit

Et

Et quid multarum, fecunda Britannia rerum,
 Insula diues opum, Martyribusne vacat?
 Non vacat, hoc monstrat nunc quilibet angulus Anglis,
 Nomina non referam, Foxus at illa docet.

Ocium est iners negocium

Otia vir sapiens ignaua negotia cernens,
 Vitat quod spernit, quæ nota illa cauet.
 Hinc exercet agros, et versat aratra colonus,
 Arma frequentat eques, sudat ad æra faber.

Proo 9.

Sæpe sub argenti pastor Ioue noctibus errat,
 Vinitor ad prælum vitis, adauget opes.

Hinc piscator aquis venator saltibus instat,
 Segnities vario pellitur atra modo.

Pellitur innumeris male mollis inertia rebus

Otia multimodi causa fuere mali.

Egistus queris cur sit male factus adulter,

Facti causa patet, desidiosus erat:

Sed peregrina meis exempla quid ingero scriptis,

Delitijs Salomon, desidiaque ruit.

Quod profit plurimum vitare otium

Hec tu dum recolas, pro viribus otia vita

Pelle quod inuitat, prorsus ad omne malum.

Et quid ages? non arma geres, non mœnia condes,

Ad lucra ne sudes, semina nulla seres.

Sed musas et carmen ama, neque ludicra curâ,

Hanc tibi pieridum, tollere iure sinas.

Ferueat ecce licet leuis alea, tessera certet,

Turgeat acer eques, verba superba volent,

Et feri licet inde senes, sua seria tractent

Hinc instet varijs, læta iuuenta iocis.

Hinc licet ad vestras sermo strepat impius aures

Sœpe licet tangat, non tamen intrat eas.

Pieredes tibi sint socix, sed et alea vobis

Vestra thalia, stylus, tessera grata tibi.

Riiiij.

Accipi-

LIBER VIII.

Accipiter tibi sæpe liber, sit Biblia tantum
Pro præda, canibus, carmina sæpe iuuant.
Pro Sathana, Christum: reprobos, consortia iusti
Quære, nec his cessas tu feriare modis.
Sed iam propositum retinet stylus, atq; libellus
Huic operi metas, vltimus iste dabit.

Typographus Lectori.

IMPIA vaniloqui cedant conuitia vulgi,
Dum scateat mendis pagina quæq; suis.
Adsum cum famulis, in nos conuertite culpam,
Denotet errores pagina quæq; licet.
Author abest, & me tenet alta incitiae technæ,
In me eudatur (sit modo culpa,) faba.

EXCUSVM LONDINI

per T. E. pro Humfredo Toy.

Anno Do. 1577.
